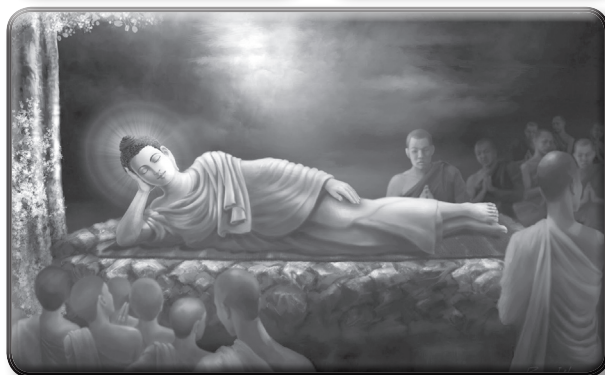

ปรัชญาญาสาร

ฉบับที่ ๑๒๔

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

ปัญญาสาร

ฉบับที่ ๑๒๙

มูลนิธิแนนมหานิรันดร์

สำนักงานมูลนิธิแนบมหานีรานนท์

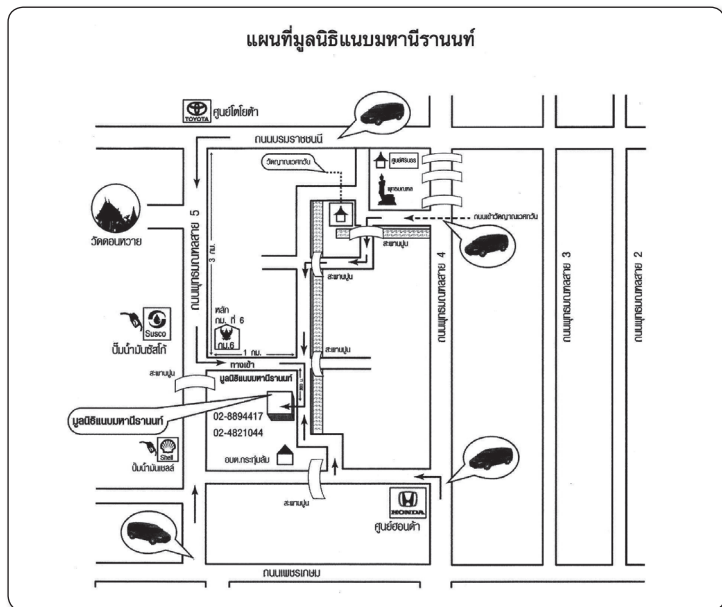
๘๔/๑ หมู่ ๒ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ตำบลบางกระพิก

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

โทร. ๐๒-๔๘๒-๑๐๔๔, ๐๒-๔๘๙-๔๔๑๗

และที่ตึกสุหัชรังสรรค์ วัดสามพระยา กทม. ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒-๖๒๘-๙๓๒๘

พิมพ์ที่ บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด

๙ ซอยลาดพร้าว ๖๔ แยก ๑๔ แขวงวังทองหลาง

เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทร. ๐๒-๕๓๐-๔๑๑๔ (อัติโนมัติ) โทรสาร ๐๒-๑๐๘-๘๙๕๐-๕๑

E-mail : tanapress@gmail.com, tana@tanapress.com

คำนำ

วารสารปัญญาสารฉบับที่ ๑๒๙ นี้ จัดพิมพ์ในวันวิสาขบูชา ในปีนี้ตรงกับ วันจันทร์ที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗

วันวิสาขบูชานี้ ชาวพุทธถือเป็นวันสำคัญวันหนึ่ง ซึ่งเป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

การอุบัติของพระพุทธเจ้ามิได้เกิดขึ้นโดยง่ายในโลก เพราะกว่าพระพุทธองค์จะได้ตรัสรู้และตรัสรู้ธรรม พระองค์ทรงสร้างบารมี ๓๐ ทศ เป็นเวลา ๔ อสงไขยกับอีกแสนมหากัป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก

เมื่อตรัสรู้แล้วพระองค์ได้นำความรู้ที่สั่งสอนแก่เวไนยสัตว์ให้มีปัญญาตามคำสอนนั้น และผู้ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนนั้น ย่อมได้รับประโยชน์ ดังนี้.

๑. **ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์** คือ ประโยชน์โลกนี้ เป็นประโยชน์ที่ได้รับในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เรียกว่า **มนุษย์สมบัติ** เพราะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่มนุษย์ในโลกปัจจุบัน

๒. **สัมปรายิกัตถประโยชน์** คือ ประโยชน์โลกหน้า เป็นประโยชน์ที่ได้รับหลังจากตายจากภพนี้แล้ว ได้เสวยความสุขจากอิฏฐารมณ์ ที่เกิดจากการรับอารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพารมณ์ อันประณีต อุดมและไพบูรณ์ ด้วยสมบัติอันเป็นทิพย์เหล่านั้น เรียกว่า **สวรรค์สมบัติ**

๓. **ปรมัตถประโยชน์** คือ ประโยชน์อย่างยิ่ง หมายถึง ได้เสวย **สันติสุข** ความสุขอันปราศจากกิเลส และชั้นันท์ ทั้งปวง เรียกว่า **นิพพานสมบัติ**

แม้ในคืนแห่งการ **ปรินิพพาน** ของพระองค์ ก็ยังทรง ประทานพุทธโอวาท ว่า :-

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจ ทั้งปวง อันเป็นประโยชน์ของตนและของผู้อื่นให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด

ด้วย **พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ พระปัญญาธิคุณ** มุลนิธิแนบฯ ได้นำคำสอนของพระพุทธองค์มาเผยแพร่งแก่สาธุชนทั้งหลาย เพื่อทะนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวรสืบไป

ในโอกาสนี้ มุลนิธิฯ ได้จัดให้มีการบำเพ็ญกุศล ด้วย **อามิสบูชา** มีการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร แม่ชี บุชาด้วยดอกไม้ ธูปเทียน เวียนเทียนรอบพระบรมสารีริกธาตุ และ**ปฏิบัติบูชา** โดยเชิญชวนสาธุชนให้ปฏิบัติธรรม และทอดผ้าป่าสามัคคีในวันนี้ด้วย.

การทอดผ้าป่าสามัคคีในครั้งนี้ **คุณชนิดา ลัมธงเจริญ คุณทิตติภา ขจรไชยกูล และคุณนวลศรี มียศ** เห็นประโยชน์ ในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา จึงรับเป็นประธาน ร่วมกับ คณะนักศึกษามหาวิทยาลัย วัดสามพระยา วัดธาตุทอง มุลนิธิแนบฯ ผู้ปฏิบัติธรรมพร้อมสาธุชนทั้งหลาย เพื่อนำรายได้เป็นค่าใช้จ่าย

เผยแผ่พระพุทธศาสนา พร้อมทั้งสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียน
ธรรมะและปฏิบัติวิปัสสนาในโครงการต่างๆ ของมูลนิธิ ฯ

วารสารฉบับนี้ ได้นำบทความของท่านอาจารย์แนบ
มหานิรานนท์ เรื่อง วิสุทธิ ๓ ตอน **มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ**
ที่อธิบายความบริสุทธิ์ของปัญญา ขั้นตรุณอุทยัพพญาณ เมื่อ
เพ่งอารมณ์สมาธิมีมากกว่าปัญญา วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่าง
เกิดขึ้นเป็นอารมณ์ปะปนอยู่กับนามรูปที่เป็นไตรลักษณ์ มิใช่ทาง
ที่ดำเนินไปสู่พระนิพพาน และรู้ถูกต้องว่านามรูปที่เป็นไตรลักษณ์
เท่านั้น เป็นอารมณ์นำไปสู่พระนิพพาน และยังมีเรื่องของอาจารย์
ท่านอื่นที่เป็นอารมณ์ของปัญญาได้ตามสมควรอีกด้วย

มูลนิธิแนบมหานิรานนท์ ขออนุโมทนาทุกท่านที่ได้ร่วมกัน
บำเพ็ญกุศล เพื่อทะนุบำรุงพระบรมพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวร
สืบไป

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลเจตนาที่ท่าน
ทั้งหลายได้กระทำแล้ว จงเป็นพลวปัจจัยให้ทุกท่านและครอบครัว
ประสบแต่ความสุขความเจริญ ปราศจากสิ่งใดโดยชอบธรรม
จงสัมฤทธิ์ผลสมปรารถนา และมีสติ ปัญญา งามงามไพบูลย์
ในพุทธศาสนา ตลอดจนถึงความพ้นทุกข์โดยเร็วพลันด้วยกัน
ทุกท่าน เทอญ.

เทพฤทธิ์ สาธิตการมณี

กรรมการฝ่ายวิชาการ

๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

สารบัญ

หน้า

- * มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ.....๗
 อาจารย์แนบ มหานีรานนท์
- * อพฺยาคตา ธมฺมา (ตอนที่ ๑).....๘๓
 อาจารย์สุคนธ์ สุนศิริ
- * การให้ทานที่ได้บุญมาก..... ๙๓
 อาจารย์สมพร ปัญญาธร
- * หลังตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า.....๑๑๗
 อาจารย์บุญญนัฐศักดิ์ ทวีพัฒน์
- * ลายแทงขุมทรัพย์ (ตอนที่ ๒).....๑๔๐
 อาจารย์นิตยา ปรีชายุทธ์
- * ฝึกตนตามวิถีพุทธ : ปัจจย ปัจจเวกชน.....๑๖๘
 อาจารย์อภิญา อนันตดา
- * พระพุทธเจ้า มีประโยชน์อย่างไร..... ๑๗๙
 แม่ชีสุภัทรา
- * มงคล ๓๘ ประการ (๔).....๑๘๗
 อาจารย์เทพฤทธิ์ สาธิตการมณี
- * ปัญหานำรู้สำหรับผู้เรียนอภิธรรม (๖).....๒๐๐
 อาจารย์เทพฤทธิ์ สาธิตการมณี
- * ข่าวนุโมทนา..... ๒๑๒
- * ข่าวมูลนิธิ.....๒๑๖
- * ตารางบรรยายธรรม.....๒๒๑

มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ

โดย อาจารย์แนบ มหานิรานนท์

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

สวัสดีค่ะ ท่านที่เคารพ

กัังขาวิตรณวิสุทธิ จบลงแล้วนะคะ เมื่อคราวที่แล้วมา ฉะนั้น วันนี้ก็จะอธิบายเรื่อง “มัคคามัคคญาณ-ทัสสนวิสุทธิ”

กัังขาวิตรณวิสุทธินะ เป็นวิสุทธิตี่ ๔ ที่ได้อธิบายมาแล้ว เป็นวิสุทธิตี่หมดจดจากความสงสัยที่สงสัยว่า รูปนาม หรือคนสัตว์ในโลกนี้นะ มีผู้สร้างหรือเปล่า? นี่สงสัยอย่างนี้นะคะ ที่เข้าใจอย่างนี้นั้นนะ เพราะไม่รู้แน่ว่า ความไม่รู้อันนั้น หมดไป คือ ความสงสัย ความกังขา หมดไป หมดจดจากความกังขา เรียกว่า วิสุทธิจากความกังขา ก็เป็นวิสุทธิของปัญญา นับแต่ ทิฏฐิวิสุทธิ เป็นต้นไป

เพราะเหตุว่ามีปัญญา จึงได้เข้าไปรู้อย่างนี้
อันนี้ก็เป็นวิสุทธิของปัญญา ไม่ใช่อำนาจของศีล และก็
ไม่ใช่อำนาจของสมาธิ ที่จะเข้าถึงกังขาวิตรณวิสุทธินี้
ก็ต้องเข้าถึงด้วยปัญญา เพราะอำนาจของปัญญาที่
เข้าไปรู้เหตุผลได้ถูกต้องแน่นอน แล้วความสงสัยอันนั้น
จึงหมดไป

เพราะฉะนั้น วิสุทธิอันนี้ ก็เป็นไปด้วยอำนาจ
ของปัญญา ถ้าหากไม่มีปัญญาแล้ว ก็จะเข้าถึงวิสุทธิ
อันนี้ไม่ได้ เพราะว่า มี **อวิชชา** เป็นผู้ปกปิดอยู่ อันนี้
ต้องมีปัญญาทำลาย อวิชชา ความที่ตนไม่รู้ นั้น
เสียก่อน

มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิที่จะพูดกันในวันนี้
นะคะ ก็ได้ปัจจัยมาจากกังขาวิตรณวิสุทธิ คือว่า
เมื่อหมดจดจากความสงสัยแล้ว ในเรื่องคน ในเรื่องสัตว์
นี้ว่า ใครเป็นผู้สร้าง ?

เพราะว่า รู้แน่แล้วว่า คนสัตว์นั้น ไม่มีใครเป็น
ผู้สร้าง ไม่ได้เกิดด้วยอำนาจของใคร มีพระอินทร์
พระพรหม เป็นต้น แต่เกิดด้วยอำนาจของเหตุปัจจัย
นั่นเอง

ถ้าหากว่า วิสุทธิที่ ๔ นี้ไม่มี คือเมื่อไม่มีความรู้อย่างนี้แล้ว วิสุทธิที่ ๕ คือมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินี้ ก็เกิดไม่ได้ เพราะว่า รู้ถูกแล้ว เมื่อรู้ถูกแล้ว ปัญญาอันนี้ ก็พิจารณานามรูป ก็รู้ว่านามรูปนี้ เกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยแล้ว

อันนี้ละ เวลานามรูปเกิดขึ้น ตัวก็รู้ ผู้ปฏิบัติ พิจารณาการเกิดขึ้น ก็รู้ว่า นามอันนี้เกิดด้วยเหตุนี้ รูปอันนี้เกิดด้วยปัจจัยอย่างนี้ เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ที่จะรู้ปัจจัยนี้ ต้องรู้เวลาเกิด

เพราะปัจจัยนี้ ประชุมแต่งให้เกิดใช่ไหม? เมื่อได้เหตุ ได้ปัจจัยแล้ว ก็ปรากฏขึ้น

เพราะฉะนั้น ธรรมอันใด ที่ปรากฏขึ้นแล้ว นอกจากพระนิพพานละก็ ธรรมอันนั้น ต้องอาศัยเหตุปัจจัยทั้งหมดเลย

ถ้าไม่มีเหตุปัจจัยแล้ว ธรรมทั้งหลายเหล่านั้น เกิดไม่ได้ ใช่ไหม? เพราะธรรมทั้งหลาย ย่อมเกิดแต่เหตุ ย่อมมีเหตุเป็นแดนเกิด ถ้าไม่มีเหตุก็เกิดไม่ได้

เพราะฉะนั้น ทุกอย่าง ก็ต้องเกิดด้วยเหตุปัจจัย
เพราะการที่เข้าไปรู้ความเกิดอย่างนี้แหละ ก็เข้าถึง
ปัจจัยปริคคหญาณ

เมื่อรู้ความเกิดแล้ว สัมมสนญาณ รู้ความดับ คือ
เวลานั้น เมื่อนามรูปเกิดขึ้นก็รู้ เมื่อนามรูปเกิดขึ้นก็รู้
เพราะเกิดด้วยเหตุปัจจัย ก็รู้ละ แต่ว่ารู้ขณะเกิดนะ
ขณะที่เกิดนะ จะรู้เหตุปัจจัยของนามรูป ต้องรู้ขณะ
ที่เกิด

ถ้านามรูปดับแล้ว จะรู้ได้อย่างไร? เพราะเหตุ
ปัจจัยดับแล้ว ผลอันนั้น จึงดับ เพราะเหตุดับ
ผลนั้นจึงดับ

เพราะฉะนั้น จะมารู้เหตุไม่ได้ในเมื่อผลนั้น
ดับแล้ว จะรู้ไม่ได้เพราะเหตุดับแล้ว ใช่มั้ยล่ะ?
การดับของนามรูปนี้ รู้จากเหตุปัจจัยไม่ได้ รู้ได้แต่ขณะ
นามรูปเกิด จึงรู้ว่า เกิดเพราะเหตุปัจจัย

เมื่อนามรูปดับแล้ว ก็แสดงว่า เหตุปัจจัยดับแล้ว
แล้วตรงดับจะรู้ได้อย่างไร?

ที่นี่ การรู้นามรูปเกิดขึ้น อยู่ในปัจจัยปรัคคหญาณ
นะคะ เพราะฉะนั้น จะชำระว่าเกิดด้วยอะไร? เกิดขึ้น
ด้วยใครสร้างขึ้น หรือใครบันดาลขึ้น ไม่ใช่อย่างนั้น
เพราะเมื่อตัวพิจารณาแล้ว จึงรู้ได้ว่า อ้อ! เกิดขึ้น
ด้วยเหตุปัจจัย ไม่ใช่เกิดขึ้นด้วยพระอินทร์ พระพรหม
หรือใครบันดาลสร้างเลย

เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ก็พิจารณาดับ นามรูปเกิดขึ้น
ทีไรก็รู้ แต่ว่า นามรูปดับ ยังไม่รู้

เรานี้ละ รู้ไหม นามรูปเกิด? ก็ไม่รู้ เกิดก็ไม่รู้
นามรูปดับรู้ไหม? ไม่รู้ ไม่รู้ทั้งสองอย่าง เกิดก็ไม่รู้
ดับก็รู้ใช่ไหมคะ ทำไมถึงเกิดขึ้นก็ไม่รู้? เพราะเรา
ไม่ได้พิจารณาดูนี้ ว่าอะไรมันเกิดบ้าง รูปอะไร
มันเกิดขึ้นกับเรา ขณะนี้ นามอะไรเกิดขึ้นกับเราขณะนี้
รู้ไหม? ไม่รู้ใช่ไหม เราไม่ได้พิจารณานี้ ได้ยินเกิดขึ้น
เมื่อไร? รู้ละว่า ได้ยิน แต่ได้ยินนะ เกิดเมื่อไร ก็ไม่รู้
อาศัยเหตุปัจจัยอะไรบ้าง รู้ไหม? ไม่รู้ใช่ไหมละคะ

ตาเห็นนี้ มันก็เห็นอยู่แล้วว่า เกิดตั้งแต่เมื่อไร
เราก็กู้ ไม่ใช่ไหมละคะ แล้วเมื่อเราไม่รู้ว่ามันเกิด
เมื่อไร เรากียังไม่รู้ว่ามันเกิดเพราะอะไร?

ทีนี้ เมื่อไม่รู้เกิดแล้ว แล้วเวลามันดับล่ะ? รู้ไหม? เวลามันดับ ก็ไม่รู้อีก ถ้ารู้ว่าดับละก็ ต้องเห็นอนิจจัง เห็นอะไรต่ออะไร ไซ้ไหมล่ะ ดับเมื่อไร ก็ไม่รู้อีก เหมือนกัน

เพราะอะไร ถึงเป็นอย่างนั้น เพราะไม่ได้คอยจ้องดู ไซ้ไหมล่ะ? เพราะเราไม่ได้คอยดูนี่!

ถ้าเราคอยดูอยู่นี้ เหมือนกับเราดูมดตัวนี้นะ เราคอยดูว่า มันจะเดินไปไหน เราก็คอยตามไปดู ไซ้ไหมล่ะ? อ้อ! มดนี้มันเข้าไปในรูนั้น ช่องนั้นๆ และมดนี้ มันเกิดจากที่ไหนนะ? อ้อ! มันเกิดมาจาก ช่องนี้ มันเกิดจากรูนี้ อย่างนี้ เราก็รู้ได้ไซ้ไหมล่ะ สมมุติว่าอย่างนี้ แต่ทีนี้เราไม่ได้ดูนี่

เมื่อเราไม่ได้ดูนี่ ก็แปลว่า ทั้งเกิดและทั้งดับนะ เราไม่รู้ทั้ง ๒ อย่าง

สำหรับผู้ปฏิบัตินี้ ต้องดู ต้องพิจารณาไซ้ไหมล่ะคะ เอานาม มาคอยดูนาม คอยดูรูป พิจารณาตามจนกระทั่ง อ้อ! รูปอันนั้นเกิดขึ้นมาเมื่อไรก็รู้ นามอันนั้นเกิดขึ้น มาเมื่อไร ก็รู้ เพราะคอยดูอยู่ ไซ้ไหมล่ะคะ?

ทีนี้ เมื่อรู้ว่า เกิดขึ้นมาแล้ว พอเกิดขึ้นมาก็รู้ว่า
เกิดขึ้นมาแล้วใช่ไหม? แล้วเมื่ออันนั้นหมดไปเมื่อไร
ก็รู้อีก ใช่ไหมล่ะ? อันนั้นหมดไปเมื่อไรก็ต้องรู้
เพราะเกิดขึ้นมาเมื่อไรก็รู้ เพราะธรรมอันนั้นตัวก็
พิจารณาอยู่ ทีนี้ เมื่ออันนั้นมันดับไปเมื่อไร เราก็ต้องรู้อีก
เหมือนกัน ก็กำลังดูอยู่นี้ เมื่อมันเกิดขึ้นมาเมื่อไร
ตายลงไปเมื่อไร ก็ต้องรู้เหมือนกัน ใช่ไหมละคะ ?

เพราะฉะนั้น ต่อมาในสัมมสนญาณ ก็ต้องเห็น
การดับ ในสัมมสนญาณนี้ เห็นความดับ ปัจจัยปริคคห-
ญาณ คือ กังขาวิตรณวิสุทธินี้ เห็นเกิด เห็นเกิดมานะ
เข้าถึงกังขาวิตรณวิสุทธิหรือยัง? ยังซี! ต้องมารู้
เหตุปัจจัยเสียก่อน ว่าเกิดเพราะเหตุนั้นๆ ปราศจาก
สัตว์บุคคล ปราศจากอำนาจของใครๆ ทั้งนั้น ที่สร้างขึ้น
ใช่ไหม?

ต้องรู้อย่างนี้เสียก่อน แล้วจึงตัดสินใจแนนอน
ลงไปว่า ไม่มีสัตว์บุคคลแน่ ธรรมทั้งหลายเกิดด้วย
เหตุปัจจัย แต่ก่อนก็อย่างนี้ ถึงแม้ก่อนมีภพมีชาติ
นามรูปของเราก็เกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยอย่างนี้ และ
นามรูปของเราต่อไปในอนาคตก็ต้องเกิดอย่างนี้ด้วย

อาศัยเหตุปัจจัยอย่างนี้ แน่นนอนอย่างนี้แล้ว ถึงจะเข้าถึง
กังขาวิตรณวิสุทธิ

รู้ว่าเกิด แต่ไม่รู้ว่า เกิดเพราะอะไร? วิสุทธินี้
ก็เข้าไม่ถึง เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัตินี้ จะต้องมิวิสุทธินี้
เป็นบรรทัดเลย

ถึงแม้จะมีวิปัสสนา มีปัญญา แต่ยังไม่เข้าถึง
วิสุทธิก็ได้ ก็เป็นอันว่า ปัญญานั้น ยังไม่เข้าทาง
เหมือนกัน ยังนับว่า เป็นทางอันแท้จริง ที่จะดำเนินไปถึง
พระนิพพานได้ จะต้องมิ วิสุทธินี้เป็นบรรทัดฐานกำกับไป
ความรู้อันนั้นแหละ จะต้องเข้าถึงวิสุทธิ หยั่งถึงวิสุทธิ
เสมอ มี ๗ อย่างอันนั้น ถึงจะเป็นไปได้

คราวนี้ เมื่อรู้ดับแล้ว ไซ้ไหมคะ รู้เกิดญาณหนึ่ง
รู้ดับญาณหนึ่ง ทีนี้ พอมาถึงอุทกยัพพญาณนี้ ทั้ง
เกิดและดับ พร้อมกันในอารมณ์เดียวกัน ก็ทำไมเล่า
รู้เกิดก็รู้แล้ว รู้ดับก็รู้แล้ว ทำไมจะต้องมารู้ทั้งเกิด
ทั้งดับอีก น่าจะตั้งคำถามอย่างนี้ไซ้ไหมคะ? ในนั้นนะ
ท่านบอกอย่างนี้ว่า รู้เกิดนะ อันหนึ่ง เมื่อเกิดแล้ว
อันนั้นหมดไปแล้ว มันหมดไป แล้วถึงรู้ทีหลัง คือ
มันหมดไปแล้ว เมื่ออันใหม่เกิดขึ้นมาแทน แล้วอันเก่า

ก็หมดไป นี่รู้แบบนี้ ไม่ใช่อันเดียวกัน ไม่ใช่ในอารมณ์เดียวกัน ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ว่า อารมณ์นั้นดับไปแล้ว อารมณ์ใหม่เกิดขึ้นมา นั่นแหละ ถึงรู้แล้วรู้ว่าอันเก่าหมดไปอย่างนี้

ทีนี้ ส่วนในอุทกยัพพญาณนั้น ไม่ใช่อย่างนี้ อันนั้นยังเป็นอดีตอยู่ แล้วก็ลูปไล่ไปในอนาคต นี่ต่อไป ต้องเป็นอย่างนี้ อะไรๆ ก็ไม่เที่ยงนะคะ

แต่ส่วนในอุทกยัพพญาณนั้น ไม่ใช่อย่างนั้น ในอารมณ์อันเดียวกัน รู้ทั้งอารมณ์อันนั้นเกิด และรู้ทั้งอารมณ์อันนั้นดับ เพราะว่า รู้ไม่เที่ยงก็จริงอยู่ในสัมมสนญาณเห็นเหมือนกันว่า ดับ เห็นไม่เที่ยงเหมือนกัน เห็นไตรลักษณ์เหมือนกัน แต่ว่าความไม่เที่ยงนั้น ไม่ใช่สันตติชาติ

ที่ไม่ใช่สันตติชาติในอารมณ์เดียวกันนะคะ อารมณ์นั้นหมดไปแล้ว แล้วก็อารมณ์ใหม่เกิดขึ้น ก็ไม่รู้ว่า อารมณ์เก่าดับ ไม่ใช่สันตติชาติ

รู้ชนิดสันตติชาตินะ อารมณ์นั้นยังอยู่เหมือนกัน ที่เรากำลังนั่งอยู่นี้นะคะ แล้วก็กำลังดูรูปนั่งที่เราเห็นไม่เที่ยงนะ ต้องเห็นขณะที่เรากำลังนั่งอยู่ นี่สำหรับ

อุทกัปปพยญาณนะ แต่ว่า ถ้าเราเปลี่ยนไปแล้ว ทีแรก เราจะต้องเห็นว่า นิ่ง พอเราเลิกจากนิ่งแล้วไซ้ไหม เราลุกขึ้นยืน หรือว่า นอนก็ตาม รูปนอนเกิดขึ้นแล้ว รูปนั่งหมดไปแล้ว รูปนั่งนั้นไม่เที่ยงแล้ว ต้องรูปนั่งหมดไปแล้ว แล้วก็รูปใหม่เกิดขึ้นมาแล้ว

แต่ส่วนอุทกัปปพยญาณไม่ใช่อย่างนั้น เห็นรูปนั่ง ไม่เที่ยง ต้องเห็นกำลังนั่งอยู่ ยังไม่ได้เปลี่ยนอิริยาบถเลย นี่คนละขั้นแล้วนะคะ

ทีนี้ว่า รูปนั่ง ที่เกิดขึ้นมาติดๆ กัน ทำไมเรา จึงนั่งอยู่ได้นี่ สันตติของรูปนั่งสืบต่อในรูปนั่งนั้นนะ ติดๆ กัน เกิดขึ้นเร็วมาก แล้วก็รู้สึกว่ายังนั่งอยู่ๆ นี่นะ ต้องสันตติที่ติดต่อในอารมณ์เดียวกัน ในรูปเดียวกันนี้ ขาดนั้นแหละ อุทกัปปพยญาณต้องเห็นอย่างนั้น สันตติขาด จึงเห็นอนิจจัง นี่นะคะ โปรดฟังเหตุผล

ทีนี้ เมื่อท่านไปปฏิบัติแล้ว จะได้รู้เอง และสามารถจะตัดสินใจได้ว่า ความรู้ของเราเนี่ย เข้าในขั้นไหน เข้าชั้นสัมมสนญาณ หรือเข้าชั้นอุทกัปปพยญาณ นี่ถ้าเราศึกษาให้เข้าถึงเหตุผลอย่างนี้ เวลาเราไปทำงาน เราจะตัดสินใจความรู้ของเราได้เอง

เพราะฉะนั้น คนที่เป็นอาจารย์ ต้องสามารถตัดสิน
อารมณ์ของศิษย์ ผู้ปฏิบัติได้เหมือนกัน

ฉะนั้น ที่เขาซักถามนี้ ว่าเห็นอย่างไร? เห็นเวลาไหน
เห็นอะไร? อะไรต่ออะไร เขาซักละเอียด เขาซักถามนะ
เพื่อเขาจะรู้ เพราะผู้ปฏิบัตินั้นไม่ได้เล่าเรียนศึกษา
ใช่ไหม? แต่ว่า ปริยติอาจจะไม่รู้ว่าการเห็นนี้ เข้าชั้นไหน?
แต่สำหรับอาจารย์สอบกรรมฐานนะ รู้ว่าลูกศิษย์นี้
ถึงจะไม่รู้ปริยติ แต่ก็สามารถจะรู้ได้ว่า ความรู้ที่เข้าไปรู้นี้
ในขณะนี้เข้าถึงชั้นไหน? อาจารย์ก็ต้องรู้ได้

ลูกศิษย์ จะไม่รู้ปริยติ แต่ว่า สภาวะที่เข้าไปประสบ
มันต้องรู้ เหมือนอย่างกับเราหยิบอะไร กินเข้าไปอย่างนี้
หยิบอาหารกินเข้าไป ถึงแม้จะไม่ว่าอาหารนั้น มันชื่อ
อะไรก็ตาม รสที่ปรากฏนั้นนะ ชื่ออะไร? หวาน
หรือเค็ม รสนี้ก็ไม่ว่าจะหวานตามพยัญชนะ ตาม
หลักปริยติ รสที่เกิดจากน้ำตาลนั้นนะ เขาเรียกว่า **หวาน**
ผู้ปฏิบัติที่ไม่ได้ศึกษา อาจจะไม่ว่า รสที่ตนปรากฏนั้น
เขาเรียกว่า หวาน หรือน้ำตาลใช่ไหมคะ

เพราะเหตุนี้ ถึงแม้ว่า จะไม่ว่า ชื่ออะไรก็ตาม
ไม่รู้จักว่า เขาเรียกว่า อะไร แต่ว่า รสที่ปรากฏแก่

ลั่นตัวนั้นนะ ต้องรู้สึก! ไซ้ไหมคะ ต้องรู้สึกว่ามันมีอาการเป็นอย่างไร รสชาติมันปรากฏแก่ตัวอย่างไร นี่ตัวต้องรู้ แต่ว่า ไม่สามารถจะรู้ถึงบัญญัติได้ อันนั้นก็เป็นไปได้ แต่ว่า ก็บอกได้ลักษณะอันนั้นนะ เหมือนกับไปเห็นอะไรเข้าอย่างหนึ่ง ไม่รู้ว่าอะไร มันมีรูปร่างอย่างนั้น มันมีลักษณะอย่างนั้นไซ้ไหมคะ แต่ว่า เรียกว่าอะไรไม่รู้ อะไรอย่างนี้นะ ไปเห็นสัตว์เข้าตัวหนึ่ง เอ! ไส้สัตว์นี้ตัวอะไร มันชื่ออะไร ไม่รู้ แต่ว่ามาเล่าได้ จำได้ว่ามันมีรูปร่างอย่างนั้น มีลักษณะอย่างนั้น มันมีขนอย่างนั้น มันมีตาอย่างนั้น มันมีปากอย่างนั้น เล่าได้นะ แต่ว่าบัญญัตินั้นชื่ออะไร ก็อาจจะไม่รู้ได้อย่างนี้

เหมือนกับผู้ปฏิบัติก็เหมือนกัน อาจจะไม่รู้ชื่อก็ได้ เพราะฉะนั้น อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้เคยเดินแล้ว เคยปฏิบัติแล้ว ก็สามารถที่จะรู้ว่า ความรู้ที่ลูกศิษย์เข้าไปรู้ อยู่ในชั้นไหน ก็สามารถที่จะรู้ได้

เมื่อเข้าไปเห็นในอุทกัพพญาณ ทั้งเกิดและดับ แล้วนะคะ นี่นะ ในอุทกัพพญาณ มีทั้งเกิดและดับ

ที่นี่ การเกิดดับในอุท্থัพพยญาณนี้นะ มีทั้งมรรค
หนทาง และสิ่งที่ไม่ใช่หนทาง ก็เลสก็ยังมีอาจจะเกิด
ในอารมณ์ของปัญญาที่เข้าถึงอุท্থัพพยญาณแล้ว
ได้เหมือนกัน เพราะว่า เวลานั้นนะอินทริยนี้ **สมาธิ**
อาจจะหนัก อาจจะมีกำลังมากกว่าปัญญาที่ปฏิบัติ

เมื่อสมาธิมีกำลังมากกว่า อารมณ์ของสมาธิ
ก็ปรากฏเด่นชัด เช่น มีความสุข หรือเมื่อทำไปสมาธิ
ก็กล้า ปัญญาก็มี แต่เมื่ออารมณ์ของสมาธิมันหนักไป
อารมณ์ของปัญญาก็ไม่ปรากฏ

เหมือนกับเราทำกับข้าว ถ้าเราใส่เค็มมากลงไป
รสเปรี้ยวมันก็ไม่ปรากฏ ชิมทีไร ก็เจอแต่เค็มทุกที
ชิมทีไร ก็เจอแต่เค็มทุกที อย่างนี้ แต่รสเปรี้ยวมีไหม?
มี! ในที่นั่นก็มี แต่เปรี้ยวนะมันไม่ปรากฏ เพราะเค็ม
มันมากไป

เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัตินี้ ถ้าอินทริยมันไม่เสมอกัน
มันก็เกิดความรู้สึกในอารมณ์อย่างหนึ่ง คือสมาธิ
แก่ขึ้นมาละก็ อาจจะมีความรู้สึกเยือกเย็น หรือเกิด
แสงสว่าง เกิดทำให้มีความสุขใจ ปลอดโปร่ง มีสติ
บางทีที่เกินไป เกินเพราะมีสติมาก เพราะสติก็เป็น

องค์ของสมาธิ ไซ้ไหมคะ วิริยะก็เป็นองค์ของสมาธิ
มีความเพียรแรงกล้า เกินไปได้

ทีนี้ เมื่ออันไหนมันเกินไป ไม่เสมอกัน มันก็ไม่พอดี
ไซ้ไม่ได้ นะคะ ก็อารมณ์นั้นนะ จิตก็ตกไปในอารมณ์นั้น
ทำให้เข้าใจผิด เพราะไม่รู้เนี่ย ว่าอารมณ์นี้ มันเป็นอารมณ์
ของสมาธิ หรือมันเป็นอารมณ์ของปัญญา ทีนี้ ผู้ปฏิบัติ
ก็ยังไม่เคยพบเห็น แล้วก็ยังไม่เคยปฏิบัติด้วย ทั้งปรีชา
ก็อ่อน การศึกษายังไม่เพียงพอที่จะเข้าถึงเหตุผลนั้น
ก็ทำให้รู้สึกไปอีกอย่างหนึ่งว่า แหม! มีความสุข
เข้าไปพบความสุข ความเยือกเย็น ความอะไรต่ออะไร
ไม่เคยพบเลย ดีใจ ดีใจแล้ว แหม! เราเห็นธรรมะแล้ว
เราได้พบธรรมะแล้ว ไซ้ไหม?

แต่ว่า อารมณ์นั้นนะ มันเป็นเข้าถึงกับปัญญา
ก็ทำความพอใจให้เกิดในอารมณ์นั้นได้ ก็เลสก็เกิด
กิเลสเป็นที่อาศัยแล้ว นี่ไม่เป็นวิสุทธิ ไม่เข้าถึงวิสุทธิแล้ว
ไซ้ไหมคะ

กิเลสก็เป็นที่อาศัย พอใจในสิ่งที่ตัวพบนั้น

เมื่อความพอใจเกิดขึ้น ถ้ามว่า พอใจอะไร?
พอใจในชั้นนั้นเอง พอใจในนามรูปนั้นเอง ไม่ใช่พอใจ

อื่นหรือก มีสติ ปัญญา มีปีติ มีฉันทะ มีอะไรต่ออะไร
ที่เกิดในที่นั้นนะคะ มีสมาธิ ก็รู้ว่าเป็น นามธรรม
รูปธรรมทำให้ร่างกายนี้เบาโปร่ง แหม! เดินอย่างนี้
รู้สึกว่ ตัวจะลอยไปเชียว นี่เกิดพอใจในรูปอีก ไม่ใช่
พอใจในอย่างอื่น ก็พอใจในนามรูปนั่นเอง

เพราะฉะนั้น ความพอใจนั้นก็เป็นกิเลส อาศัย
เกิดขึ้นในที่นั้นได้ ทีนี้ ถ้าหากว่า มีอาจารย์ ก็ไปเล่า
ให้อาจารย์ฟัง อาจารย์ที่เข้าใจก็รู้ว่ นี่จิตตกไปเสียแล้ว
จากอารมณ์ที่ถูกของวิปัสสนา แลเห็นความที่ถูกนั้น
ตกไปแล้ว

ทีนี้ อาจารย์ก็ต้องมีวิธีแก้ไข ถ้าแรงเกินไปในที่นั้น
อารมณ์นี้ เพราะอำนาจอะไรเกินไป อะไรหย่อนไป
ในความรู้สึกอย่างนี้

อาจารย์ก็ต้องเข้าใจแก้อารมณ์นั้น อะไรเกินไป
ก็ต้องมีวิธี ทำให้อารมณ์นั้นถอยลงมา อะไรอ่อนไป
ก็ต้องบำรุงอันนั้นให้มากเสมอกัน นี้อย่างนี้ ต้องมีวิธีคะ
นี้สำหรับที่เหมือนกันนะคะ

ถ้าหากว่า ท่านไม่ต้องมีอาจารย์ ท่านเข้าใจ การศึกษานี้ เป็นพระสูตร เข้าใจเหตุผลและหลักฐาน ของปริยัติดี ที่วางไว้อย่างนี้ได้เป็นจิตใจอย่างไหน

ทีนี้ เมื่อจิตใจเราเข้าไปถึงจิตใจอย่างนั้น ความรู้ อารมณ์อย่างนั้นได้ปรากฏขึ้นแล้ว ท่านตัดสินใจได้ทีเดียวว่า นี่ไม่ใช่ !

เมื่อความรู้นั้น แม้แต่จะรู้เอง หรือไปรู้มาจาก อาจารย์ก็ตาม เมื่อรู้อย่างนั้นแล้ว พออารมณ์นี้เกิดขึ้น อารมณ์นี้เกิดขึ้น ถ้าไม่รู้ใช่ไหม? ตัวไม่รู้ และความ พอใจก็เกิดขึ้นในอารมณ์นั้น

เมื่อความพอใจเกิดขึ้น ในอารมณ์นั้น ชื่อว่าในที่นั้น ไม่เป็นวิสุทธิ เพราะความพอใจนั่นเอง ยังเป็นกิเลสอยู่ ตัณหาและทิฏฐิยังอาศัยเกิดขึ้นได้ในอารมณ์นั้นได้อยู่ ก็ไม่เข้าถึงวิสุทธิ

แต่เมื่อใด จะเป็นปัญญาของตนเองได้มาจากการ ศึกษา หรือจะได้มาจากอาจารย์ก็ตาม ตัดสินได้ พออารมณ์นั้นเกิดขึ้น ก็ตัดสินได้ทันทีว่า อันนี้ไม่ใช่ ทางแล้ว

อารมณ์ที่ไม่ใช่ทางนะ ต้องมีความรู้สึกอย่างนั้น
เชียว อะไรเล่า ที่ได้มาจากอุทกัพพญาณนั้นแหละ

การเห็นความเกิดขึ้น และดับไป ของรูปและนาม
ที่เป็นปัจจุบันอยู่เฉพาะหน้านั้นเอง

นี่แหละ เราต้องอาศัย อารมณ์นี้ถึงจะถูก
แต่อารมณ์นี้ ทำให้เรารู้สึกเยือกเย็น โปร่งเบา
อะไรต่ออะไร จิตใจ สว่าง สะอาด สงบ อะไรอย่างนี้นะ
ตัดสินทีเดียว บอกว่า ไม่ใช่

เมื่อปัญญาอันนี้เกิดขึ้นตัดสินได้แน่นอนแล้ว
นั้นจึงจะเข้าถึง มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ

ถ้าปัญญาอันนี้ยังไม่เกิดแล้ว ตัดสินไม่ได้
ยังตัดสินไม่ได้ ก็ยังไม่เข้าถึงวิสุทธิอันนั้น

เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติต้องมีความเข้าใจอย่างนี้
ด้วย ถึงไปได้ ถ้าไม่มีความเข้าใจอย่างนี้ คงจะต้องไป
ติดสุขอยู่ตามอารมณ์นั้น โดยมากมาจากสมาธิคะ
นี่แหละ ที่เป็นอันตราย คือเป็นกิเลสของวิปัสสนา
เท่านั้นนะคะ ไม่ใช่เป็นในสิ่งอื่น

เพราะอารมณ์นี้ เกิดจากกุศลนะ ไม่ใช่เกิดจาก
อกุศล เกิดจากสมาธิ สมาธิที่เป็นกุศลธรรมนะคะ

เป็นกุศลเหมือนกัน แต่ว่าไม่ใช่ทาง ไม่ใช่เป็นเหตุที่จะนำไปให้ถึงพระนิพพาน

กุศลบางอย่างนะ ไม่ใช่จะเป็นกุศลทุกอย่างที่จะเป็นปัจจัยไปให้ถึงพระนิพพาน ไม่ใช่อย่างนั้น กุศลบางอย่างไม่เป็นก็ได้ เป็นปัจจัยให้ไปเกิด เป็นมนุษย์บ้าง เป็นเทวดาบ้าง เป็นพรหมบ้าง หลายอย่างเหมือนกัน แล้วก็กุศลบางอย่างเป็นปัจจัยให้เป็นอริยบุคคล มีโสดา จนถึงพระอรหันต์ ก็ได้มีหลายประเภทด้วยกัน ก็เป็นกุศลเหมือนกัน

เพราะฉะนั้น ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนจริงๆ แล้ว น่ากลัวติด น่ากลัวไปไม่พ้น น่ากลัวตัดสินใจไม่ได้

ถ้าตัดสินใจไม่ได้แล้ว ก็ไม่ใช่ถึงวิสุทธิ

เมื่อไม่ใช่ถึงวิสุทธิ อันนี้ละก็ไป ไม่ได้แน่นอน ละคะ ถึงไม่ได้แน่นอนพระนิพพาน

เพราะพระนิพพาน จะต้องมีวิสุทธิถึง ๗ นีวิสุทธิที่ ๕ เท่านั้น อีก ๒ วิสุทธินี้ ขึ้นไม่ได้

เมื่อขึ้นอีก ๒ วิสุทธิ ไม่ได้ จิตก็ถึงพระนิพพานไม่ได้เหมือนกัน

นี่แหละค่ะ โปรดฟังให้เข้าใจเหตุผลไว้บ้าง แล้ว
ท่านผู้ที่ปฏิบัติแล้ว เมื่อได้ฟังอย่างนี้แล้วนะค่ะ ผู้ปฏิบัติ
คงยอมผ่านอารมณ์เหล่านี้มาบ้าง คงจะได้เคยผ่านมา
ไม่มากนักน้อย มันมีหลายอย่างนะ มีตั้ง ๑๐ อย่าง

ความรู้สึกที่เป็นที่อาศัยของกิเลส มีตั้ง ๑๐ อย่าง
แต่อารมณ์ดีๆ นะ ที่จริง ถ้าเราตายไปในอารมณ์นั้น
เวลานั้น

นะ ไม่ตกหอรอก นรกนะ ไม่ตกเลย ไม่ไปนรกเลย
เพราะอารมณ์นั้นเกิดจากสมาธิ จิตประกอบด้วยสมาธิ
หรือจะไปนรกได้อย่างไร ไปไม่ได้

แต่ว่า ไปนิพพานไม่ได้ เท่านั้นแหละ ไปสวรรค์
ไปพรหมได้ แต่ไปนิพพานไม่ได้ เท่านั้นเอง ใช่ไหมคะ?

เพราะฉะนั้น อย่าไปนึกว่า ถ้าไปสวรรค์ได้แล้ว
จะต้องไปนิพพานได้ เหตุมันคนละอย่างผลมันก็ต้อง
คนละอย่าง

เพราะฉะนั้น เมื่อมีความรู้อย่างนี้ เข้าใจอย่างนี้แล้ว
ก็ถึงจะเข้าถึงวิสุทธิ คือ มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินี้
ได้

เท่าที่ดิฉันได้อธิบายมาแล้วนะคะว่า จิตที่รู้ปัจจัย
ที่รู้ปัจจัยของนามรูปนี้ จะพูดแต่สิ่งที่พอจะติดตามกันได้
เท่านั้น เช่น การกำหนดอิริยาบถเป็นต้น ก็จะทำให้
รูปร่างนั้น เกิดขึ้น เพราะจิตเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะให้เกิด
ขึ้นของอิริยาบถทั้งหลาย มีรูปร่าง เป็นต้น อันนี้ท่าน
ก็พอจะพิสูจน์ตามได้แล้วใช่ไหมคะ ว่าอิริยาบถต่างๆ
นี้แหละ ถ้าไม่มีจิตเสียอันเดียว อิริยาบถไม่มี ใช่ไหมคะ
นี่อันนี้อย่างง่ายที่สุดแล้ว

เพราะจิตคิดจะนั่ง หรือต้องการจะนั่ง รูปร่าง
จึงเกิดขึ้น นี่รู้แล้วซิคะว่า รูปร่างเกิดเพราะอะไร?
อะไรเป็นปัจจัย มีจิตเป็นปัจจัย จิตต้องการจะนั่งไม่ใช่ว่า
เกิดเองเฉยๆ ถ้าไม่มีจิตก็เกิดไม่ได้ ไม่มีปัจจัยอย่างนั้น
เกิดไม่ได้เหมือนกัน อิริยาบถก็ไม่มีนะคะ

เพราะจิตอยากจะนั่ง รูปร่าง จึงมีขึ้น ถ้าหากว่า
ไม่ต้องการจะนั่ง รูปร่างก็จะไม่เกิดขึ้น ปัญญาที่รู้อย่างนี้
เรียกว่า ปัจจยปริคคหญาณ นี่ก็เป็นวิปัสสนาอันหนึ่งนะคะ
วิปัสสนาเป็นปัญญาขั้นที่ ๒ และเป็นญาณขั้นที่ ๒
ในวิปัสสนาญาณ คือ ญาณที่รู้เหตุปัจจัยที่ให้นามรูปเกิด
แต่ยังไม่เห็นความดับ

นี่สำหรับรูปใช่ไหมคะ? ที่นี้สำหรับนามละ การเห็น
ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รสนี่นะ ก็ต้องมี รูป คือ มีอารมณ์ มีสี
มีเสียง มีกลิ่น มีรส ใช่ไหมคะ?

ถ้าไม่มีรูปพวกนี้ ก็เห็นไม่ได้ ได้ยินไม่ได้ มันไม่มี
อะไร จะมาเป็นปัจจัยให้เห็น ให้ได้กลิ่น ให้รู้รส ไม่มีรส
นี่ ลิ่นจะรู้รสได้ไหม? ชิวหาวิญญูณนะ จะเกิดขึ้นมา
รู้รสได้ไหม? ไม่ได้ ใช่ไหมคะ?

ไม่มีเสียง โสทวิญญูณเกิดได้ไหม? ไม่ได้! ไม่มีรูป
จักขุวิญญูณเกิดได้ไหม? ไม่ได้

นี่เพราะนามเหล่านี้ ที่จะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องอาศัย
รูปเป็นปัจจัย อย่างนี้ เพราะว่าตามดูอยู่

ที่รู้อย่างนี้ ก็เพราะเหตุว่า ต้องตามดูนามรูปอยู่
ฉะนั้น คนทำวิปัสสนาที่สำคัญ จึงต้องเข้าใจนามรูป
เข้าใจนามรูปแล้ว จึงต้องกำหนดนามรูปด้วย

ถ้าไม่กำหนดนามรูป ปัญญาอย่างที่อธิบายมานี้
ก็ไม่สามารถจะเกิดได้ เพราะว่าไม่มีเหตุใช่ไหม? ต้องทำ
เหตุให้ถูกค่ะ ผลถึงจะเกิดได้ เห็นแต่เกิด แต่ยังไม่เห็นดับ
เพราะเหตุว่า ปัญญาในขั้นนี้ยังอ่อนอยู่ ยังต้องกำหนด
นามรูปอยู่อีกต่อไป จนกระทั่งเห็นความดับของนามรูป

ที่ตนเห็นเกิดนั้น ที่เห็นเกิดขึ้นในปัจจุบันปริคคหญาณ
คือเห็นในญาณนี้ หรือในกัณฑ์ชาวิตรณวิสุทธินั้น

แต่ว่า การดับของนามรูป ที่ตนเห็นในตอนนี้เป็น
ความเห็นที่อยู่ในขั้นของสัมมสนญาณ เป็นญาณที่ ๓
ในวิปัสสนาญาณ ๑๖ ยังไม่ใช่ความรู้ในขั้นอุทยัพพญาณ
เป็นญาณที่ ๔ ในวิปัสสนาญาณ แต่ท่านก็จัดสงเคราะห์
สัมมสนญาณ เข้าไว้ในวิสุทธิที่ ๕ ก็สงเคราะห์เข้าใน
มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิเหมือนกัน แต่ว่ายังไม่
แท้จริง คือเพียงแต่อารมณ์ของสัมมสนญาณ ได้เข้า
ไปอยู่ในเขตของมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ด้วย
ส่วนหนึ่ง

เพราะในมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินั้น มีทั้ง
ความเกิด คือ รู้ทั้งความเกิดขึ้น และรู้ทั้งความดับไป
ในวิสุทธิอันนี้ แล้วก็รู้ทั้งอารมณ์กิเลสที่เกิด ขึ้นใน
วิปัสสนาญาณ ที่นอกจากความเกิดขึ้นและดับไปของ
นามรูป มีอยู่ในนี้ด้วย

ที่นี้ อันนี้แหละ ความเกิดขึ้นและดับไป เมื่อ
สัมมสนญาณ เห็นความดับ นี่ก็ถือว่า อารมณ์ของ
สัมมสนญาณที่เข้าไปเห็นความดับนั้นนะ อารมณ์

ส่วนหนึ่งได้เข้าไปอยู่ในมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ เพราะในวิสุทธิอันนั้น เห็นทั้งเกิดและดับ ที่นี้ เมื่อเข้าไป เห็นดับ ก็เข้าไปอยู่ในนั้นส่วนหนึ่งนะคะ แต่ว่า ยังไม่แท้จริง คือเพียงแต่อารมณ์ของสัมมสนญาณเข้าไปอยู่ในเขตของมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิด้วยส่วนหนึ่ง คือความดับของนามรูปนั้น

แต่การเห็นความดับในสัมมสนญาณ ยังไม่เห็นความดับของนามรูป ที่เกิดขึ้นในอารมณ์ปัจจุบัน เพราะปัญญายังไม่กล้าแข็งพอ เพราะการเพ่งยังไม่พอนะคะ

การเห็นนามรูปดับในสัมมสนญาณ จะเห็นเมื่อมีนามรูปใหม่เกิดแล้ว จึงเห็นว่า นามรูปเก่าดับไป

เพราะปัญญายังอ่อนอยู่ จึงทำลายสันตติยังไม่ได้ สมมุติว่า ผู้ปฏิบัติกำลังนั่งอยู่ และผู้ปฏิบัติมีสติสัมปชัญญะ คือ ทำความรู้ตัวว่า พิจารณารูปนั่งอยู่ ทำความรู้สึกตัวอยู่ว่า เวลานี้ กำลังดูรูปนั่งอยู่ แต่ยังไม่เห็นรูปนั่งดับ เพราะยังรู้สึกว่าจะนั่งอยู่ยังไม่เห็นว่ารูปนั่งในท่านั้นหมดไป ยังรู้สึกว่ามีอยู่เพราะยังรู้้อยู่ในท่านั้น

แต่เมื่อเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ โดยเป็นรูปยืนหรือนอนก็ตาม เกิดขึ้นมาแทนรูปนั่งนั้นแล้ว จึงรู้ว่ารูปนั่งนั้นดับไปแล้ว หรือหมดไปแล้ว แต่ถ้ายังไม่ได้เปลี่ยนอิริยาบถใหม่ รูปใหม่ยังไม่เกิดขึ้น ก็ยังไม่เห็นรูปเก่าหรืออิริยาบถเก่านั้นดับไป เมื่อได้เปลี่ยนอิริยาบถใหม่ และรูปใหม่เกิดขึ้นแล้ว จึงรู้ว่า รูปเก่านั้นดับไป

แต่ผู้ปฏิบัติก็ยังคงกำหนดนามรูปนั้นอยู่ นามรูปที่เกิดขึ้นมานั้นแหละ ก็ยังคงกำหนดอยู่ รูปเก่านั้นะ รู้แล้วว่า ดับไป ทีนี้ รูปใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นมาแทนนั้นนะ ผู้ปฏิบัติก็ต้องกำหนดรูปนั้นอีกต่อไป กำหนดเรื่อยไป

เมื่อปัญญาเริ่มกำลังมากขึ้น ก็จะเข้าไปเห็นนามรูปที่เกิดขึ้นมา ที่ตัวกำลังพิจารณาอยู่นั้นนะ รับรองแล้ว! ไม่ต้องมีรูปใหม่เกิดขึ้นละ รูปนั้นแหละ เห็นรูปนั้นแหละ ดับไป โดยไม่ต้องมีรูปใหม่มาแทน ไม่ต้องมีใหม่มาเกิด เห็นนามรูปในอารมณ์เดียวกันนั้นแหละ ทั้งเกิดและดับ รูปนั้นเกิดขึ้นและรูปนั้นดับไป โดยไม่ต้องมีรูปใหม่มาเกิดแทนในขณะปัจจุบันนั่นเอง หมายความว่า รู้อารมณ์มีรูปนั่งเป็นต้น เกิดขึ้นและดับไป ทั้งๆ ที่ยังนั่งอยู่โดยไม่ต้องเปลี่ยนอารมณ์ใหม่เลย

ปัญญาที่เข้าไปรู้อย่างนี้ เรียกว่า อุทฺธัพพญาณ
นี้แหละ เป็นตัวสำคัญทีเดียว ถ้าได้อันนี้แล้วละก็มีหวัง
ทีเดียว เป็นญาณที่ ๔ ในวิปัสสนาญาณ

อุทฺธัพพญาณนี้ จัดอยู่ในมัคคามัคคญาณทัสสน-
วิสุทธิ อยู่ในวิสุทธิอันไหน? เพราะวิสุทธิ นี้สงเคราะห์
ด้วยปัญญา ตั้งแต่นามรูปปริจเฉทญาณ คือตั้งแต่ศีล
สมาธิ และปัญญา ที่นับตั้งแต่นามรูปปริจเฉทญาณมา

เมื่อมีปัญญาเกิดแล้ว ก็ต้องสงเคราะห์เข้าวิสุทธิ
ถ้าปัญญาอย่างนั้นเข้าถึงวิสุทธินั้น แต่วิสุทธินี้ยัง ปัญญา
ที่เข้าถึงวิสุทธิ บางวิสุทธิก็นับปัญญาหลายๆ อันรวมกัน
อยู่ในวิสุทธิต่อเดียวกันนะคะ

ที่นี้ อุทฺธัพพญาณนี้ ตั้งแต่สัมมสนญาณมานะคะ
จัดเข้าในมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ สงเคราะห์เข้าใน
วิสุทธินี้ อันนี้เหมือนกัน แต่ยังมีกิเลสในวิปัสสนา
ที่ยังเกิดได้อยู่ จึงยังไม่จัดว่า วิปัสสนาในที่นี้ เป็นวิสุทธิ

แต่ที่จริง ในอุทฺธัพพญาณนี้ ก็เป็นปัญญาที่เป็น
ปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว สำหรับอารมณ์ของอุทฺธัพพญาณ
เท่านั้นนะคะ ถูกต้องแล้ว หากแต่ว่า ปัญญานั้น ยังไม่
สมบูรณ์พอ ที่จะรู้เท่าทันในอารมณ์กิเลส ที่เป็นอารมณ์

ของวิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่าง มีโอภาส แสงสว่างเป็นต้น
มีอยู่ ๑๐ อย่างค่ะ แล้วก็มีความเยือกเย็น มีปีติ มีปีสัลลหิตี
ก็แล้วแต่ จะเกิดขึ้นในที่นั้นอันหนึ่งก็ได้ เป็นกิเลสของ
วิปัสสนา

วิปัสสนูปกิเลสนี้ เป็นเฉพาะกิเลสของวิปัสสนา
เท่านั้นนะคะ ถ้าสมณะละก็ไม่ใช่เป็นกิเลสหรอกเพราะ
สมณะต้องอาศัยอารมณ์เหล่านี้ ถ้าไม่มีอารมณ์เหล่านี้
แสดงว่า สมารินั้นยังอ่อน ใช้ไม่ได้ ต้องมีนิมิต ต้องมี
แสงสว่าง ต้องมีความสงบ มีปีติ มีปีสัลลหิตี เยือกเย็น
แล้วก็ไม่เป็นกิเลสของสมณะ สมณะต้องอาศัยเป็นต้นไป

เพราะฉะนั้น เป็นกิเลสเฉพาะวิปัสสนาเท่านั้น
ถ้าอารมณ์อย่างนี้เกิดขึ้นละก็ เป็นกิเลสสำหรับวิปัสสนา
อย่างเดียว เป็นเครื่องปลื้โพรช้ดขวางทีเดียว วิปัสสนา
จะต้องหยุดชะงัก ดำเนินต่อไปในขั้นสูงไม่ได้ ถ้าหากว่า
ไม่ชำระอารมณ์ของกิเลสให้หมดไปเสียก่อน ไปไม่ได้เลย
ฉะนั้น จึงเรียกว่า **วิปัสสนูปกิเลส** คือ กิเลสของวิปัสสนา
เป็นกิเลสของวิปัสสนา ที่เกิดจากกำลังของสมาธิ

เพราะกิเลสในที่นั้นละเอียดมาก และปัญญายัง
อ่อนอยู่ จึงรู้ไม่ทัน ปัญญาจึงไม่สามารถจะปรับปรุง

อินทรีให้เสมอกันไป เพราะในที่นั้น มีสมาธิแรงมากกว่า
ปัญญา

โดยเหตุนี้ อารมณ์ของสมาธินั้น จึงดึงเอาจิตไป
จากอารมณ์ของวิปัสสนา ทำให้เกิดมีแสงสว่าง มีความสุข
มีความสงบเยือกเย็น เป็นต้น และอารมณ์ของสมาธินั้น
ยังเป็นที่อาศัยให้กิเลสเกิดได้อยู่

เมื่อจิตตกไปในอารมณ์นั้นแล้ว ตัณหา คือความยินดี
หรือความพอใจในอารมณ์นั้น ก็ย่อมอาศัยเกิดขึ้นได้
ในที่นั้น และอารมณ์นั้น ก็เป็นปัจจัยแก่มานะว่า
“เราเป็นผู้เข้าถึงธรรมที่แท้จริงแล้ว” ก็ตั้งเราขึ้นทีเดียว
ที่ถูกแล้ว ต้องไม่มีเรา ไม่มีเขา ต้องไม่มีตัวตน ใช่ไหม?
แต่ว่า เมื่ออารมณ์นั้นเกิดขึ้น ก็รู้สึกตัวว่า แหม! เราได้
พบแล้วธรรมะ เราเข้าถึงแล้วธรรมะ อันนี้ เราได้พบ
ธรรมะที่แท้จริงแล้ว

ทิฐิ คือ ความเข้าใจผิดว่า ธรรมะนั้นแหละ คือ
พระนิพพาน อันเป็นสรณะที่แท้จริง

เมื่อการรู้อารมณ์ เป็นไปในลักษณะดังกล่าว คือ
ความรู้สึกดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาแล้วนะคะ อารมณ์ของ
วิปัสสนา ซึ่งเป็นอาวุธที่จะทำลายกิเลสก็เกิดขึ้นไม่ได้

ก็ปรากฏขึ้นไม่ได้ เพราะอันนี้มันแรงกว่า และปัญญา
ในที่นั้น ก็ยังไม่เข้าถึงวิสุทธิ

เพราะเหตุว่า วิปัสสนูปกิเลสยังเกิดปะปนอยู่ได้
ทั้งนี้ เพราะเหตุว่า ผู้ปฏิบัติบางคนเคยได้อารมณ์ของ
สมาธิมาแล้ว แปลว่า บางคนเคยทำทางสงบมา
เคยทำสมาธิมา เคยนั่ง มีการกำหนดลมหรืออะไร
ก็แล้วแต่เถอะ

ทีนี้ พอเวลาทำวิปัสสนาเข้า ความสงบอันนั้น
เกิดง่ายจริง เกิดง่ายกว่าอารมณ์ของวิปัสสนา มีกำลัง
มากกว่า เพราะเคยทำมาแล้ว ความชำนาญที่จิต
จะตกไปในอารมณ์นั้น ก็ชำนาญกว่าวิปัสสนา ซึ่งยัง
ไม่เคยเดินใช้ไหมคะ อันนี้ เคยเดินมาแล้วโดยมากพวกนี้
มักจะเกิดอารมณ์อย่างนี้

เพราะฉะนั้น ระวังยาก บางคนแก้ไม่ได้นะคะ
บอกแล้วว่า ไม่ใช่ซะๆ ให้ตัวพยายามแกะซะ ไม่เข้าใจ
ก็ช่วยไม่ได้ บางทีแก้ไม่ได้เลย ถ้าไม่หายต้องออกจาก
กรรมฐาน บางทีเมื่อสมาธิแรงกล้าขึ้นแล้ว ก็เกิดนิมิต
เห็นอะไรต่ออะไรขึ้นมาน่ากลัว ถ้าไม่น่ากลัวก็ไม่ใช่ไร
บางทีเห็นน่ากลัว แล้วทำให้ใจนี้เสีย นอนไม่หลับบ้าง

อะไรบ้าง อย่างนี้แหละค่ะ ก็เลยไม่ได้ ถ้าขึ้นให้ทำต่อไป
ละก็ ประเดี๋ยวโรคประสาทจะเข้า อย่างนี้แหละค่ะ
ตัวเองแก้ไม่ได้ อาจารย์ก็ช่วยไม่ได้เหมือนกัน เพราะตัว
จะต้องแก้ตัวเองนี่ จะให้เข้าไปจับจิตใจ จะเข้าไปจับ
ได้อย่างไร ไม่ได้! เราก็มิมีปัญญาสามารถเหมือนกับ
พระพุทธเจ้าท่านๆ อาจจะได้ ท่านอาจจะบันดาลอะไร
ให้จิตใจรับรู้ก็ได้ แต่อย่างเราไม่ได้

ผู้ฟังถามว่า อาจจะได้ด้วยการรุดน้ามนต์
ได้ไหมครับ? ก็อาจจะหายได้ ด้วยการเปลี่ยนอารมณ์ใหม่
โดยไปยึดน้ามนต์ เป็นสภาวะ

พอไปยึดน้ามนต์เข้า จิตหันไป ไปยึดมั่นถือมั่น
ในน้ามนต์นั้น ไปเชื่อถือมั่นเข้า อารมณ์เก่ามันก็คลายไป
บ้างได้เหมือนกันนะคะ

ที่นี่ ปัญญานั้น ยังไม่เข้าถึงวิสุทธิณะคะ ผู้ปฏิบัติ
บางคนเคยได้สมาธิมาแล้ว อารมณ์ของสมาธิ อินทรีย์
จะเกิดขึ้นมาเอง เป็นอุปสรรคแก่อารมณ์ของวิปัสสนา
หรือ

อีกนัยหนึ่ง ก็คือ ผู้ปฏิบัติมีความปรารถนา ต้องการ
ให้สำเร็จเร็วๆ อย่างนี้ก็มิ หรือต้องการจะถึงนิพพานเร็วๆ

ก็มีศรัทธาแรงบ้าง มีความเพียรไม่หยุดไม่หย่อน มีวิริยะ
แรงเกินไป วิริยะนี้ ก็เป็นอินทรีย์อันหนึ่ง ซึ่งแรงเกินไป
แล้วก็เป็นองค์ของสมาธิด้วย หรือมีสมาธิแรงไปดังนี้
เป็นต้น

จึงเป็นเหตุให้อารมณ์เหล่านั้น มีแสงสว่าง
มีความเพียร ที่นี้ตัวก็สงบมาก สมาธิก็เกิดมาก
มีแสงสว่างเกิดขึ้นเป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติ มีความ
สงบสุขเยือกเย็น พอใจมาก บางทีก็เข้าใจว่า อารมณ์นั้น
เป็นพระนิพพาน ถึงแม้ว่า ท่านผู้ใดจะมาชี้แจงเหตุผล
อย่างไร ก็ยากนัก ที่จะมาทำให้เชื่อได้ หรือจะรู้ตัวได้ คือ

ถ้าแก้อารมณ์นั้นให้หายเสียก่อน และอารมณ์
วิปัสสนาปรากฏขึ้นมา นั้นแหละ ตัวถึงจะเชื่อ ที่นี้ถ้า
แก้อารมณ์นั้นไม่หายละก็ แม้แต่อาจารย์บอกก็ไม่เชื่อ
ที่นี้ก็หาว่า เฮ้อ! อาจารย์นี่คงจะยังไม่ได้พบหรือ
อาจารย์ทำมาอาจจะไม่ถึงอันนี้ก็ได้อ เพราะฉะนั้น ถึงได้
ไม่เข้าใจอารมณ์นี้ นี่แหละอาจารย์บอกก็ไม่เชื่อ
หาว่าอาจารย์ทำไม่ถึงอารมณ์นี้เสียด้วย

ถ้าเป็นอย่างนี้ละก็ยากค่ะ ที่จะพบวิปัสสนา
ที่ถูกต้องได้

ฉะนั้น อารมณ์ของวิปัสสนูปกิเลส จึงเป็นกิเลส
ของวิปัสสนา นี่แหละคะ ในวิปัสสนูปกิเลสนี้มี ๑๐ อย่าง
นะคะ จำไว้ด้วย เข้าใจไว้ด้วย เพื่อจะไปพบผู้ปฏิบัติ
อย่างนี้เข้านะคะ

๑. โภกาส เห็นแสงสว่างผู้ปฏิบัติเข้าใจว่า
ได้มรรคผลแล้ว นี่อารมณ์นี้ทำให้เข้าใจผิด ก็เป็นกิเลส
เห็นผิดเป็นทิวาจิ ความพอใจ เป็นตัณหา

๒. ญาณ คือ ความรู้ ความรู้ชัดเจนจนเสียปัจจุบัน
ปัญญานี้ พอไปถึงพิจารณา อันนั้น ฉันก็รู้ พอเห็นอย่างนี้
ฉันก็รู้ แหม! ฉันรู้สิ่งนั้นมันเป็นอย่างนี้ สิ่งนี้มันไป
เป็นอย่างนั้นเชียว ผู้มีปริยัติมากๆ นะ เวลาเข้าปฏิบัตินะ
แหม! ปริยัติมันเข้า เออ! นี่มันไปอย่างนั้น นั่นมันไป
อย่างนี้ทีเดียว ปัญญานี้ มันเกินไป ทีนี้ปัจจุบันมัน
ก็น้อยนะซี เสียปัจจุบันไปใช่ไหมละ? อารมณ์ที่จับอยู่นะ
สภาวะธรรมที่แสดงความจริงอยู่ต่อหน้านี้ละ ปัจจุบันน้อย
ไปแล้ว มันก็พุ่งไปในปริยัติ แหม! ไฉนก็รู้ ไฉนก็รู้ โอโฮ!
คราวนี้ก็นึกว่า ตัวนี้ แหม! มีปัญญาแตกฉานก็ภูมิใจใน
ความรู้ของตัวเองที่ท่องเทียวไป

เพราะฉะนั้น โดยมากคนที่ศึกษาเล่าเรียนมากๆ แล้ว อาจจะตกไป ในความรู้้อย่างที่เป็นวิปัสสนูปกิเลส ในขณะที่ปฏิบัติวิปัสสนาก็ได้ณะคะ

๓. ปิติ ความอิมใจด้วยอำนาจสมาธิ เวลาที่มีสมาธิ เมื่อเข้าไปถึง แหม! มันรู้สึกปลาบปลัมในใจนี่นะ ทำให้รู้สึกอิมอกอิมใจด้วยอาการอย่างนี้ โปรดจำไว้ด้วย โดยมากผู้ปฏิบัติคงจะต้องได้พบ

๔. ปัสสัทธิ ความสงบเยือกเย็นเกินไป ความสงบ เยือกเย็นเกินไป วิปัสสนาจะไม่ปรากฏ ไม่มี อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วก็ไม่ทำให้ใจนี้ฝึกฝนในการที่จะดำเนินไปในวิปัสสนาญาณที่สูงขึ้นไปอีก เพราะว่าอะไร? มันพอใจอยู่ที่ตรงนี้เสียแล้ว ไม่เอาละ ไม่อยากจะ ขยับเขยื้อนจิตจากอารมณ์ที่ตรงนั้นเลย แหม! ที่ตรงนี้ มันก็พอใจแล้วนี่ ธรรมะอันนี้อยู่ที่นี้นะ มันชักไม่อยากจะ ขึ้นไป ไม่อยากจะตะเกียกตะกายละ ไม่เอาแล้ว อยากจะอยู่ตรงนี้ละ อยากจะได้อารมณ์สุขนี้ อยากจะ เสวยอารมณ์อันนี้อยู่ใช่ไหม? นี่ก็เลยทำให้วิปัสสนาที่จะ ก้าวขึ้นต่อไปอีกนะ ทำให้หยุดอยู่ เมื่อให้หยุดอยู่ก็เป็น อุปสรรคแล้วซี ไม่ก้าวขึ้นไปก็เพราะอารมณ์นี้ ที่ได้จากสมาธินี้เองคะ

๕. สุข ความเป็นสุขยิ่งเกินไป แหม! รู้สึกสบายเหลือเกิน ย่อมทำให้ไม่เห็นทุกข์แล้วตอนนี้ใช่ไหมละ ก็เห็นแต่ความสุขสิ เมื่อมาถึงตรงนี้แล้ว จะไปเห็นทุกข์ได้อย่างไร? ทุกขานุปัสสนา พิจารณาเห็นว่า เบญจขันธ์นี่นะ เป็นทุกข์นะ หรือนามรูปนี้เป็นทุกข์นะ รู้สึกได้ไหมในเวลานั้น ไม่ได้! นี่วิปัสสนา ตัวทุกขานุปัสสนา นี่เป็นวิปัสสนา อารมณ์ที่รู้สึกว่านามรูปเป็นทุกข์นี้เป็นตัววิปัสสนา แต่ว่า เมื่อเกิดสมาธิแรง ทำให้รู้สึกเป็นสุข แหม! สบายเหลือเกินใช่ไหม? แล้วก็ทุกขานุปัสสนา มันก็เกิดไม่ได้ นี้อย่างนี้ จึงได้ถือว่า เป็นอุปสรรค เป็นกิเลสของวิปัสสนาด้วยนะคะ

๖. อธิโมกข์ ความน้อมใจเชื่อเกิดศรัทธา อธิโมกข์ในที่นี้ คือน้อมใจเชื่อว่าแน่แล้ว นี่ทางปฏิบัติอันนี้ถูกแน่ทีเดียว และธรรมอันนี้ที่เราพบก็แน่เชียว เกิดจากความตัดสินใจปั๊บปั๊บ เชื่อเลย นี่อันนี้ศรัทธา ศรัทธานี้ก็เป็นอินทรีย์อันหนึ่งค่ะ พอตัดสินใจลงไปอย่างนั้นแล้ว ก็อารมณ์ต่างๆ ก็เลิก ไม่ต้องสันนิษฐาน ไม่ต้องอะไรอีกละ เหตุผลของใครก็ไม่อยากจะฟัง ทีนี้ถ้าจะฟังละก็ คนที่มาเล่านี้ต้องถูกกัน ต้องเล่าเรื่องนี้ด้วยกันละก็

แห่ม! ถูกกันเลย โอ๊ย ! นี่เห็นเหมือนกัน เห็นธรรมชาติ
เหมือนกัน แต่ถ้าพอเข้ามาเล่าไม่ถูกกัน เช่น อย่างเขา
เล่าถึงวิปัสสนาที่ถูกต้องนะ เป็นอย่างนี้ใช่ไหม? ไม่ถูก!
ไม่ถูกกับที่ตัวเข้าไปเจอ ที่ตัวเข้าไปเชื่อไว้ ที่น้อมใจ
เข้าไปตัดสินใจ เข้าไปเชื่อไว้แล้วนี่ไม่ตรงกัน เฮ้! ไม่ใช่แล้ว
คนนี่ไม่เข้าถึงธรรมะ ไม่เคยปฏิบัติ คนนี้ยังไม่ถึงธรรม
ตัวก็ตัดสินใจไปอย่างนั้น ก็จึงเป็นเหตุให้ปัญญาเกิดยาก
เพราะศรัทธานั้นเป็นหัวหน้าเกินไป

คนที่มีศรัทธามากนี้ เชื่อเร็วเหลือเกิน เชื่อง่าย
เพราะรู้อะไรปั๊บก็เชื่อแล้ว ไม่ต้องพิจารณาละ **เหตุผล
ต่างๆ ใช้ไหมล่ะคะ? เหตุผลนี้ต่างหากเป็นตัวส่งเสริม
เป็นเหตุที่จะให้เข้าถึงปัญญา**

ปัญญานะ รู้เหตุผลที่ถูกต้องใช่ไหม? นั่นซิ แต่ที่นี้
เมื่อศรัทธาแล้ว ไม่ต้องละเหตุผลอะไรๆ จะมีหรือไม่มี
จะถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง เพียงพอหรือไม่ ไม่รู้ละ
เชื่อแล้ว! ที่นี้ เมื่อศรัทธามากเกินไป ซึ่งศรัทธากับปัญญา
นี้ต้องเสมอกัน ต้องพิจารณาเสียก่อน ได้เหตุผลแล้ว
ศรัทธาจึงเชื่อ ถ้าอย่างนี้จะก็ ศรัทธาอันนี้ไม่เป็นกิเลส
ไม่เป็นอุปสรรคแก่ปัญญาละ ก็ไม่เป็นอวิชชาในข้อนี้

๓. ปวดคะหะ มีความเพียรเกินไป ทำให้จิตใจ
ต้องคับแคบ คือเพียรมาก หมายความว่า มันบีบคั้น
จิตใจมาก ทำให้จิตนี้ไม่ปลอดโปร่ง เหนื่อยอ่อนวิงเวียน
อะไรอย่างนี้ทีนี้เมื่อคับแคบเกินไป จิตมันก็ไม่เป็นมัชฌิมา
โดยมากมันก็จะ เกิดความทุกข์เวทนานี้มาก บางทีก็
เกิดไม่สบาย เพราะว่าความเพียรมากเกินไป บางทีก็
ความเพียรมากนี้ เกิดอุทัจจะมาก จิตใจถูกบีบคั้นเสีย
จนทำให้จิตนี้ไม่สงบสุข พุ้งซ่านมากก็ได้เฉพาะความ
เพียรแรงเกินไป ไม่พอดีกับสมาธิ

ความเพียรกับสมาธิ คือความสงบนี้ต้องเสมอกัน
ต้องเดินไปคู่กัน ถ้าเพียรเกินไปทำให้พุ้งซ่านก็ได้
สมาธิเกินไปทำให้เกิดท้อถอย ไม่พยายามที่จะ
ก้าวขึ้นไป

เพราะฉะนั้น **ความเพียรกับสมาธินี้จะต้อง
เสมอกัน**

๔. อุปปัญาสะ ความปรากฏเห็นนิมิตต่างๆ

อุปปัญาสะ นี่ท่านกล่าวว่า องค์ธรรมได้แก่ สติ
คือว่า สตินี้ บางคนที่มีสมาธิมากแล้วละก็ นึกอะไร
ก็เห็น บางคนทำวิปัสสนาไป เห็นอะไรต่ออะไร แหม!

เห็นคนนั้น เห็นคนนี้ พอนึกถึงอะไร พอจะดูอะไร
มันก็เห็นขึ้นมา ทีนี้ไปเพลิน ไหนลองดูบ้างซิ ลองระลึกถึง
ตรงนี้ซิ นึกถึงซิ คนนี้เขาอยู่ที่ไหน? นึกนั่นแหละ
มันทำให้เห็นขึ้นมา มันก็ทำให้นิมิตขึ้นมา เพราะว่า
จิตนั้นเป็นสมาธิอยู่ สตินั้นก็เป็นองค์ของสมาธิ
เหมือนอย่างกับพวกหมอดูนะ ดูซิ! นี่เวลานี้คนนั้น
หายไปทีไหน? บ้านนี้เป็นอย่างไรนะ มันมีอะไรนะ
ลองดูซิ! หมอดูก็รับทันทีว่า “มี” ที่ตั้งบ้านนั้นนะ ที่ดิน
ตรงนั้นนะ มันมีอาถรรพณ์ มีอะไรต่างๆ เหมือนกับ
ว่า เขาเห็นนั่นนะ เขานั่งเห็นกันนั่นแหละ ใช่มั้ยล่ะ?
ด้วยอำนาจสมาธิ ทีนี้พอเห็นตัว ตัวก็เพลิน เออ!
นึกตรงนั้นซิ เออ! นึกถึงเรื่องนี้ ก็เห็น พอนึกถึงคนนั้น
ก็เห็นคนนั้นขึ้นมาทีเดียว นี้อย่างนี้ อันนี้ก็เลยทิ้งแล้ว
อารมณ์วิปัสสนา เพราะว่า มัวไปนึกดูอะไรต่ออะไรนี่
ก็เสียใจไหม อารมณ์ของวิปัสสนาก็เสียไป อันนี้ก็
เป็นข้าศึก เป็นกิเลสเบียดเบียนวิปัสสนานี้ให้ตกไป
นี่เรียกว่า “อุปฏฐานะ”

๙. อุเบกขา ทำจิตให้เฉยเกินไป อะไรก็ไม่รู้
รู้อะไร เฉยนะ เฉยอยู่ในทีไหน? ก็ไม่รู้ รู้แต่ว่ามันเฉย

เวลานั้นมีอารมณ์หรือเปล่า ไม่รู้อีก มีอะไรอยู่เป็นอารมณ์
ก็ไม่รู้อีก มีแต่เฉยอย่างเดียว ก็เข้าใจว่า อ้อ! เรา
ปล่อยวางแล้ว เฉยแล้ว ไม่มีความยินดี ยินร้ายแล้ว
กิเลสฉันทหมดแล้ว นึกอย่างนี้ อ้อ! กิเลสฉันทหมดแล้ว
ฉันไม่มีความยินดี ยินร้ายแล้ว โลกก็ไม่มี โกรธก็ไม่มีแล้ว
ใช้ไหมล่ะ ก็เข้าใจว่าอย่างนั้น นี่เป็นอุปสรรคอันหนึ่ง
เมื่อกิเลสหมดแล้วนี่ คงเฉยแล้ว ไม่มีกิเลสแล้ว
นี่ใช้ไหมล่ะ ไม่ต้องทำแล้ว พอแล้ว ก็เป็นเหตุให้หย่อน
ความเพียร ที่จะให้วิปัสสนาก้าวหน้าขึ้นไปในทางที่ควร
จะได้ ควรจะถึง นี่จำไว้ นะคะว่าอารมณ์อย่างนี้เป็น
ข้าศึกแก่วิปัสสนา ไม่ใช่ทางนิพพาน

๑๐. นิกกันติ ความใคร่ ความพอใจ คืออารมณ์นี้
เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ ความพอใจทั้งนั้น ความพอใจ
ก็เกิด นี่แหละเป็นตัวต้นหา ความใคร่ ความพอใจ
ความเพลิน อยู่ในอารมณ์อันสงบนั้น เป็นโอกาสของ
ต้นหา เพราะนี่เป็นอารมณ์ของต้นหา ที่จะเข้าอาศัย
เพราะฉะนั้น ต้นหาและทิวฐิที่เข้าอาศัยนี้ สติปัญฐาน
ท่านจึงบอกว่า ต้องปฏิบัติเกิดปัญญาและชำระกิเลส
ต้นหาและทิวฐิไม่อาศัยแล้ว อย่างนั้นถึงจะเรียกว่า

เข้าถึง “วิสุทธิ” ตัณหาและทิฏฐิไม่อาศัยแล้ว อันนี้
คือ อนิสลิตโต จ วิหริ ในสติปัฏฐาน ท่านบอกไว้
ทุกปัพพะเลย

นั่นแหละ เมื่อตัณหาเข้าอาศัยแล้วไม่เป็นเหตุให้
เกิดนิพพิทาญาณในที่นั้นเกิด เบื่อหน่ายไหม? ไม่เกิด
เบื่อหน่ายละ พอใจให้เพลิน! ก็จากการเบื่อหน่ายของ
นิพพิทาญาณนี่ เป็นอารมณ์ของปัญญา เบื่อหน่าย
ด้วยปัญญา เข้าไปเห็นว่า สังขารทั้งหลายนี้ไม่เที่ยง
หรือเป็นทุกข์ หรือไม่ใช่ตัวตน ไม่มีสาระ ไม่มีแก่นสาร
มันเกิดไม่ได้แล้ว เพราะไม่มีความพอใจในอารมณ์นั้น
เมื่อทำให้เกิดความพอใจเสียแล้ว ความเบื่อหน่าย
ในที่นั้นก็เกิดไม่ได้ ก็ย่อมเป็นการขัดขวางต่อหนทาง
มรรคผล มรรคผลนี้จะต้องเบื่อหน่าย เบื่อหน่าย
ในสังขาร ในเบญจขันธ์นี้ในชาติ ความเกิด สังสารวัฏฏ์
อะไรทุกอย่าง ก็ขัดขวางต่อมรรคผลใช่ไหมคะ

ที่ท่านจัดธรรม ๑๐ ประการ เป็นกิเลสของวิปัสสนา
ก็เพราะเหตุว่า เมื่อเกิดขึ้นแล้วอย่างใดอย่างหนึ่ง จิตก็
ไม่สามารถที่จะยกขึ้นสู่อารมณ์ ซึ่งมีนิพพิทา หรือวิราคะ
คือ คลายความกำหนัดได้ เพราะว่าอารมณ์ที่เป็นเหตุ

ให้เกิดนิพพานนั้น เป็นหนทางที่บริสุทธิ์

นั่นแหละ! อันนั้นแหละ ความรู้สึกที่เบื่อหน่าย
ในเบญจขันธ์นั้นแหละ ความรู้สึกอันนั้นแหละ จะนำ
เราไปถึงนิพพานได้

วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่าง ที่เกิดร่วมกับมัคคา-
มัคคญาณทัสสนวิสุทธินี้ ที่ท่านจัดธรรม ๑๐ ประการ
ที่เรียกว่า วิปัสสนูปกิเลสนะ ต้องให้ถือว่าเป็นกิเลส
ของวิปัสสนา ต้องเกิดวิปัสสนาแล้ว ถ้าหากว่าวิปัสสนา
ยังไม่เกิด เกิดแต่อารมณ์ของกิเลส เกิดแต่โอภาส
แสงสว่าง ปิติ ปัสสัทธิ อะไรพวกนี้จะก็ ไม่เรียกว่า
พวกนี้เป็น **วิปัสสนูปกิเลส** ไม่เรียกว่า ธรรมเหล่านี้เป็น
วิปัสสนูปกิเลส เพราะว่า ยังไม่เกิดวิปัสสนา ถ้ายัง
ไม่เกิดวิปัสสนา ธรรมเหล่านี้ยังไม่เป็นกิเลสของ
วิปัสสนา ต้องเกิดวิปัสสนาแล้วเสียก่อน เข้าถึงชั้น
อุทยัพพญาณแล้วเสียก่อน เมื่อธรรมพวกนี้เกิดขึ้น
นั้นแหละถึงจะเรียกว่า “**วิปัสสนูปกิเลส**” ถึงจะเรียกว่า
เป็นกิเลสของวิปัสสนาได้ คือว่า ทำให้วิปัสสนานั้น
เศร้าหมองไป ไม่กล้าแข็ง

เมื่อวิปัสสนานั้นไม่กล้าแข็งเคร้าหมองไป ก็ไม่
เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้วิปัสสนาอื่นๆ ขึ้นสูงๆ ขึ้นไป
เกิดได้

เมื่อวิปัสสนาขึ้นสูงๆ เกิดไม่ได้ การบรรลุมรรคผล
ก็เป็นไปไม่ได้ ไม่มีหวังที่จะถึงได้

ฉะนั้น ในธรรม ๑๐ อย่างนี้ มีแสงสว่างเป็นต้น
ก็ให้เข้าใจว่า ต้องเกิดวิปัสสนาเสียก่อนนะคะ

เพราะเหตุว่า เมื่อเกิดขึ้นแล้วอย่างใดอย่างหนึ่ง
จิตก็ไม่สามารถจะยกขึ้นสู่อารมณ์นิพพิทาญาณ
และวิราคะได้ และอารมณ์เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้ว
ในวิปัสสนา ซึ่งตามธรรมดาหลักของวิปัสสนานะ
จะต้องเข้าถึงนิพพิทาญาณ จะต้องเข้าถึงความเบื่อหน่าย
ในอารมณ์ต่างๆ

ความเบื่อหน่ายในที่นี้ หมายถึง คลายความยินดี
คลายความยินดี มันละเอียด ขอให้สังเกตว่า ความ
ไม่พอใจในอารมณ์นั้น อย่างหนึ่งนะ ไม่พอใจ ไม่ยินดี
เพราะว่า เราไม่พอใจอารมณ์เหล่านั้น นี่อันหนึ่งนะ
อันนี้มีมูลจากโทสะ

แต่คลายความยินดี นี่ไม่ใช่พอใจนะ เข้าใจ
ไหมคะ หน้าตาของพยัญชนะอันนี้นะ ไม่เหมือนกัน

เหมือนอย่างกับคำหนึ่ง บอกว่า “อยากได้
ความสุข” พอใจในความสุข อีกคำหนึ่งบอกว่า “พอใจ
ในความพันทุกข์” เห็นไหมคะ เราพอใจในความสุขนี้
กิเลสเข้าอาศัยได้ ในความรู้สึกนั้น เมื่อพอใจในความสุข
เราปรารถนาในความสุขใช่ไหม? อันนี้ก็กิเลสเป็นปัจจัย
ได้นะคะ แต่ปรารถนาความพันทุกข์นี้ ก็คล้ายกัน
เหลือเกินนะ กับที่อยากได้ความสุข ผู้ที่อยากได้ความสุข
ก็คือ ไม่อยากได้ความทุกข์นั่นเอง ใช่ไหม?

เพราะไม่อยากได้ความทุกข์ ไม่พอใจในความทุกข์
จึงอยากได้ความสุข อย่างนี้ก็ไม่น่าจะมีทุกข์เหมือนกัน
แต่ว่าความสุขยังเป็นที่ตั้งแห่งความปรารถนาของ
ผู้นั้นอยู่

ที่นี้ คำว่า “พันทุกข์” ต้องการจะพันทุกข์เท่านั้น
ไม่อยากได้ความสุขเลย สมมุติว่าอย่างนี้ใช่ไหมคะ?
อะไรๆ เขาไม่ต้องการ ต้องการแต่เพียงให้พ้นไปจาก
ทุกข์เท่านั้น

ความปรารถนาอันเป็นที่ตั้ง หรือวัตถุประสงค์
แห่งความปรารถนาในการพันทุกซ์ของเขานะ ไม่มี

เพราะฉะนั้น ความปรารถนาพันทุกซ์นะ ชื่อว่า
ปรารถนาพระนิพพาน ผู้ปรารถนาในพระนิพพาน
จึงไม่ถือว่าเป็นตัณหา อย่างปรารถนาความสุขนี่ยังเป็น
ที่อาศัยของตัณหาได้

ในที่นี้ก็เหมือนกัน คือ มีความละเอียดสุขุมมาก
ในความหมายของคำ เพราะฉะนั้น ถ้าเราไม่เข้าถึง
ความหมายจริงๆ แล้ว เราจะเปลี่ยนคำนิคหนึ่งนะ
บางทีเนื้อความก็ผิดกันไป ไม่เหมือนกัน บางทีเรานึกว่า
เหมือนกัน แต่ที่จริงไม่เหมือนกัน เหมือนอย่างนี้

เกิดนิพพิทาญาณ ความเบื่อหน่าย “ความ
เบื่อหน่าย” กับ “ความไม่พอใจ” แหม! มันคล้ายกัน
เหลือเกิน “คลายความยินดี คลายความรัก กับไม่ชอบ”
นี่นะ ที่จริงแล้วไม่เหมือนกัน ไม่ชอบนี่โทสะกิเลส
อาศัยได้

คลายความยินดีนี้ ไม่ใช่อย่างนั้น คือว่าทำลาย
หรืออารมณ์นั้นตัณหาอาศัยไม่ได้ ตัณหาอาศัยไม่ได้แล้ว
โทสะก็อาศัยไม่ได้เหมือนกัน เพราะตัณหานี้เป็นมูล
ของโทสะ

ทีนี้โทสะนั้นนะ เกิดจากตัณหา โทสะนี้เกิดจาก ตัณหานะคะ เพราะว่า ต้องการแล้วไม่ได้ หรือ สิ่งที่ต้องการนั้นเสียไป สิ่งที่รักนั้นเสียไป อย่างนี้ ความโกรธต่างๆ ความเสียใจต่างๆ ก็เกิดขึ้น เพราะ พลัดพรากจากสิ่งที่รักบ้าง ประสบสิ่งที่ไม่รักบ้าง เพราะมี รัก นั้นแหละเป็นประธานตั้งให้ ทีนี้เมื่อไม่ได้แล้ว โทสะจึงเกิด เพราะฉะนั้น โทสะ นี้เป็นทุกขสังขจะ ไม่ใช่สมุททยสังขจะ แต่ส่วนตัณหานะ เป็นสมุททยสังขจะ เห็นไหมคะ

เพราะฉะนั้น ในนิพพิทานี้ เป็นปฏิปทาญาณ- ทัสสนวิสุทธิ เป็นอารมณ์ หรือความรู้สึก หรือปัญญา ที่เข้าไปรู้ถูกต้อง โดยปราศจากกิเลสแล้ว ถึงจะเข้าถึง วิสุทธิได้

ฉะนั้น นิพพิทาความเบื่อหน่ายในที่นี้ คลาย ความกำหนด เพราะฉะนั้น ตัณหาที่เป็นเหตุให้เกิดโทสะ เมื่อเหตุมันไม่มี คลายออกไปแล้ว ผลคือ โทสะ จะเข้าอยู่ได้อย่างไร นี่แหละค่ะ เหตุผลนะ มันลึกซึ้ง มันลึกซึ้งมาก ขอให้พยายามฟังให้เข้าใจในเหตุผล

นี้แหละสำคัญมาก พยัญชนะแต่ละอันคล้ายๆ กัน แต่บางทีมีความหมายในเหตุผล นั้นไม่เหมือนกัน

ถ้าหากวิปัสสนูปกิเลส เกิดในวิปัสสนานั้นละก็ อารมณ์ของวิปัสสนูปกิเลสก็เป็นที่ยำแย่ของตัณหา ความพอใจเกิดได้ คือว่า เป็นกิเลสนะ ไม่เข้าถึงวิสุทธิ ไม่บริสุทธิ เพราะเหตุว่า กิเลสคือความพอใจยังอาศัย อารมณ์นั้นได้อยู่ ก็เป็นเหตุไม่ให้เกิดนิพพิทา

ตามธรรมดา อารมณ์ที่เป็นเหตุให้เกิดนิพพิทานั้น ต้องเป็นหนทางที่บริสุทธิใช้ไหมคะ ทำให้บรรลุถึง พระนิพพาน และอารมณ์ที่เป็นเหตุให้เกิดนิพพิทา หรือ เป็นเหตุให้ถึงอารมณ์นิพพิทาได้นั้น จะต้องเป็นอารมณ์ ของวิปัสสนาปัญญา ใน ๓ อย่างเท่านั้น คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

นิพพิทา จะเกิดได้ด้วยอารมณ์ ๓ อย่างนี้ ไม่ใช่ว่า อ้อ! ฉันไม่พอใจเลย ฉันอยู่อย่างนี้ไม่เห็นมันมีความสุข สบายใจเลย มันเจอแต่ของที่我不พอใจเสมอ แหม! ฉันเบื่อเหลือเกิน อย่างนี้นะ เบื่อหน่ายเหลือเกิน ไม่อยาก จะอยู่เลย อยากจะหลีกหนีเข้าไปอยู่วัดอยู่วา หรือ อะไรต่ออะไรอย่างนี้ นี่! เบื่อเหลือเกิน เบื่อเหมือนกันนะ

นี่เป็นอย่างนี้ก็เปื้อ แต่ไม่ใช่เปื้ออย่างนิพพิทาใช่ไหม?
เปื้อเพราะว่า โทสะนั้นเป็นเหตุ เจอะแต่อารมณ์ที่
ไม่พอใจเรื่อย โทสะเกิดเรื่อยๆ บ่อยๆ ทำให้ใจนี้ไม่สบาย
ก็เกิดเปื้อหน่าย อย่างนี้ ความเปื้อหน่ายมันมาจากโทสะ
เป็นเหตุ ไม่ใช่มาจากปัญญา

ส่วนนิพพิทานี้ ปัญญาเป็นเหตุ แล้วอารมณ์ที่
ให้เปื้อนะ อะไร? คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา
ไม่ใช่ตัวตน ไม่มีสาระ ไม่ใช่ของตน นี้อย่างนี้ อารมณ์
ทั้ง ๓ อันนี้ ความเปื้อหน่ายที่จัดเป็นนิพพิทานะ
เป็นหนทางเพื่อจะพ้นจากทุกข์นั้น ต้องไม่เที่ยง เป็นทุกข์
เป็นอนัตตา ๓ อย่าง ถ้าเปื้อหน่ายอื่นนอกจากนี้ละก็
ไม่ใช่นิพพิทา อันนั้นเปื้อหน่าย เพราะเหตุว่า โทสะกิเลส
มันเข้าไปเปื้อหน่ายเพราะอารมณ์ของโทสะ

อารมณ์ของปัสสณูปกิเลส ๑๐ ประการ มีผลตรงกัน
ข้ามกับอารมณ์ของวิปัสสนา เพราะทำให้รู้สึกว่าเป็นสุข
เป็นเหตุให้เกิดความพอใจ

เมื่อความพอใจเกิดขึ้นแล้ว ความรู้สึกว่านามรูป
เป็นทุกข์ หรือไม่เที่ยง ก็เกิดขึ้นไม่ได้เพราะสิ่งเหล่านั้น
เป็นอารมณ์ของตัณหาและทิฏฐิ ใช่ไหมคะ?

ฉะนั้น แต่ลัทธิอารมณ์ของสมาธิเพียงอย่างเดียว
จึงไม่สามารถจะเข้าถึงวิสุทธิได้

นี่แหละค่ะ กิเลสของวิปัสสนา เป็นอารมณ์ที่
เกิดจากสมาธิทั้งนั้น ฉะนั้น สมาธิอย่างเดียวยังไม่สามารถ
จะเข้าถึงวิสุทธิได้ เพราะยังเป็นที่อาศัยให้ความพอใจ
เกิดขึ้นได้ ในอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๑๐ อย่างนั้น
นี่ขอให้สังเกตด้วยนะค่ะ อารมณ์เหล่านั้น จึงทำลาย
ตัณหาไม่ได้

เมื่อตัณหาเกิดขึ้น ความเข้าใจผิดก็เป็นได้ เราเป็น
ผู้เข้าถึงมรรคผล หรือเราเป็นผู้สงบอย่างนี้ ความรู้สึก
อย่างนี้เกิดขึ้น แต่ว่า วิปัสสนาไม่รู้สึกแล้วใช่ไหมคะ?
ว่ามีตัว มีตน เป็นเรา เป็นเขา แต่ว่า เมื่อแสงสว่างเกิดขึ้น
ความสงบเกิดขึ้นปัสสัทธิเกิดขึ้น ในที่นั้น ก็ทำให้รู้สึกว่า
อ้อ! เราได้เข้าถึงธรรมที่ประณีตแล้ว เราได้เข้าถึงธรรม
ที่ไม่มีกิเลสแล้ว เราได้เข้าถึงมรรค ผล นิพพานแล้ว
เพราะเรายังมีตามเข้าไป ยังมีเกิดตามความรู้สึกอันนั้น
เพราะฉะนั้น จึงถือว่า ไม่บริสุทธิ์ เป็นกิเลส ซึ่งเป็นข้าศึก
แก่อารมณ์ของวิปัสสนา ที่ว่าไม่ใช่เราและเข้าใจว่า เป็น
ธรรมที่เข้าถึงนิพพานซึ่งเป็นสรวงก็เข้าไปติดอยู่ใน

อารมณ์นั้น เพราะเหตุนี้ จึงถือว่า เป็นกิเลสของวิปัสสนา
เพราะทำให้วิปัสสนาตกไป ทำให้วิปัสสนาเสียไป

ที่จริงนั้น วิปัสสนานั้นทำลายตัวตน เรา เขา
ใช้ไหมคะ เพราะฉะนั้น เมื่อเรา - เขา เกิดขึ้นแล้วความ
รู้สึกที่ไม่ใช่เราก็ก็นั่นหายไป

แต่ว่า ไม่เป็นกิเลสของสมาธิ หรือของสมถะ
เพราะว่า สมถะนั้นต้องอาศัยอารมณ์อย่างนี้ สมาธิจะต้อง
อาศัยอารมณ์อย่างนี้ จึงจะใช้ได้

หมายความว่า สมาธิจะต้องมีกำลัง จึงจะเกิด
อารมณ์อย่างนั้นได้ เหมือนกับว่า แสงสว่างนั้นก็เหมือน
นิมิตของสมาธิถ้าสมาธิอ่อนๆ ก็ไม่สามารถจะมีอารมณ์
เป็นแสงสว่าง เป็นต้น ก็เกิดไม่ได้ ถ้าสมาธิอ่อน สมาธิ
จะต้องมีกำลังจึงจะเกิดอารมณ์อย่างนั้นได้

วิปัสสนูปกิเลส ก็เป็นกิเลสเฉพาะวิปัสสนาเท่านั้น
จึงเรียกว่า วิปัสสนูปกิเลส และเมื่อไปหยุดอยู่อย่างนี้แล้ว
จิตก็ไม่เดินขึ้นไปให้ถึงที่สุดสิ้นทางวิปัสสนา จึงเป็น
อุปสรรคแก่วิปัสสนา จิตจะดำเนินต่อไปจากอุทกัพพญาณ
ก็ไม่ได้ เพราะความพอใจเกิดขึ้นในที่นั้น จึงไม่ยอมไป
จากที่นั่น มีความเข้าใจว่า ตนได้บรรลุถึงมรรค ผล

นิพพาน แล้ววิปัสสนาก็เป็นอันว่าหยุดไป ไม่ดำเนินต่อไป และวิปัสสนาเพียงแค่นั้น ก็บรรลุมรรค ผล นิพพาน ไม่ได้

ถ้าผู้ปฏิบัติไม่มีการศึกษา หรือไม่เข้าใจในปริยัติดี ก็จะไม่ทราบว่ กิเลสอันนั้นที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ถ้าไม่มี ปริยัติ ไม่มีการศึกษาให้เข้าใจ ก็จะไม่ทราบได้เลยว่า อันนั้นนะ เป็นกิเลส

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องถือว่า ปริยัติเป็นสิ่งสำคัญ อย่างหนึ่ง มิฉะนั้น การที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงมรรค ผล นิพพาน หรือแจ้งอริยสัจธรรม ก็จะดำเนินต่อไปไม่ได้ หรือมิฉะนั้น ก็ต้องมีอาจารย์ผู้สอนที่ท่านได้เคยผ่าน อารมณ์ที่ถูกมาแล้ว

เมื่อศิษย์ไปเล่าความรู้สึก ที่เกิดขึ้นให้ท่านฟัง ท่านก็จะรู้ทันทีว่า คนนี้ ปัญญาของผู้นี้ตกไปจากทางที่ถูก หรือจากอารมณ์ที่ถูกแล้ว แปลว่า จิตตกไปจากอารมณ์ ของวิปัสสนาที่แท้จริงที่ถูกแล้ว

เมื่ออาจารย์รู้อย่างนี้แล้ว ก็พยายามหาอุบายแนะ ให้ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา ตามทางที่ถูก ที่เคยได้ไว้แล้ว ในอุท্থัพพยญาณ มิฉะนั้น จะดำเนินต่อไปไม่ได้เลย จะต้องเกิดอยู่เพียงนี้

อีกนัยหนึ่ง ผู้ปฏิบัติมีปรีดีที่ถูกต้องดีแล้ว คือ
เข้าใจดีว่า อารมณ์อย่างนี้ ความรู้สึกอย่างนี้ เมื่อเรียน
ปรีดีแล้ว ก็ต้องเอามาใช้ในสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นแก่ตัว
ในโอกาสที่ธรรมอันนี้จะเกิดขึ้น เป็นขึ้นในเวลาไหน

แต่ว่าเราธรรมดานี้ จะมีไหม? วิปัสสนูปกิเลส
อย่างนั้นนะ ไม่มีใช่ไหมคะ? ทีนี้เมื่อเวลาที่เราไปปฏิบัติ
วิปัสสนา เราก็คงต้องรู้ว่า ธรรมอันนี้นะเกิดในเวลา
ที่เราปฏิบัติวิปัสสนา แล้วก็ไม่มีถูก

ธรรมที่ไม่ถูกนี้ มีลักษณะอย่างไร ทำให้เรารู้สึก
อย่างไร? ทำให้เราเข้าใจอย่างไร? นี่เมื่อเราเรียนแล้ว
เวลาเราเข้าปฏิบัติ จิตดำเนินอยู่ในวิปัสสนานั้น เราก็คง
จะรู้ได้ว่า อาการอย่างนี้มีไหม? ถ้ามีก็จะได้รู้ว่า อันนี้
ไม่ใช่ ผิดไป ก็จะได้พยายามแก้ไขให้ถูกต้องได้

ถ้าปฏิบัติมีปรีดีที่ถูกต้องดีแล้วนะคะ จึงจะเข้าใจ
โยนิโสมนสิการได้ถูกต้อง คือ จะละอารมณ์ที่ผิด แล้ว
ยกจิตขึ้นสู่อารมณ์วิปัสสนาที่ถูกได้

ในขณะที่ยังอยู่ในวิปัสสนูปกิเลสนั้นยังไม่ชื่อว่า
เข้าถึงมัคคามัคคญาณทัตถสนวิสุทธิตี ที่เป็นวิสุทธิตีที่ ๕
ที่เรา กำลังพูดกันอยู่นะคะ ชื่อว่ามัคคามัคคญาณทัตถสน-
วิสุทธิตี

ถ้าหากว่าวิปัสสนูปกิเลสเกิดขึ้นแล้ว ไม่รู้ปัญญา
นั้นไม่ชื่อว่า เข้าถึงมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ยังไม่ชื่อ
ว่า ความรู้นั้นถึงวิสุทธินั้นนะคะ เพราะว่า ยังมีกิเลส
อาศัยอยู่ได้ ความรู้นั้นยังไม่แน่ที่จะประหาณกิเลสได้
ต่อเมื่อเกิดความรู้ขึ้นมา จะเป็นการศึกษา หรือจะเป็น
เพราะมีอาจารย์บอกเหตุผลให้ก็ตาม จึงทำให้ทราบว่
อารมณ์อย่างนั้นไม่ใช่ทางที่ถูก นี่ต้องมีความเข้าใจอย่าง
นี้เกิดขึ้นจึงทำให้อารมณ์ ซึ่งเป็นที่อาศัยของกิเลสนั้น
หมดไปได้

เมื่อความรู้สึกที่ผิदनันไม่มีแล้ว ความรู้สึกใน
อารมณ์ของอุทัพพญาณ จึงจะเกิดขึ้นได้ เพราะว่า
เมื่อเกิดขึ้นได้ อารมณ์นั้นก็ปราศจากกิเลสแล้วนะคะ
อย่างนี้ ผู้ปฏิบัติก็ต้องเข้าใจ มิฉะนั้นจะเข้าหาอารมณ์
ที่ถูกต้องไม่ได้ ก็เมื่ออารมณ์ที่ถูกหมดไปแล้ว หรือ
เสียไปแล้ว ก็กลับมาไม่ได้ นี่มันต้องยอมมีผิद เพราะ
เป็นทางที่สุขุมและคดเคี้ยวลำบากมาก จิตที่จะดำเนินไป
ต้องเข้าใจ ถ้ามิฉะนั้น ก็อาจจะหลงทางได้ มันไม่เหมือนกับ
ทางบก ทางเท้าที่เราเดินไป นี่ก็ยังไม่หายาอยู่ แต่อย่างนั้น
เราก็ยังหลงได้ ในกรุงเทพฯ นี่แหละค่ะบางที่ก็ไป

ไม่ถูกหรอก ว่าจะไปที่นี้แล้ว ก็เลยไปโน่นอะไรอย่างนี้
ยังผิดได้ นี่เห็นไหม?

ที่นี้ เรื่องของจิตใจแล้วยิ่งละเอียดมาก แล้วทางที่
จะไปถึงพระนิพพานก็ยิ่งลำบากมาก ลำบากเพราะอะไร?
เพราะว่ากิเลสนี้แหละมันคอยขัดขวางทำให้รกปิดบัง
ไม่ให้แลเห็นทางที่ถูกต้องได้

เพราะฉะนั้น ถ้าเราไม่รู้แล้วละก็ เราก็ดึงเอาจิตนั้น
มาสู่ อารมณ์ที่ถูกต้องไม่ได้ นะคะ

อุปมาเหมือนกับผู้ที่เขียนรูป เขียนได้ดีมากต่อมา
ภายหลังจะทำให้ดี อย่างนั้นอีก ก็ทำไม่ได้ที่เป็นอย่างนี้
เพราะเหตุอะไร? เพราะความเข้าใจยังไม่พอ ที่จริงทำไป
จนเกิดวิปัสสนาแล้วนะ ถึงอุทยัพพญาณแล้ว วิปัสสนา
ก็เกิดแล้ว ยังมีความเข้าใจไม่พอก็ทำให้เสียไปได้ ที่รู้ว่าดี
ด้วยเหตุผลอะไร? ไม่รู้ ยังไม่รู้ว่า ที่ดีนะ เพราะเหตุอะไร?
ที่ว่าไม่ดีนะ เสียเพราะเหตุอะไร? นี่เราก็ไม่รู้

ถ้ารู้ละ ไม่ดีเพราะเหตุนั้น เราก็ไม่ทำเหตุอย่างนั้น
เพราะเหตุนั้นมันไม่ถูก เราก็ไม่ทำ อย่างนี้ความผิด
ก็เกิดขึ้นไม่ได้ รู้ว่าดีเพราะเหตุนั้น เราก็พยายามทำ
เหตุนั้นให้ถูก ถึงจะดีได้ นี่แหละเราไม่รู้ ถ้าไม่รู้อย่างนี้

ก็อาจจะเสียได้ ดีก็ดีไป คล้ายๆ จะเสี่ยงนะคะ แต่ว่า
เหตุผลนะ ยังไม่แน่นอน เสียเพราะเหตุอะไร? เข้าใจ
ไม่ดีพอ เมื่อเสียแล้วจะกลับทำให้ดี จึงทำไม่ได้ เราจะ
กลับทำให้ดีได้ ก็ต้องเข้าใจแก้ที่เสียได้

เราจะต้องรู้จักวิธีแก้ ว่าจะแก้อย่างไร เวลาที่
ปฏิบัตินั้นนะ จิตดำเนินเข้าไปถูกต้องอารมณ์อย่างนั้น
ในความรู้สึกอย่างนั้น ก็จะต้องมีปัญญาชี้ขาดว่า จิตที่
ตกเข้าไปอยู่ในอารมณ์อย่างนั้นนะ ผิดหรือถูก ผู้ทำงาน
ผู้ปฏิบัติต้องชี้ขาดได้ว่า ผิดหรือถูก

ถ้าผิดก็ต้องทำให้อารมณ์ที่เรียกว่า วิปัสสนูปกิเลส
นั้นหมดไป คือ ต้องเปลี่ยนอารมณ์ให้จิตใหม่ ต้องมนสิการ
ใหม่ แล้วจะเข้าสู่อารมณ์ที่ถูกได้ อย่างนี้จึงจะเรียกว่า
รู้อารมณ์ได้ถูก รู้ว่าอารมณ์ใดถูกหรือรู้ว่าอารมณ์ใดผิด
เมื่อมีความรู้ถูกต้องอย่างนี้แล้ว ก็สามารถจะกันจิตมิให้
ตกไปในอารมณ์ที่ผิดนั้นอีกต่อไปได้

เพราะฉะนั้น ความเข้าใจอย่างนี้แหละ ที่เรียกว่า
“มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ”

มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินี้ แปลว่าอย่างไร?
หมายความว่าอย่างไร? หมายความว่า **ปัญญาที่รู้เกิดขึ้น**

รู้ว่าอันนี้ไม่ใช่ **ธรรมะ**อันนี้ไม่ใช่ทาง ความรู้สึกอย่างนี้ ไม่ใช่ทาง อารมณ์อย่างนี้ไม่ใช่ทาง อารมณ์ที่ถูกนั้น ที่เป็นทางที่ถูกนั้นคืออย่างไร? รู้แบบนี้ พอมีความรู้ เข้าใจซึ่งขาดอย่างนี้ได้ ท่านถือว่า ปัญญาของผู้นั้น พ้นจากความผิดแล้ว บริสุทธิ์แล้ว วิสุทธินี้หมายถึง บริสุทธิ์แล้วจากความเข้าใจผิด จากตัณหาและทิฏฐิ นะคะ

นี่แหละ พอปัญญานี้เกิดขึ้น ก็แปลว่ากำจัด ความผิดได้แล้ว เมื่อกำจัดความผิดได้แล้ว ถึงจะ เรียกว่า เข้าถึงวิสุทธิ จึงเรียกว่ามัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ แปลว่า รู้ผิด รู้ถูก ความรู้แน่นไม่เจือด้วยกิเลส ไม่ตกไป ในกิเลส หรือกิเลสที่พิดนั้นอาศัยไม่ได้ ถึงจะเรียกว่า วิสุทธิได้นะคะ

ถ้ายังไม่มีความเข้าใจว่า อย่างไหนถูก อย่างไหนผิด ยังรู้แน่ไม่ได้ ยังตัดสินใจไม่ได้ ก็ถือว่ายังเข้าได้ไม่ถึง มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินี้ และมัคคามัคคญาณ- ทัสสนวิสุทธินี้ จะต้องเกิดตั้งแต่อุทยัพพญาณ ไม่ใช่ เกิดก่อนหน้านั้น คือ วิปัสสนาที่แท้จริงนะ ต้องนับตั้งแต่ อุทยัพพญาณไป แต่ว่าอย่าลืมว่า อุทยัพพญาณ

ก็ต้องมาจากญาณต้นๆ ถ้าไม่มีญาณต้นๆ มาแล้ว มีนามรูปปริจเฉทญาณเป็นต้น ไม่มีแล้ว อุทฺธัพพญาณ ก็เกิดไม่ได้ แต่ว่าถือว่า จิตใจ ที่ได้นำเข้าถึงอารมณ์ ที่แท้จริง หรือปัญญาที่ถูกเรียกว่า วิปัสสนา อันเป็น ทางที่จะให้บรรลุถึงพระนิพพาน ที่ถูกต้องแล้ว ต้องนับ ตั้งแต่อุทฺธัพพญาณไป

ถ้าก่อนหน้าอุทฺธัพพญาณแล้ว ก็ยังถือว่าธรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้น ก็ยังไม่ถือว่า เป็นวิปัสสนูปกิเลส เพราะยังไม่มาทำให้วิปัสสนาเสียหาย ก็ไม่เรียกว่า กิเลสของวิปัสสนา ต้องเกิดตั้งแต่อุทฺธัพพญาณ ไม่ใช่ เกิดก่อนหน้านั้น

ถ้ายังเข้าไม่ถึงวิปัสสนาที่แท้จริง ก็ยังไม่เกิด วิปัสสนูปกิเลส ซึ่งเป็นกิเลสของวิปัสสนา ต้องเกิด วิปัสสนาแล้ว และทำให้วิปัสสนานั้นเสียไป จึงจะเรียกว่า เป็นกิเลสของวิปัสสนาได้

ถ้ายังไม่ถึงอุทฺธัพพญาณ ก็อาจจะเกิดแสงสว่าง หรืออาจจะเกิดปีติ ปัสสัทธิ ความสงบเยือกเย็นก็ได้ นะคะ แต่ก็ยังไม่จัดว่า เป็นกิเลสของวิปัสสนา เพราะว่า วิปัสสนายังไม่เกิด หรือว่ายังไม่ได้ทำลายวิปัสสนา

ก็ถือว่าเป็นกิเลสของวิปัสสนาไม่ได้ จะถือว่าเป็น
วิปัสสนูปกิเลสไม่ได้ และมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ
ก็ยังมี ต้องได้แล้วทั้งอารมณ์ที่ถูกและอารมณ์ที่ผิด

โดยเหตุนี้ จึงตัดสินใจได้ว่า อารมณ์ที่ถูก คืออย่างนั้น
อย่างนี้ไม่ใช่อารมณ์ที่ถูก ความรู้อย่างนี้เรียกว่า ปัญญา
ที่เข้าถึงมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ

เข้าถึงอย่างไร? เข้าถึง เพราะรู้แน่ๆ **ผิดหรือถูก**

เพราะฉะนั้น รู้ผิด ก็ผิดจริงๆ ไม่ใช่ผิดแล้ว
เข้าใจว่าถูก รู้ว่าอันนี้ถูก ก็ถูกจริงๆ ไม่ใช่ถูกแล้วเข้าใจว่า
ผิด ความรู้นี้ จึงถือว่า บริสุทธิ ความรู้อย่างนี้เกิดขึ้นแล้ว
จึงจะได้ชื่อว่า เข้าถึงมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิได้

เพราะฉะนั้น เราจึงต้องมีการศึกษา ถ้าไม่มี
การศึกษา ก็อาจจะเข้าใจผิดได้ แล้วก็ยากที่จะแก้ไข
ได้ด้วย เพราะว่า **ตัณหา มานะ ทิฏฐิ** เข้าไปยึดมั่นเสียแล้ว
ใช้ไหมคะ? พอลงได้อาศัย ตัณหา มานะ ทิฏฐิ เข้าแล้วละก็
ความเข้าใจอันนั้นก็เป็นอย่างอุปาทาน เกิดเป็นอุปาทานยึดมั่น
ทีเดียว เป็นอุปาทานหรือคันถะ อย่างนี้จะกล่าวนาน
แล้วแก้ไม่ได้ เป็นปมที่แน่นทีเดียว แก้ไม่ออก ยึดถือมั่น

เพราะฉะนั้น อะไรก็ตามเถอะ ท่านนักศึกษานะ
อย่างเพิ่งทักทักเข้าใจ เข้าใจแล้ว เชื่อแล้ว เชื่อก็อยาเพิ่ง
เชื่อง่ายๆ ถ้าเชื่อง่ายๆ ละก็ ถ้ามันผิดไป ความเชื่อนี้ผิดไป
ก็เป็นเหตุให้เข้าถึงอุปาทาน

ถ้าเข้าถึงอุปาทานละก็ แก่ยากที่สุดเลย ใช่ไหม?
พอความเชื่อที่ผิดนี้ ถึงอุปาทานได้ เพราะตัว
มิจฉาทิฏฐิเป็นตัวอุปาทานด้วย

ถ้าหากว่า เชื่อที่ถูกต้อง เป็นอุปาทานไหม? ไม่เป็น!
ถ้าเชื่อที่ถูกต้อง จะต้องทำลายอุปาทาน อย่างนี้

ทีนี้ เราก็ไม่รู้จัก หน้าตาของอุปาทานนี้เป็นอย่างไร
ก็ 모르 ใช่ไหม? ถึงแม้จะเข้าถึงอุปาทานแล้ว ก็ไม่รู้
หน้าตามันเป็นอย่างไรก็ 모르 จิตใจเป็นอย่างไร?

จิตที่อุปาทานเกิดขึ้นแล้ว ใจที่ไปรู้สึกในอารมณ์นั้น
อย่างไร อย่างนี้ เราก็รู้ไม่ได้เหมือนกันใช่ไหมคะ?
ไม่สามารถจะรู้ได้เหมือนกัน แต่ว่าเพราะความไม่รู้
นั่นแหละ แล้วก็แก้ไม่ได้ด้วย ใครพูดอย่างไรก็ไม่เชื่อ
ไม่เชื่อแล้ว ฉันพอใจอย่างนี้ ฉันชอบอย่างนี้ ครั้นจะถามว่า
ที่ชอบนะ ใช้เหตุผลอะไร? ก็ไม่ได้อีกเหมือนกัน

เพราะถ้าอาศัยเหตุผลแล้ว รู้เหตุผลแล้ว ความรู้
อันนั้น ต้องเป็นปัญญา ถ้าเป็นปัญญาแล้ว ปัญญา
ไม่เป็นอุปาทาน ทำลายอุปาทาน เชื่อในเหตุผลนั้นแล้ว
ใช่ไหมคะ? ก็ไม่เป็นอุปาทานนะคะ

เพราะฉะนั้น ถ้าเชื่อยึดมั่นด้วยอุปาทานแล้วไม่ได้
เหตุผล หาเหตุผลไม่ได้ ไม่ได้เชื่อด้วยเหตุผลอะไรเลย
ที่เหมาะสม ที่จะถูกจริง หรือทำลายความเห็นผิดนี้ ไม่ได้
แต่ว่า พอใจเชื่อแล้ว ก็แก้ไม่ได้ทีเดียว ถึงแม้พระพุทธเจ้า
ก็ยังแก้ไม่ได้ สมัยพระพุทธเจ้าก็มีอยู่หลายท่านที่แก้
ไม่ได้

ส่วนผู้ที่ไม่วิปริตสนูปกิเลสนั้น มีอยู่ ๓ จำพวก คือว่า
พวกที่วิปริตสนูปกิเลสเกิดไม่ได้นะ มีอยู่ ๓ จำพวก คือ :-

๑. **ผู้ที่มีความเพียรน้อย** เพราะว่าความเพียรก็ดี
สติก็ดี นี่เป็นองค์ของสมาธิ ที่นี่ เมื่อมีความเพียรน้อย
สมาธิน้อย ความสงบก็น้อย เมื่อความสงบน้อยแล้ว
โอภาส ปีติ ปัสสัทธิ พวกนี้ก็เกิดไม่ได้ เพราะพวกนั้น
ต้องเกิดจากสมาธิที่มีกำลัง ที่นี่ ผู้ที่มีความเพียรน้อย
ความสงบก็น้อย สมาธิก็น้อย ใช่ไหมคะ? ก็เกิดไม่ได้
วิปริตสนูปกิเลสก็เกิดไม่ได้ พวกที่ ๑ นะคะ

เมื่อวิริยะ ซึ่งเป็นองค์ของสมาธิอ่อน สมาธิไม่มีกำลัง เพราะว่า อารมณ์เหล่านี้ เกิดมาจากสมาธิที่มีกำลัง

๒. วิปัสสนูปกิเลส ไม่มีแก่**ผู้ปฏิบัติที่ถูกต้อง** คือ ผู้ปฏิบัติถูกแล้ว เคยเดินทางถูกแล้ว เขาเข้าใจทางที่ถูกแล้ว จิตเขาก็ต้องรู้ เข้าใจในอารมณ์ที่ถูกว่า ดำเนินอย่างไร? มนสิการอย่างไร? ตั้งสติอย่างไร? กำหนดอะไร? เพราะเคยเดินทางถูกแล้ว เมื่อเขาเดินทางถูกแล้ว เขาก็ไม่หลงทาง ไม่ทำให้เขาหลงทาง

เมื่อไม่ทำให้เขาหลงทางแล้ว เขาต้องอยู่ในอารมณ์ที่ถูกแล้ว อารมณ์ที่ผิด ความเข้าใจที่ผิดก็เกิดไม่ได้ เมื่อความเข้าใจผิดก็เกิดไม่ได้ เมื่อความเข้าใจผิดเกิดขึ้นไม่ได้แล้วนะคะ วิปัสสนูปกิเลสก็เกิดขึ้นไม่ได้แก่ผู้ที่เข้าใจถูกแล้ว เมื่อคนเข้าใจถูกดีแล้ว มันก็ไม่ทำผิด เมื่อไม่ทำผิดแล้ว วิปัสสนูปกิเลส มันก็เกิดไม่ได้ นี่พวกที่ ๒ ไม่มีแก่ผู้ปฏิบัติที่ถูกต้อง มีพระโสดา เป็นต้น ท่านจะทำวิปัสสนา เป็นสกิทาคามี อนาคามี หรือ พระอรหันต์ก็ตาม ไม่มีแล้ว วิปัสสนูปกิเลส นะ ไม่ต้องระวัง ท่านไม่ต้องกลัว เพราะอะไร? เพราะว่า ท่านเคยเดินผ่านมาแล้ว

ถ้ากลับย้อนถามอีกว่า ถ้าเช่นนั้นนะ พระโสดา
ไม่มีมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินะซี? ตอนที่จะขึ้น
สภิกาคานะ ปฏิบัติเพื่อจะถึงสภิกาคานะ ก็ไม่มี
มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิตะไรใหม่ละ? เพราะ
วิปัสสนูปกิเลสไม่มีแล้วนี่ อย่างนี้ใช่ไหม? ลองนึกตอบซิ
หัดตอบ หัดเข้าใจ หัดคิดซิ ได้หรือไม่ได้ ได้ไหม?
ไม่ต้องมีวิสุทธิตะไรใหม่? ทำไมละ? ก็ไม่มีวิปัสสนูปกิเลส
ให้ตัดสิ้นแล้วนี่ นั่นซิ! ทำไมถึงได้ละคะ เพราะอย่าลืมนะ
ว่าได้ และต้องมีด้วย ถ้าไม่มี ไม่รู้ว่า ที่ถูกอย่างนี้
อันนี้ถูกใช่ไหม? ผิดก็ต้องเกิดได้ ใช่ไหมละ? อันนี้ผิด
ก็ต้องรู้ได้

ที่จริง พระโสดาที่ทำถูกแล้ว จึงไม่มีวิปัสสนูปกิเลส
เพราะท่าน**เข้าใจถูก** เพราะความเข้าใจถูกนั้น ที่รู้ว่า
อันนี้ถูกนี่ เป็นมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิตะไรใหม่? เป็น!
ใช่ไหมละ เป็น! อันนี้ไม่ถูก เป็นมัคคามัคคญาณทัสสน-
วิสุทธิตะไรใหม่? เป็น! ที่นี้พระโสดาบันนี่ ท่านมีซี วิสุทธินี้
เพราะท่านรู้ถูกนี่ อันนี้ถูกนี่ ใช่ไหมละคะ? ท่านรู้ว่า
อย่างไรถูก ท่านก็เดินไปในอารมณ์ที่ถูกก็ต้องมีวิสุทธินี้
ด้วยเหมือนกัน ที่ปฏิบัติถูกแล้วนะคะ มีพระโสดา เป็นต้น
ไม่มีละ วิปัสสนูปกิเลส ไม่มี มีแต่วิปัสสนาล้วนๆ

พระโสดา ท่านได้ปฏิบัติถูกแล้ว เดินทางถูกแล้ว รู้จักทางถูกแน่นอนแล้ว เพราะได้เคยถึงพระนิพพานแล้ว ได้เคยแจ้งสังขารทั้ง ๔ แล้ว ท่านพวกนี้ ไม่มีวิปัสสนูปกิเลส ก็เพราะเหตุว่า เคยเดินมาแล้ว เข้าใจว่าอะไรผิด อะไรถูกแล้ว ทำไม่มีผิดแล้ว ท่านพวกนี้ จึงไม่มีวิปัสสนูปกิเลส ที่จะมาเกิดขึ้นเป็นอุปสรรคของวิปัสสนาได้นะคะ

๓. พวกที่ ๓ อีกพวกหนึ่ง ก็ไม่มีวิปัสสนูปกิเลสเหมือนกัน คือ พวก**ปฏิบัติผิดทาง** พวกผิดทางนี้ ไม่มีวิปัสสนูปกิเลสแล้ว เพราะเหตุอะไรคะ? ดิฉันคิดว่าท่านก็ตอบได้นะ เพราะได้อธิบายไปแล้ว เมื่อตะกี้นี้เห็นไหมคะ? ท่านต้องเข้าใจนะคะว่า พวกที่ ๓ นี้วิปัสสนูปกิเลสเกิดไม่ได้ ใช่ไหม? คือพวกที่ปฏิบัติผิดทางวิปัสสนา เมื่อวิปัสสนามันไม่เกิดแล้ว มันไม่มีแล้ว วิปัสสนูปกิเลสจะมีไหม กิเลสของวิปัสสนาก็ไม่มีละซี นั่นซี

เพราะฉะนั้น พวกที่ทำผิดจากทางวิปัสสนานี้ ไม่มีหรอก วิปัสสนูปกิเลส เพราะเมื่อวิปัสสนาไม่มีแล้ว กิเลสของวิปัสสนาจะมีได้อย่างไร? ก็ไม่มีใช่ไหม?

เพราะเหตุนี้แหละ คนที่ทำผิด ไม่ถูกทางวิปัสสนา
ปฏิบัติผิดทางนี้ จึงไม่มีวิปัสสนูปกิเลส เกิดได้ไหม?
พวกที่ทำผิดทางนี้ เกิดได้ไหม? ธรรมนั้นนะ เกิดได้ไหม?
เกิดได้ไหม? เพราะอะไร? แสงสว่างก็เกิดได้ ปีติเกิดได้
ปัสสัทธิก็เกิดได้ สงบก็เกิดได้ เกิดได้ทั้งนั้นไหม?
พวกที่ทำไม่ถูก วิปัสสนาเกิดได้ทั้งนั้น แต่ว่า ไม่เป็น
วิปัสสนูปกิเลส เพราะอะไร? เพราะว่า ยังไม่มีวิปัสสนา
นี่! เพราะฉะนั้น จึงยังไม่มีวิปัสสนูปกิเลส

ท่านถึงบอกว่า คนที่ทำไม่ถูกทางแล้วนะ ไม่ใช่
ทางของวิปัสสนาแล้ว พวกนั้นไม่มีวิปัสสนูปกิเลส
ธรรมเหล่านั้นเกิดได้เหมือนกัน แต่เขาไม่เรียกว่า
วิปัสสนูปกิเลส

ดังนั้น **วิปัสสนูปกิเลส มีไม่ได้แก่พวกที่
ปฏิบัติผิดนะคะ**

ฉะนั้น คำว่ามัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธินี้ก็คือ
ยังมีวิปัสสนูปกิเลสอยู่ ในที่นี้ ยังมีวิปัสสนูปกิเลสอยู่
เพราะว่า วิสุทธิอันนี้นะ วิปัสสนูปกิเลสก็ยังมีอยู่ใน
วิสุทธินี้ แต่ว่า วิสุทธินี้ เป็นวิสุทธิของปัญญา ปัญญา
ต้องเข้าถึงวิสุทธิ

เพราะว่า ปัญญาที่รู้ว่า วิปัสสนูปกิเลสนี้ไม่ใช่
นั่นแหละ ปัญญานั้นแหละ ถึงจะเข้าถึงวิสุทธิ
อันเป็นวิสุทธิของปัญญา ไม่ใช่วิสุทธิของศีล
หรือของสมาธิ โปรดเข้าใจอย่างนี้ด้วยนะคะ

ท่านบอกไว้ ๒ อย่าง คือ รู้ว่า อย่างนี้ไม่ใช่ทาง
ก็เป็นมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ รู้ว่า อย่างนี้
ใช่ทางนิพพานแน่ ก็เป็นมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ
เหมือนกัน และไม่มีการ รู้ผิด ในที่นั้น คือรู้แล้วว่า
อย่างนี้ไม่ใช่ รู้แล้วว่าอย่างนี้ผิด ก็ถือว่าเป็นความรู้
และความเข้าใจที่ถูกต้องหมดจด ไม่ได้เจือด้วยความ
เข้าใจผิด ก็สามารถเข้าถึงมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ
ได้เหมือนกัน หรือเมื่อรู้ว่า เป็นทางถูกหรือทางผิด คือ
รู้ทั้ง ๒ ทาง รู้ถูกและรู้ผิดด้วยก็ได้ ถ้าสามารถที่จะ
เข้าถึงวิสุทธินี้ได้เช่นเดียวกัน

สิ่งที่ท่านควรจะเข้าใจ ก็คือ ความรู้อย่างไร
หรือมีความเข้าใจอย่างไร จึงจะเข้าถึงวิสุทธินี้ได้
เพราะว่า วิสุทธินั้น ไม่ใช่อยู่เฉยๆ แล้วก็เกิดเป็นวิสุทธิ
ขึ้นมาเองได้ จะต้องทำอะไร เพื่อให้เข้าถึงวิสุทธินี้ได้
เพราะคำว่า “วิสุทธิ” ต้องไม่มีกิเลส ต้องทำความเข้าใจ

อย่างไร ความรู้และความเข้าใจนั้น จึงไม่เจือปนด้วยกิเลส
ความรู้ความเข้าใจในที่นั้นถึงจะไม่มีกิเลสได้ อันนี้แหละ
เราจะต้องทำความเข้าใจอย่างไร?

การไม่ให้มีกิเลสนี้ จะต้องทำอย่างไร? เพียงนึกๆ
เอาว่า ไม่ให้กิเลสมี หรืออย่าให้มีกิเลสอย่างนี้ เราจะ
ไม่เอากิเลส เราจะไม่เป็นคนมีกิเลส เราจะเป็นคนไม่มี
ความโลภ ความโกรธ ความหลง โดยนึกเอา หรือจะห้ามว่า
อย่ามี อย่ามีความยึดถือ อย่ามีความเห็นชีวิต นั่นเป็นเรา
นั่นเป็นของเราเนี่ย ทำใจให้ว่างๆ อย่างนี้นะ เพียงนึกเอา
อย่างนี้ จะได้ไหม? อย่างนี้ นึกเอาอย่างนี้เท่านั้นไม่ได้
ใช้ไหมคะ?

ดังนั้น เหตุที่จะเข้าถึงวิสุทธิ แต่ละวิสุทธินั้น
จะเข้าถึงได้ด้วยอย่างไร? จะต้องเข้าถึงได้ด้วย **ปัญญา**
เข้าด้วย**ความเข้าใจ** และไม่ใช่ว่า จะได้มาในเวลาที่กำลัง
ปฏิบัติ ความเข้าใจนี้ ต้องได้มาก่อน ไม่ใช่ว่า จะต้อง
เข้าใจจากการปฏิบัติเท่านั้น

ถ้าเราไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ยิน ได้ฟัง มาก่อนว่า
อารมณ์อันนี้ผิด อันนี้ถูก ใช่ไหม? แล้วเราก็ตรงเข้า
ไปทำวิปัสสนา แล้วที่นี้ ตอนที่เกิดอย่างนี้ขึ้นมาเราจะรู้

ได้อย่างไร? แหม! มันละเอียด มันก็ทำให้เราเข้าใจผิด
เกิดความพอใจ อะไรต่ออะไรในนั้นได้ เราจะรู้ได้อย่างไร
ว่าอันนี้ไม่ใช่ อย่างนี้ เราไม่รู้ได้

เพราะฉะนั้น **เราจะต้องมีความเข้าใจจากการ
ศึกษามาก่อน**

ฉะนั้น **ปริยัติ** จึงเป็นเหตุ เมื่อเข้าใจปริยัติถูกต้องแล้ว
ก็เป็นเหตุให้การปฏิบัตินั้น เข้าถึงการปฏิบัติที่ถูกต้อง
ด้วยนะคะ

ต้องเข้าใจมาก่อนแล้วจากปริยัติ หรือจากการ
ได้ยิน ได้ฟัง ต้องเข้าใจมาตั้งแต่ขั้นปริยัติ และก็ต้อง
เข้ามาถึงขั้นปฏิบัติ จึงจะมีความเข้าใจได้ติดต่อกัน

ถ้าปริยัติไม่ดีพอ ไม่เข้าใจพอ เมื่อถึงขั้นปฏิบัติ
ก็เข้าใจไม่ได้เหมือนกัน มิฉะนั้นก็จะต้องมีครูอาจารย์
ที่เข้าใจ เพราะท่านเคยปฏิบัติมาแล้วจึงรู้ถูกแล้ว

เรื่องการมีครูอาจารย์ที่เข้าใจนี้ ยากยิ่งกว่า
เรียนปริยัติอีก ใช่ไหม? เพราะเราจะไปรู้เขาได้อย่างไร?
ว่านี่นะ คนนี้เขาเข้าใจหรือไม่เข้าใจ เราจะรู้เขา
ได้อย่างไร? คล้ายๆ จะพูดถูก แต่เราก็ไม่เคยรู้ ใช่ไหม?
ว่าอันนั้นมันถูกหรือไม่ถูกนี้ เราก็ไม่เคยรู้ เรื่องนี้มันยาก

ยิ่งกว่าเรียนปริยัติอีกนะ คิดฉันว่า เรียนปริยัตินี้ หนังสือ
ท่านยังบอกมา เราก็ไม่เชื่อละ เชื่อตามหนังสือ ท่านว่า
อย่างนั้นอย่างนี้ แต่อีกนั่นแหละ อ่านหนังสือแล้วไม่เข้าใจ
ก็อีกตั้งเยอะ ไม่ใช่ว่าอ่านหนังสือ เรียนปริยัติแล้ว
เข้าใจไหม? ก็ไม่เข้าใจอีก ไม่สามารถที่จะเข้าใจในเรื่อง
การปฏิบัติอีก ก็ยังมีอีกเยอะ ใช่ไหมล่ะคะ?

ครั้งพระพุทธเจ้าก็มี อาจารย์ที่เรียกว่า “โบลานเปล่า”
นะ นั่นนะ แหม! ปริยัติเต็มทีเลย พระไตรปิฎกก็จบ
แต่พอจะมาปฏิบัติเข้าจริงๆ ก็ไม่ได้ นี่มันยากเหมือนกัน
ก็ต้องมาอาศัยบุคคลที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ถึงบอกได้
นี่แหละ มันยากอย่างนี้แหละ แล้วก็ตอนที่เรารู้จักว่า
ใครถูก ใครผิดนี่ แต่ว่า ถึงอย่างไรก็ตาม การศึกษาปริยัตินี้
มันก็เป็นเหตุให้รู้เหตุผลที่หลังไหล ออกมาจากความรู้สึก
ของเขา นี่ตรงกันไหม ตรงกับหลักฐานไหม? แล้วก็มี
เหตุผลที่เขาพอจะชี้ให้เราพอเข้าใจได้ไหม? ถ้าเรา
พยายามถือเอาเหตุผลนี้เป็นครูอาจารย์เราละก็
ก็ผิदनอยะคะ สามารถจะเข้าถึงความเห็นที่ถูกต้อง หรือ
ธรรมะที่ถูกต้องได้ เราอย่าถือว่า เอาบุคคลเป็นครู
เป็นอาจารย์ ไม่เอาเหตุผลแล้วละก็ มีหวังผิदनมาก ผิดตั้ง

๗๕ เปอร์เซนต์ทีเดียว ถ้าเราเอาเหตุผลเป็นอาจารย์
ละก็ ผิดอย่างมากทีเดียวก็ ๒๕ เปอร์เซนต์ อาจจะ
น้อยกว่านั้นก็ได้

เพราะฉะนั้น เหตุผลนะ ลำคัญนะคะ ไม่ใช่
อาจารย์ว่าอย่างไร ก็จำไว้ได้ จำไว้ก็แล้วกัน มันจะมี
เหตุผลอย่างไร ก็ไม่รู้ ที่จำมานี้ อย่างนี้ไม่ได้ ทุกข้อ
ทุกบทที่จำได้ นี่ต้องได้เหตุผลด้วย ถึงจะใช้ได้นะคะ
ไม่ใช่ว่า จำได้เฉยๆ แล้วอันนี้มาจากไหนล่ะ? อันนี้
เป็นเหตุ หรือเป็นผลล่ะ? ผลของอันนี้จะไปปรากฏ
ที่ไหน? เหตุของอันนี้ คืออะไร? อันนี้มาจากเหตุไหน?
อย่างนี้! ถ้าเขาถามอย่างนี้ ก็บอกว่า ไม่รู้ ไม่รู้ละ
อาจารย์ฉันบอกมาอย่างนี้ จำมาได้แค่นี้ อย่างนี้ก็เลย
ไปโทษอาจารย์

ถ้าได้เหตุผลแล้วก็ผิดน้อยมากค่ะ บางคนเรียน
ปริยัติมากๆ นะคะ กลับได้ปัญญาเป็นวิปัสสนูปกิเลส
ก็ได้ เพราะปัญญานี้ เป็นวิปัสสนูปกิเลสก็ได้ ปัญญานี้
อยู่ในวิปัสสนูปกิเลสด้วย เหมือนกันนะคะ ฟุ้งซ่าน
คิดสงสัยไป ไฉโนน ไฉนนี้ อยากรู้ ไฉนนั่น อยากรู้ แหม!
มีมากตามแบบปริยัติ เพราะมีปริยัติมาก พอถึงเวลา

ปฏิบัติเข้า อารมณ์ ที่รู้ปริยัตินี้แหละ จะเข้าไปขัดขวาง
เพราะเหตุว่า ปัญญาที่ได้มาจากอดีต ไม่ใช่ปัจจุบัน
ส่วนความรู้ที่เป็นอุทกัพพญาณนั้น เป็นภาวนาปัญญา
เป็นปัญญาที่ได้มาจากอารมณ์ปัจจุบันที่กำลังพิสูจน์อยู่
นะคะ

ถ้าเอาอารมณ์ปริยัติเข้ามา คือ ต้องการจะรู้เรื่องนี้
ขึ้นมา เรื่องที่จะรู้นั้นไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะหน้า มันเป็น
เรื่องที่เรียนมาอะไรอย่างนี้ เป็นต้น หรือเป็นเรื่องที่
เรารู้มา หรือเป็นเรื่องที่เราอยากรู้ขึ้นมา เรื่องนั้นมัน
ไม่ใช่เป็นเรื่องที่มีอยู่เฉพาะหน้า เราไม่ได้พิสูจน์มันที่
กำลังพิสูจน์อยู่เฉพาะหน้า มันไม่ใช่เป็นอารมณ์ปัจจุบัน
ที่กำลังพิสูจน์อยู่ หรือกำลังแสดงอยู่ ถ้าเอาอารมณ์ปริยัติ
เข้ามา คือ ต้องการจะรู้เรื่องนี้ขึ้นมาก็ทำให้การปฏิบัติ
นั้นเสียไป คือ เสียปัจจุบันไป

ปัญญาที่กำลังพิสูจน์ความจริงอันนั้นอยู่ ก็ทิ้งไป
เมื่อทิ้งแล้วก็ได้ไม่ได้ความจริง อดีตที่ล่วงไปแล้วเราพิสูจน์
ความจริง ก็ไม่ได้ ไม่มีให้เราพิสูจน์ อนาคตก็ไม่มีให้
เราพิสูจน์ ก็แปลว่า **ปัจจุบันธรรม** เท่านั้น ที่เรา
สามารถพิสูจน์ความจริงได้ เราก็กู้ในทีนั้นเสีย เพราะว่า

ปริยัติมันเข้า ความฟุ้งซ่าน ความรู้มากเกินขอบเขต
ของปัจจุบันธรรมที่กำลังพิสูจน์อยู่ แสดงอยู่

ถ้าเอาอารมณ์ปริยัติเข้ามา คือ ต้องการจะรู้เรื่องนี้
ขึ้นมา ก็ทำให้การปฏิบัตินั้นเสียไป คือ เสียปัจจุบันไป
ปัญญาที่กำลังพิสูจน์ความจริงอันนั้นอยู่ก็ทิ้ง เมื่อทิ้ง
ก็ไม่ได้ความจริง พอปริยัติเข้าก็ทำให้ปฏิบัติเสียไป
เพราะมัวไปนึกถึงเรื่องนั้น เรื่องนี้เสีย

ดังนั้น ปัญญาที่รู้มากในปริยัติ จึงอาจจะไม่ถูกก็ได้
คือ ไปเป็นอุปสรรคก็ได้ณะคะ เพราะถูกความรู้ตามปริยัติ
เพราะฉะนั้น ถ้าหากความรู้อย่างนี้เกิดขึ้น ก็ทำให้ปฏิบัติ
เสียไป อารมณ์ของวิปัสสนาจะไม่ปรากฏอย่างนี้ ก็เป็น
ความสำคัญเหมือนกัน

ดังนั้น ถ้าไม่เข้าใจดี ก็ให้ถืออารมณ์ปัจจุบันเข้าไว้
ก็แล้วกันนะคะ อารมณ์ปัจจุบันนี้สำคัญที่สุด ถ้าเรายัง
ไม่เข้าใจหลักปริยัติดี สอนว่าอย่างไร? สอนให้เรารู้อะไร
เรากียึดหลักอารมณ์ปัจจุบันไว้

เพราะว่า ธรรมะทั้งหมดที่สอนในพระไตรปิฎก
นั้นนะ มาจากองค์ธรรมของสภาวะธรรมทั้งนั้น
สภาวะธรรมนั้นแหละ เป็นตัวที่ยกเอามาวางไว้ใน
พระไตรปิฎก

เพราะฉะนั้น เมื่อเราจะไม่รู้ปริยัติมากมายอะไร
ก็ยึดตัวสภาวะที่เกิดจากอารมณ์ปัจจุบันเข้าไว้

อารมณ์ปัจจุบันนี้ ก็ตัวสภาวะนั้นแหละ คอย
ตามดูเถอะ จะแสดงความจริงให้เรา เราไม่ได้เรียนปริยัติ
ก็จริงอยู่ แต่เราเรียนจากตัวสภาวะธรรมเลย เราถือ
สภาวะธรรม คือ เหตุผลนั้นแหละ เป็นครูของเรา
แล้วเราจะได้เหตุผลจากธรรมที่ไหน ในอดีตหรือ?
หรือในอนาคต? ไม่ใช่ ! ได้ในปัจจุบันที่เขา กำลังแสดง
นั้นแหละ เหมือนเราเรียนอยู่กับครู

เวลาที่เราพิจารณาอารมณ์ปัจจุบันอยู่นั้นนะ
เหมือนเราเรียนอยู่กับครู เพราะว่า ตัวสภาวะธรรม
นั้นแหละจะเป็นครูของเราให้ความรู้ที่แท้จริง แก่เรา
ไม่หลอกลวงเลย ไม่แสดงล่อลวงอะไรทั้งหมดเลย

เพราะฉะนั้น เวลาที่เราฟังพิจารณาอยู่นั้น
เหมือนกับเราเรียนอยู่กับครู เหมือนกับเราเรียนติดกับ
พระไตรปิฎกอยู่ เหมือนกับเราเรียนตำราอยู่ที่เดียว
ขอให้ถือว่า เป็นอย่างนั้นทีเดียว

เพราะฉะนั้น เมื่อความจริงอันนั้นแสดงอย่างไร
แล้ว เขาสอนให้เรา รู้ว่า ความจริงของเขามีความจริง

อยู่อย่างไร เราก็ไม่รู้ตาม แล้วความจริงอันนั้นแหละ
กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก แสดงไว้ตรงกันทีเดียว

เพราะฉะนั้น การปฏิบัตินี้ละ จึงเป็นความสำคัญ
ที่จะให้เราเข้าถึงพระพุทธศาสนา คือ คำสอนที่วางไว้
ในพระไตรปิฎกที่แท้จริงได้ เราจะต้องเข้าถึงได้ด้วย
การปฏิบัติ ไม่ใช่เข้าถึงได้ด้วยตัวหนังสือ ไม่ใช่อย่างนั้น
ค่ะ

แต่ว่าเราก็ต้องรู้หนังสือ แล้วก็ดีกว่าไม่รู้หนังสือ
เป็นแน่นอนนะค่ะ

แต่ถ้ารู้ด้วยสภาวะ รู้ทั้ง ๒ อย่างละก็ พิจารณา
สภาวะ เรียนจากสภาวะตามความจริงแล้ว ก็ดีกว่า
เรียนเพียงแค่ว่าหนังสือ อันนี้ต้องดีกว่าแน่

เรียนแค่ว่าหนังสือ ก็ยังดีกว่าผู้ที่ไม่เรียนเลย อันนี้
เป็นความสำคัญอันหนึ่ง ในสิ่งที่เราควรที่จะเข้าใจ

เพราะฉะนั้น ในความรู้สึกของดิฉันนี่ ถ้าพูดถึง
ผู้ที่ต้องการจะเข้าถึงพระพุทธศาสนาที่แท้จริงแล้ว
ต้องไปเรียนจากสภาวะ ไม่ต้องเรียนมากมายค่ะ แล้วก็
ออกมาเรียนหนังสือ ถ้าอย่างนี้จะก็จะดีมาก ความ
เข้าใจจะดีมากทีเดียว อ่านหนังสือแล้วไม่ต้องมีครู,

เพราะอะไร? เพราะเรียนมาแล้วนี้จากสภาวะ อ้อ!
อันนี้ได้แก่ สภาวะอย่างนั้น อันนั้น ได้แก่ สภาวะอันนี้
ตอนนั้นถึงตอนนั้น ธรรมชาติอันนี้เกิดในระหว่างนั้น
ธรรมชาติอันนี้เกิดในระหว่างตอนนั้น หรือต้นไม้ที่ตั้งอยู่
ตรงนั้นข้างซ้ายมือ หรือข้างขวามือ ตั้งอยู่ตอนไหน
ถึงระยะไหน เราจะพบต้นไม้แบบนี้ เพราะว่า เราเดิน
ผ่านไปแล้วนี่ อะไรที่อยู่ในทางนั้นมาปรากฏเขียวคะ
เขาเอามาวางไว้เป็นแผนที่ คราวนี้เราเดินมา รู้แล้ว
ใช้ไหมคะ เราก็อ่านได้

เหมือนกับคนนำร่องนั้นแหละคะ เขาดูดาว
เขาออกจากอ่าวนี้ เขาจะไปอ่าวโน้น ไม่มีละ แผนที่
ไม่มี เขาไม่มี แต่ว่าเขาไปถูก ไปได้เอง มองแลไม่เห็น
อะไรเลย ฝั่งอยู่ที่ไหนก็ 모르 ทะเลน่ะ กว้างขวางไป
หมดเลย เห็นน้ำกับฟ้าเท่านั้น แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่า
อ่าวนั้นมันอยู่ที่ไหนก็ 모르 แต่ว่า คนนำร่องนี้เขาเคยไป
เขาก็ำนำร่องไป เขาก็ดูดาว เขานั่งทางหัวเรือ แล้วเขา
ก็บอกเรือไปทางโน้น ไปทางนี้ อะไรต่ออะไร เขาดูดาว
เท่านั้นแหละ เขารู้

นั่นแหละ เขาเรียนกับธรรมชาตินะ เขาเรียนกับ
สภาวะธรรมทีเดียว เขาไม่ได้เรียนกับตัวหนังสือเลย
ไม่มีแผนที่อะไรดูทั้งนั้นละ นี่เห็นไหมคะ มันก็ไม่ผิด
เพราะสภาวะนั้นไม่คดโกง ไม่หลอกลวงเขา ตัวจะเป็น
อยู่อย่างไกรก็ต้องแสดงเท่านั้น ไม่ใช่ตัวรักนี้ ถึงจะบอก
คนไม่รัก ฉันไม่บอก ไม่มีละ สภาวะธรรมอย่างนี้ ไม่มีเลย
แสดงอย่างบริสุทธิ์ทีเดียว เว้นแต่ใครไม่พิจารณาตาม
ก็ไม่เห็นเท่านั้นแหละ

ถือว่า ปัจจุบันนี้สำคัญนะคะ ในเวลาที่เป็นอารมณ์
ของนักปฏิบัติ หรือเวลาที่เราจะได้ความจริงนะ เราต้อง
ได้ความจริงจากปัจจุบันเท่านั้นละ อดีตไม่แน่ อนาคต
ไม่แน่

เมื่อเรารู้แน่จากอารมณ์แล้ว เราก็รู้ความจริง
ในอดีตและอนาคตไปด้วย เพราะว่าของจริงนะ มันไม่
เปลี่ยนแปลง คือ เป็นอยู่อย่างนี้ แต่ก่อนมันก็เป็นอย่างนี้
แล้วต่อไปมันก็เป็นอย่างนี้ เพราะเดี๋ยวนี้มันก็เป็นอย่างนี้
ใช่ไหมคะ? มันไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรอก เมื่อเรา
เข้าไปรู้ได้อย่างหนึ่งที่เป็นของจริงแล้ว เราก็รู้
ตลอดไปหมด อดีต อนาคต ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ต้องเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น จึงได้ถือว่า อารมณ์ปัจจุบัน
นี้สำคัญที่สุด

แล้วก็ขอให้ท่านเข้าใจ คำว่า “ปัจจุบัน” นะคะ
เวลานี้ท่านเข้าใจแล้วว่า อารมณ์ปัจจุบันนี้สำคัญ ทีนี้
จิตที่จะไปพิจารณาตั้งอยู่ในอารมณ์ปัจจุบันล่ะ หรือจะ
พิจารณาธรรมที่เป็นปัจจุบัน ท่านก็ต้องเข้าใจอีกว่า
อะไร? ปัจจุบันนี้ อะไร? มันอยู่ที่ไหน? หรือมันได้แก่
อะไร?

ถ้าเราไม่เข้าใจอย่างนี้ ท่านก็หาปัจจุบันไม่เจอจะอีก
ไม่รู้ว่า ปัจจุบันมันอยู่ที่ไหน? นี่เราก็จะต้องเข้าใจว่า
ในคำว่า ปัจจุบัน จิตที่ตั้งอยู่ในอารมณ์ปัจจุบันได้นั้นนะ
สำคัญมากนะคะ ถ้าท่านเข้าใจอารมณ์ปัจจุบันได้ดีแล้ว
จิตตกไปจากอารมณ์ปัจจุบันใด คราวใด ท่านก็จะรู้ได้
ทันทีว่า จิตตกไปจากทาง หรือว่า จิตตกไปจากอารมณ์
ปัจจุบันที่ถูกแล้ว อย่างนี้ เพราะว่า เข้าใจอารมณ์ปัจจุบัน
แล้ว

เมื่อจิตตกไปจากอารมณ์ปัจจุบัน ก็รู้ว่า อันนี้
ไม่ใช่ปัจจุบันอย่างนี้ แต่ว่าให้รู้สึก ว่า เมื่อจิตไม่ได้รับ
อารมณ์ปัจจุบันแล้ว ก็ให้รู้สึก ว่า จิตตกไปจาก
มัชฌิมาปฏิปทา

อารมณ์ปัจจุบันนี้แหละ ที่เราพิจารณาอารมณ์
ปัจจุบันนั้นแหละ เรียกว่า เราเดินอยู่ในมรรค ๘ นะคะ
เราเจริญมรรค ๘ เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทานะคะ

ถ้าจิตตกไป ก็ตกไปจากทาง คือ มัชฌิมาปฏิปทา
ไม่เห็นอารมณ์ปัจจุบัน

ถ้าจิตตั้งอยู่ในอารมณ์ปัจจุบันขณะใด ขณะนั้น
ก็เป็นมัชฌิมาปฏิปทา **เจริญมรรค** ก็หมายถึงทำให้จิตนั้น
ตั้งอยู่ในอารมณ์ปัจจุบันเสมอมากๆ อย่างนี้ แปลว่า
ยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ที่ถูกต้องแล้ว

เพราะฉะนั้น การตัดสินใจอารมณ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญ
มาก เพราะจะรู้ได้ว่า จิตหรือปัญญา ที่เข้าไปรู้นั้น
เป็นปัจจุบันหรือเปล่า หรือปฏิบัติแล้วรู้อารมณ์อย่างนั้น
อย่างนี้ เป็นปัจจุบันหรือเปล่าอารมณ์นั้นได้มาจากที่ไหน
ใช่ไหมคะ? และสิ่งที่รู้นั้นเป็นของจริงที่มีอยู่โดยปกติ
ธรรมดาหรือเปล่า หรือว่ามีแต่เวลาที่เราเข้าไปปฏิบัติ
ที่เราเข้าไปรู้นะ ธรรมที่เราเข้าไปรู้นะ มีอยู่ เมื่อยัง
ไม่เข้ากรรมฐานนะ มีอยู่หรือเปล่า? แล้วก็ยังมีอยู่
เฉพาะเรา แล้วคนอื่นเขามีหรือเปล่า อย่างนี้

ถ้าหากว่า เข้าไปรู้เฉพาะเรา แล้วรู้เฉพาะเวลา
ที่มีเกิดขึ้น ธรรมอันนั้นที่เราเข้าไปเห็นนั้นแหละ
เฉพาะมีแต่เวลาปฏิบัติเท่านั้น เวลาไม่ปฏิบัติก็ไม่มี
ก็ไม่เชื่อว่า อันนั้นเป็นของจริง ไม่เชื่อว่า เห็นของจริง
ที่นี้ของจริงนั้นมีอยู่เรื่อย เข้าปฏิบัติก็มี ไม่เข้าปฏิบัติก็มี
อย่างนั้นะคะ

เมื่อเราเข้าไปเห็นของจริงแล้ว เราจะรู้ได้ทันทีว่า
อันนั้นเป็นของจริง หรือไม่ใช่ หรือไม่จริง แล้วในเราก็มี
ในคนอื่นก็มียังนั้น อย่างนี้ถึงจะชื่อว่า เห็นของจริง
ถ้ามีแต่เรา แล้วก็มีเกิดขึ้นเฉพาะ เวลาที่ปฏิบัติเท่านั้น
พอเลิกปฏิบัติแล้ว มีไหม? ไม่มี! นั่นหรือของจริง ไม่ใช่!
ของจริงต้องมีอยู่เรื่อย แสดงอยู่เรื่อย ปรากฏอยู่เรื่อย
ตลอดกับกาลย์พุทธันดร

เมื่อเราเข้าไปเห็นของจริงแล้ว เราก็รู้ว่า อ้อ!
ของจริงเป็นอยู่อย่างนี้ ต้องเป็นอย่างนี้ อันนี้เรารู้
ได้ว่า อันนี้นะ เป็นของจริง อันนี้แหละค่ะ เป็นความ
สำคัญนะคะ ที่จะป็นเครื่องวัด

เมื่อปฏิบัติแล้วรู้อารมณ์อย่างนั้นอย่างนี้ เป็น
ปัจจุบันหรือเปล่า รู้แบบนี้แล้วละก็ เป็นเหตุที่จะนำจิต

เข้าสู่มัชฌิมาปฏิปทา รู้ตามหลักฐานของปริยัติบ้าง
รู้ตามที่เรานึกเอา เข้าใจเอาเองบ้าง แต่ความรู้ที่เข้าถึง
วิปัสสนานั้น ต้องเป็นความรู้ที่ได้จากสภาวะที่แสดง
แล้ว ก็รู้ตาม ให้เข้าใจว่าอย่างนั้นนะ ไม่ใช่รู้จากความ
นึกคิด ไม่ใช่รู้จากคนอื่น ไม่ใช่รู้จากหนังสือ รู้จากสภาวะ
ที่เขาแสดงอยู่ นั่นแหละความรู้อันนั้นถึงจะเรียกว่า
เข้าไปรู้ความจริง เข้าไปรู้ของจริงนะคะ

โปรดติดตามอ่านต่อฉบับหน้า

สวัสดิ์ค่ะ

อพฺยากตา ธมฺมา (ตอนที่ ๑)

อ.สุคนธ์ สุนศิริ

อพฺยากตา ธมฺมา ธรรมทั้งหลายที่พระพุทธองค์
มิได้ทรงแสดงความเป็นกุศล - อกุศล แต่ทรงแสดงไว้
เป็นอย่างอื่น มีอยู่

องค์ธรรม ได้แก่ วิปากจิต ๓๖, กิริยาจิต ๒๐,
เจตสิก ๓๘, รูป ๒๘, นิพพาน

หัวข้อธรรมบทนี้ ยกมาจาก ตติยบท แห่ง
กุสลติกมาติกา ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของ กุสลติก และ
เนื่องจากบทนี้มีองค์ธรรมมากกว่า กุสลา ธมฺมา
และอกุสลา ธมฺมา จึงต้องแบ่งอธิบายขยายความไว้
เป็น ๒ ตอน ซึ่งตอนที่ ๑ นี้ จะกล่าวถึง วิปากจิต ๓๖,
กิริยาจิต ๒๐, เจตสิก ๓๘ เท่านั้น เริ่มจากวิปากจิตก่อน
แล้วต่อด้วยกิริยาจิต ต่อไป ดังนี้ :-

วิปากจิต ๓๖ คือ จิตที่เป็นผลของกุศลกรรม ๒๑,
อกุศลกรรม ๑๒ ได้แก่ เจตนา ๓๓ นั้นเอง

วิปากจิต ๓๖ ได้แก่ อเหตุกวิปากจิต ๑๕,
มหาวิปากจิต ๘, รูปาวจรวิปากจิต ๕, อรูปาวจร-
วิปากจิต ๔, ผลจิต ๔

เจตสิก ๓๘ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๓ +
โสภณเจตสิก ๒๕

เจตนา ๓๓ เป็นเหตุให้เกิดผลคือ วิบากจิต ๓๖

- เจตนาในอกุศลจิต ๑๒ → อกุศลวิบากจิต ๗ เจตสิก ๑๐
- เจตนาในมหากุศลจิต ๘ → อเหตุกกุศลวิบากจิต ๘ เจตสิก ๑๑
→ มหาวิบากจิต ๘ เจตสิก ๓๓
- เจตนาในรูปาวจรกุศลจิต ๕ → รูปาวจรวิบากจิต ๕ เจตสิก ๓๕
- เจตนาในอรูปาวจรกุศลจิต ๔ → อรูปาวจรวิบากจิต ๔ เจตสิก ๓๐
- เจตนาในโลกุตรกุศลจิต ๔ → โลกุตรวิบากจิต ๔ (ผลจิต ๔)
(มัคคจิต ๔) เจตสิก ๓๖

อธิบาย เจตสิก ๑๐, ๑๑, ๓๓, ๓๕, ๓๐ และ ๓๖

เจตสิก ๑๐ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๐ (เว้น วิริยะ, ปีติ, ฉันทะ)

เจตสิก ๑๑ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๑ (เว้น วิริยะ, ฉันทะ)

เจตสิก ๓๓ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๓ + โสภณเจตสิก ๒๐
(เว้น วิรตี ๓, อัปปมัญญา ๒)

เจตสิก ๓๕ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๓ + โสภณเจตสิก ๒๒
(เว้น วิรตี ๓)

เจตสิก ๓๐ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก, วิจาร, ปิตี) +
 โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้น วิรตี ๓, อัปมัญญา ๒)
 เจตสิก ๓๖ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๓ + โสภณเจตสิก ๒๓
 (เว้น อัปมัญญา ๒)

วิบากจิต ๓๖ ในปฏิสนธิกาล - ปวัตติกาล

ปฏิสนธิกาล วิบากจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ ทำหน้าที่
 ปฏิสนธิ, ภาวรงค์, จูติ ของสัตว์ใน ๓๐ ภูมิ (เว้น
 อสังขยสัตตภูมิ) ดังนี้ :-

- อุเบกขาสันตிரณอกุศลวิบากจิต ๑ → อปายภูมิ ๔
- อุเบกขาสันตிரณอกุศลวิบากจิต ๑ → มนุษย์ ๑, จาตุมหาราชิกาภูมิ ๑
- มหาวีบากจิต ๘ → กามสุคติภูมิ ๗ (มนุษย์ ๑, เทวภูมิ ๖)
- รูปาวจรวิบากจิต ๕ → รูปพรหมภูมิ ๑๕ (เว้น อสังขยสัตตภูมิ)
- อรูปาวจรวิบากจิต ๔ → อรูปพรหมภูมิ ๔

- สำหรับอสังขยสัตตพรหม ผู้เกิดในอสังขย-
 สัตตภูมินั้น เป็น รูปปฏิสนธิ ซึ่งเป็นผลจาก
 การเจริญสมถภาวนาจนถึง รูปปัญจฌณานกุศล

แล้วต่อด้วย สัญญาวิราคภาวนา (คือ ความ
ไม่ปรารถนานาม) เมื่อสิ้นชีวิตลง จึงได้รูปปฏิสนธิ
เกิดเป็นอสังขุสสัตตพรหม ซึ่งมีแต่ รูปชั้น
อย่างเดียวเท่านั้น

ปวัตติกาล วิบากจิตเกิดได้เฉพาะในปวัตติกาล

มี ๑๗ ดวง คือ :-

- ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐
- สัมปฏิจฉนจิต ๒
- โสมนัสสันตிரณจิต ๑
- ผลจิต ๔

แสดงจิตในวิถี และจิตพื้นวิถีของวิบากจิต ๓๖

- วิบากจิตที่ทำงานวิถี คือ ปฏิสนธิ, ภวังค์, จุตติ
อย่างเดียว มี ๙ ดวง ได้แก่ มหัคคตวิบากจิต ๙
(รูปาวจรวิบากจิต ๕ + อรูปาวจรวิบากจิต ๔)
- วิบากจิตที่ทำงานในวิถีอย่างเดียว มี ๑๗ ดวง
ได้แก่ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐, สัมปฏิจฉนจิต ๒,
โสมนัสสันตிரณจิต ๑, ผลจิต ๔

- วิบากจิตที่บางครั้งทำกิจพันวิถิ และบางครั้งทำกิจในวิถิด้วย มี ๑๐ ดวง ได้แก่ มหาวิบากจิต ๘, อุเบกขาสันตிரณจิต ๒

กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๓๕

กิริยาจิต หมายถึงจิตที่ไม่ใช่ทั้งกุศล, อกุศล และไม่ใช่จิตที่เป็นผลของกุศล, อกุศล แต่เป็นจิตที่ทำหน้าที่รับอารมณ์ผ่านทางทวาร ๖ หรือทำการงานทางกาย ทางวาจา คตินึกทางใจ ของพระอรหันต์ ไม่มีปัจจัยแห่งกุศล, อกุศล จึงไม่เกิดผลในอนาคตอีก

กิริยาจิต ๒๐ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ :-

- อเหตุกิริยาจิต ๓ ได้แก่ :-
 - ปัญญาทวาราวชชนจิต ๑
 - มโนทวาราวชชนจิต ๑
 - หสิตุปปาทจิต ๑
- สเหตุกิริยาจิต ๑๗ ได้แก่ :-
 - มหากิริยาจิต ๘
 - รูปาวจรกิริยาจิต ๕
 - อรูปาวจรกิริยาจิต ๔

เจตสิก ๓๕ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๓ +
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้น วิริตี ๓)

ปัญจทวาราวชชนจิต ๑ เจตสิก ๑๐

เป็นจิตทำหน้าที่พิจารณาอารมณ์ ๕ ขึ้นทาง

ปัญจทวาร

เจตสิก ๑๐ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๐
(เว้น วิริยะ, ปิตี, ฉันทะ)

เวทนา = อุเบกขาเวทนา

บุคคลและภูมิ = มีได้ในบุคคล ๘ ใน ปัญจโวการภูมิ ๒๖
ได้แก่ กามภูมิ ๑๑, รูปภูมิ ๑๕
(เว้น อสัณฺณสัทตภูมิ ๑, อรูปภูมิ ๔)

มโนทวาราวชชนจิต ๑ เจตสิก ๑๑

เป็นจิตทำหน้าที่พิจารณาอารมณ์ ๖ ขึ้นทางมโนทวาร

และตัดสินอารมณ์ ๕ ทางปัญจทวาร

เจตสิก ๑๑ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๑
(เว้น ปิตี, ฉันทะ)

เวทนา = อุเบกขาเวทนา

บุคคลและภูมิ = มีได้ในบุคคล ๘ ใน ๓๐ ภูมิ
(เว้น อสัณฺณสัทตภูมิ)

หสิตุปปาทจิต ๑ เจตสิก ๑๒

เป็นจิตยึดของพระอรหันต์ เมื่อเห็นเปรต หรือ เทพยดา กำลังได้รับทุกข์อยู่ เป็นการเห็นด้วยอภิญญา-กิริยาจิต แล้วพิจารณาด้วยมหากิริยาญาณสัมปยุตจิต ว่าพ้นแล้วจากสภาพเช่นนี้ จิตยึดจึงเกิดขึ้น

เจตสิก ๑๒	=	อัญญสมานาเจตสิก ๑๒ (เว้น ฉันทะ)
เวทนา	=	โสมนัสเวทนา
บุคคลและภุมิ	=	พระอรหันต์ใน ๒๒ ภุมิ คือ กามสุคติภุมิ ๗ และรูปภุมิ ๑๕ (เว้น อสัณฺณสัจตภุมิ, อบายภุมิ ๔, อรุภุมิ ๔)

มหากิริยาจิต ๘ เจตสิก ๓๕

เป็นจิตทำงานทางกาย, วาจา และใจ ของ พระอรหันต์

เจตสิก ๓๕	=	อัญญสมานาเจตสิก ๑๓ + โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้น วีริตี ๓)
เวทนา ๒	=	โสมนัสมหากิริยาจิต ๔, อุเบกขามหากิริยาจิต ๔
เหตุ ๒, ๓	=	เหตุ ๒ คือ อโลภเหตุ, อโทสเหตุ ใน มหากิริยาญาณวิปยุตจิต ๔

- = เหตุ ๓ คือ อโลภเหตุ,
อโทสเหตุ และอโมหเหตุ ใน
มหากิริยาญาณสัมปยุตจิต ๔
- สังขาร ๒ = มหากิริยาอสังขาริกจิต ๔,
มหากิริยาสังขาริกจิต ๔
- บุคคลและภูมิ = มีได้ในพระอรหันต์ ๒๖ ภูมิ
ได้แก่ กามสุคติภูมิ ๗, รูปภูมิ ๑๕,
อรูปภูมิ ๔ (เว้น อสังขณัฐตตภูมิ ๑,
อบายภูมิ ๔)

รูปาวจรกิริยาจิต ๕ เจตสิก ๓๕

เป็นจิตทำรูปฌานของพระอรหันต์

- เจตสิก ๓๕ = อัญญาสมานาเจตสิก ๑๓ +
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้น วิริตี ๓)
- เวทนา ๒ = ปฐมฌานกิริยาจิต ๑,
ทุติยฌานกิริยาจิต ๑
- ตติยฌานกิริยาจิต ๑,
จตุตถฌานกิริยาจิต ๑
- ปัญจฌานกิริยาจิต ๑
- โสมนัสเวทนา
- อุเบกขาเวทนา

องค์ฌาน ๕ ปฐมฌาน วิตก, วิจารณ์, ปีติ, สุข, เอกัคคตา
 องค์ฌาน ๔ ทุตติยฌาน ----, วิจารณ์, ปีติ, สุข, เอกัคคตา
 องค์ฌาน ๓ ตติยฌาน ----, ----, ปีติ, สุข, เอกัคคตา
 องค์ฌาน ๒ จตุตถฌาน ----, ----, ---, สุข, เอกัคคตา
 องค์ฌาน ๑ ปัญจฌาน ----, ----, ---, อุเบกขา, เอกัคคตา

เหตุ ๓ = อโลภเหตุ, อโทสเหตุ, อโมหเหตุ
 บุคคลและภูมิ = พระอรหันต์ ทำรูปฌานกิริยาได้ใน ๒๒ ภูมิ
 ได้แก่ กามสุคติภูมิ ๓ รูปภูมิ ๑๕
 (เว้น อสัณฺณสัจจตมภูมิ ๑, อปายภูมิ ๔,
 อรูปภูมิ ๔)

อรุฬารกิริยาจิต ๔ เจตสิก ๓๐

เป็นจิตของพระอรหันต์ทำอรุฬารกิริยา

เจตสิก ๓๐ = อัญญสมานาเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก, วิจารณ์, ปีติ) + โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้น วีริติ ๓, อัปมัญญา ๒)

เวทนา = อุเบกขาเวทนา

องค์ฌาน ๒ = อุเบกขา, เอกัคคตา

เหตุ ๓ = อโลภเหตุ, อโทสเหตุ, อโมหเหตุ

บุคคลและภูมิ = พระอรหันต์ทำรูปฌานกิริยาได้ใน ๒๖ ภูมิ
ได้แก่ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ อรูปภูมิ ๔
(เว้น อสัณฺณสัจตภูมิ ๑, อปายภูมิ ๔)
อธิบายเพิ่มเติม วิบากจิต ๓๖ และ กิริยาจิต ๒๐ นี้
สามารถรวมกันเรียกว่า อพยากตจิต ๕๖ ได้

สวัสดิ์ค่ะ

เรียบเรียงจาก พระอภิธัมมัตถสังคหะ ปริเฉทที่ ๑, ๒, ๕ และมาติกา
ของมูลนิธิเนบ มหานีรานนท์

การให้ทานที่ได้บุญมาก

อ.สมพร ปัญญาธร

คำว่า ทาน แปลว่า การให้ ดังมีวจนัตถะว่า
ทียยตฺติ ทานํ ยํ ธมฺมชาตํ แปลว่า ธรรมชาติได้อันชน
ย่อมให้ ธรรมชาตินั้นชื่อว่าทาน

คำว่าทานในที่นี้จึงมีความหมาย ๒ อย่าง คือ

๑. วัตถุสิ่งของที่ใช้ในการให้ทาน เป็นต้นว่า ข้าว
น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ

๒. เจตนาที่จะบริจาควัตถุสิ่งของให้เป็นทาน

แม้ว่าทานจะแปลว่าการให้ก็ตาม แต่การให้
วัตถุสิ่งของทุกอย่าง ก็ใช้ว่าจะเป็นทานเสมอไปหามิได้
มีการให้บางอย่างที่ไม่นับว่าเป็นทานกุศล คือ

สมมุชชทานํ คือ ให้เครื่องมหรสพฟ้อนรำขับร้อง
 เป็นต้น

มชฺชทานํ คือ ให้น้ำเมา

อิตฺถิทานํ คือ ให้หญิงแก่ชายเพื่ออยู่ด้วยกัน
สองต่อสอง

อุสภทาน์ คือ ให้โคตัวผู้แก่โคตัวเมีย เพื่อประโยชน์
แก่การผสมพันธุ์

จิตตกมฺมทาน์ คือ ให้ภาพหญิงชายกำลังประกอบ
เมถุนธรรม

การให้ทั้ง ๕ อย่างนี้ ไม่จัดว่าเป็นทานกุศล
แต่อย่างใด ไม่เป็นเหตุให้ได้บุญ และได้รับานิสงส์
ของบุญอย่างใดทั้งสิ้น จึงของดเว้นไม่กล่าวถึง
รายละเอียดในที่นี้ จะกล่าวแต่เฉพาะการให้ที่นับว่าเป็น
ทานกุศลเท่านั้น

พูดถึงทานแล้ว นับว่าเป็นกุศลที่ทำได้ง่ายที่สุด
ในบรรดากุศลธรรมทั้งหลาย มีศีล ภาวนา เป็นต้น
เพราะแม้แต่สัตว์เดียรัจฉานก็ยังรู้จักการให้และการ
แบ่งปัน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยังให้นมลูกกิน แม่นกยัง
รู้จักหาอาหารมาให้ลูกกิน แม่สุนัขยังให้นมลูกแมวกิน
 ฯลฯ แต่สัตว์เหล่านี้ไม่รู้จักวิธีสมาทานศีล และการ
งดเว้นไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทตามที่ได้สมาทานไว้
 สัตว์เดียรัจฉานส่วนใหญ่จึงรู้จักให้ทานได้ แต่ไม่อาจ
รักษาศีลได้ เมื่อรักษาศีลไม่ได้ ก็เจริญภาวนามี
สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนาไม่ได้ ความเป็น

สัตว์เดียรัจฉานจึงเป็นเครื่องขวางกั้นฉนวน มัค และผล (พระโพธิสัตว์ในสมัยที่เสวยพระชาติเป็นสัตว์เดียรัจฉาน สามารถสมาทานศีล และงดเว้นไม่ล่วงละเมิดสิกขาบท ตามที่สมาทานไว้ได้ แต่ไม่สามารถทำฉนวน มัค ผล ให้เกิดขึ้นได้)

แม้ว่าสัตว์เดียรัจฉานจะสามารถให้ทานได้ก็จริง แต่ทานนั้นก็ไม่มีอานิสงส์มากมายแต่อย่างใด เพราะ ทานที่จะมีผลมีอานิสงส์มาก จะต้องถึงพร้อมด้วยองค์ ๓ ประการ ดังที่พระพุทธองค์แสดงไว้ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะความพร้อมหน้าแห่ง วัตถุ ๓ กุลบุตรผู้มีศรัทธาย่อมได้บุญมาก วัตถุ ๓ คืออะไร คือ ศรัทธา ไทยธรรม และทักษิณาย เพราะ ความพร้อมหน้าแห่งวัตถุ ๓ นี้แล กุลบุตรผู้มีศรัทธา ย่อมได้บุญมาก”

ทานที่ถึงพร้อมด้วยองค์ ๓ ประการ ย่อมไม่มี แก่สัตว์เดียรัจฉาน แต่ย่อมสำเร็จแก่ผู้เป็นมนุษย์เท่านั้น

ในบรรดาองค์ประกอบ ๓ ประการนี้

๑. ศรัทธา คือ ความเชื่อ ความเลื่อมใส ใน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในกรรม ผลของกรรม

เชื่อว่า ทานที่เราให้ในครั้งนี่ ย่อมนำความสุขมาให้แก่เราทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เมื่อให้ทานที่ถึงพร้อมด้วยศรัทธาเช่นนี้ ย่อมได้บุญมาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ย่อมมีปัญหาว่า แล้วจะทราบได้อย่างไรว่า ผู้ใดเป็นผู้มีศรัทธา หรือไม่มีศรัทธา ขอดตอบว่าการจะรู้ว่าผู้ใดมีศรัทธาหรือไม่ ฟังรู้ได้ด้วยสถาน ๓ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ใน อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส ฟังรู้ได้ด้วยสถาน ๓ สถาน ๓ คืออะไร คือเป็นผู้ใคร่ในการเห็นผู้มีศีลทั้งหลาย ๑. เป็นผู้ใคร่เพื่อจะฟังธรรม ๑ มีใจปราศจากมลทิน คือความตระหนี่อยู่ครองเรือน มีการบริจาคอันปล่อยแล้ว มีมืออันล้างไว้แล้ว (คอยจะหยิบของให้ทาน) ยินดีในการสละ ควรแก่การขอพอใจในการให้และการแบ่งปัน ๑ ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส ฟังรู้ได้ด้วยสถาน ๓ นี้แล ฯลฯ”

อธิบายเพิ่มเติมว่า

ประการแรก ผู้มีศรัทธา เป็นผู้ใคร่ในการเห็นผู้มีศีล แม้ได้ข่าวว่าผู้มีศีลอาศัยอยู่ในที่นั่นที่นี่ แม้อยู่ไกลถึง ๑๐ โยชน์ก็ไป ๒๐ โยชน์ก็ไป ๑๐๐ โยชน์ก็ไป

ดูเรื่องของปาฏิหาริย์ตลกพรหมณ์และพระเจ้าลัทธิ
สสมหาราช เป็นอุทาหรณ์

เรื่อง ปาฏิหาริย์ตลกพรหมณ์

เล่ากันมาว่า ไกล่ประตู่พระนครปาฏิหาริย์
มีพรหมณ์ ๒ คน ได้ทราบเกียรติคุณของพระมหานาค
เถระ ผู้อยู่ในกาฬาลิมนทป คิดกันว่า เรา ๒ คน
ควรจะไปหาภิกษุนี้ ดังนี้ ทั้ง ๒ คนจึงออกจากพระนคร
คนหนึ่งถึงแก่กรรมในระหว่างเดินทาง อีกคนหนึ่งไป
ถึงฝั่งทะเล ลงเรือที่ท่ามหาดีตถ์มายังอนุราชบุรี
ถามคนแฉนั้นว่า กาฬาลิมนทปอยู่ที่ไหน ได้รับ
คำตอบว่า อยู่ที่โรณชนบท เขาไปถึงที่อยู่ของพระเถระ
พักอาศัยอยู่ในเรือนใกล้จุลนครคาม ได้ปรุงอาหาร
ถวายพระเถระแต่เช้า แล้วไปยืนคอยอยู่ท้ายแถว
ประชาชน เห็นพระเถระเดินมาแต่ไกล จึงยืนอยู่
ตรงนั้นแหละ ลักครุ่นหนึ่ง ไหว้แล้วเข้าไปหาอีก จับข้อเท้า
ของพระเถระไว้แน่น แล้วเรียนว่า “พระคุณเจ้าสูงมาก
ขอรับ” ก็พระเถระไม่สูงเกินไป ไม่ต่ำเกินไป พอได้ขนาด
เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ เขาจึงเรียนท่านอีกว่า พระคุณเจ้า
ไม่ได้สูงเกินหรอก แต่คุณความดีของพระคุณเจ้า

แผ่ไปตามน้ำทะเลสี่คราม ท่วมทันถึงชมพูทวีปทั้งหมด
แม้ผมนั่งอยู่ใกล้ประตูพระนครปาฏลีบุตร ก็ได้ยิน
เกียรติคุณของพระคุณเจ้า เขาได้ถวายภัตตาหาร
แต่พระเถระ มอบไตรจีวรของตน แล้วบวชในสำนัก
ของพระเถระ ดำรงอยู่ในโอวาทของท่านแล้ว ได้บรรลุ
พระอรหัตผลโดยเวลา ๒-๓ วันเท่านั้น ผู้มีศรัทธา
มีความปรารถนาใคร่ได้พบผู้ทรงศีล เมื่อได้พบแล้ว
มีประโยชน์ดังว่ามานี้

เรื่อง พระเจ้าลัทธิธาสสมหาราช

พระเจ้าลัทธิธาสสมหาราชได้เสด็จไปยังวิหาร
ตรัสกับภิกษุสงฆ์ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระคุณเจ้า
จงบอกพระผู้เป็นเจ้ารูปหนึ่งที่โยมสมควรจะกราบไหว้
ภิกษุทั้งหลายถวายพระพรว่า ท่านกุชชติสสเถระ ผู้อยู่
ในมัลลการาม (เป็นผู้สมควร) พระราชาพร้อมด้วย
บริวารเป็นอันมาก ได้เสด็จไปลี้ระยะทาง ๕ โยชน์
พระเถระ (กุชชติสสเถระ) ผู้อยู่ในมัลลการามได้ยินเสียง
พระราชาเสด็จมาพร้อมด้วยบริวาร จึงถามภิกษุสงฆ์ว่า
นั่นเสียงอะไร ภิกษุสงฆ์เรียนว่า พระราชาเสด็จมาเพื่อ
จะนมัสการพระคุณท่านขอรับ พระเถระคิดว่า จะมีงาน

อะไรในพระราชวัง ในเวลาที่เราแก่เฒ่า จึงนอนบนเตียง
ณ ที่พักกลางวัน (แล้วลุกขึ้น) ไปชัตรอย (ลากไปมา)
บนแผ่นดิน พระราชาตรัสถามภิกษุสงฆ์ว่า พระเถระ
ไปไหน? ทรงสดับว่า พระเถระจำวัดอยู่ในที่พักกลางวัน
จึงเสด็จไปที่นั่น เห็นพระเถระกำลังขีดแผ่นดินอยู่
ทรงดำริว่า ธรรมดาพระชีณาสพ (พระอรหันต์)
จะไม่คะนองมือ (นั่งชัตรอยบนแผ่นดิน) ท่านผู้นี้ไม่ใช่
พระชีณาสพ จึงไม่ทรงไหว้เลย แล้วเสด็จกลับไป
ภิกษุสงฆ์จึงเข้าไปเรียนพระเถระว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
เหตุไฉนได้ทำจึงก่อความเดือดร้อนพระทัยแก่พระราชา
ผู้มีพระราชศรัทธา ทรงเลื่อมใสอย่างนี้ พระเถระกล่าวว่า
อาวุโสทั้งหลาย การรักษาพระราชศรัทธา ไม่ใช่หน้าที่
ของท่านทั้งหลาย (แต่) เป็นหน้าที่ของ (เรา) พระเถระ
ผู้เฒ่า แล้วเมื่อท่านจะปรินิพพานด้วยอนุปาติเสส
นิพพานธาตุ (การปรินิพพานของพระอรหันต์ ที่สิ้น
ทั้งกิเลสและขันธ) ในกาลต่อมา จึงกล่าวแก่ภิกษุสงฆ์ว่า
ท่านทั้งหลายจงลาดบัลลังก์อันหนึ่งไว้บนภูฎาคาร
สำหรับเรา เมื่อภิกษุสงฆ์ปูลาดบัลลังก์แล้ว พระเถระ
อธิษฐานว่า ในระหว่างนี้ ขอภูฎาคารนี้อย่าเพิ่งประดิษฐาน
ต่อเมื่อพระราชาทรงเห็นแล้ว จึงค่อยประดิษฐานอยู่

บนพื้นดิน แล้วปรินิพพาน ภูฏาครได้ลอยไปทางอากาศ
สิ้นระยะทาง ๕ โยชน์ ต้นไม้ที่พอจะปักธงได้ ก็ได้ถูก
ปักธงไว้ ตลอดระยะทาง ๕ โยชน์ ทั้งกอไม้ ทั้งพุ่มไม้
ก็ได้เอนไปหาภูฏาครทั้งหมด

ภิกษุทั้งหลาย ส่งข่าวไปทูลพระราชาว่า พระเถระ
ปรินิพพานเสียแล้ว ภูฏาครกำลังลอยมาทางอากาศ
พระราชาไม่ทรงเชื่อ ภูฏาครลอยมาทางอากาศ กระทำ
ประทักษิณอุปราสาท แล้วได้ไปถึงคิลาเจตียสถาน
พระเจดีย์พร้อมทั้งสิ่งของได้ลอยขึ้นไปประดิษฐานอยู่
เหนือยอดภูฏาคร เสียงสาธุการต้งพันก็ดังกระหึ่มขึ้น

ในขณะนั้น ท่านมหาพัยคฆเถระนั่งอยู่บนภูฏาคร
ชั้น ๗ ใกล้โฆปปราสาท กำลังทำวินัยกรรมแก่ภิกษุ
ทั้งหลายอยู่ ได้ยินเสียง (สาธุการ) นั้นแล้ว ชักถามว่า
นั่นเสียงอะไร? ภิกษุทั้งหลายเรียนว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
พระกุชชติสสเถระ ผู้อยู่ในมังคลารามปรินิพพานแล้ว
ภูฏาครลอยมาทางอากาศสิ้นระยะทาง ๕ โยชน์
นั่นเป็นเสียงสาธุการ ในเพราะภูฏาคร (ที่ลอยมา) นั้น
พระเถระกล่าวว่า อาวุโสทั้งหลาย เราจักอาศัยท่านผู้มีบุญ
แล้ว (พลอย) ได้รับสักการะด้วย หลังจากให้อันตวิสิท
(ลูกศิษย์) ขอขมาโทษแล้ว จึงเหาะมาทางอากาศ

เข้าไปสู่ภูฏาการ นั่งบนเตียงอีกเตียงหนึ่ง (ตั้งอยู่คู่กับ
เตียงของพระกฤษชติสสเถระ) แล้วเข้าสู่ปรินิพพานด้วย
อนุภาติเสสนิพพาน (การปรินิพพานของพระอรหันต์
ที่สิ้นทั้งกิเลสและขันธ)

พระเจ้าลัทธาติสสมหาราชทรงถือเอาของหอม
ดอกไม้ และจันทน์ แล้วเสด็จไปบูชาภูฏาการที่สถิต
อยู่ในอากาศ ในขณะนั้นเองภูฏาการได้ลอยมาประดิษฐาน
ที่พื้นดิน (ตามแรงอธิษฐานของพระกฤษชติสสเถระ)
พระราชารับสั่งให้ทำสรีริกิจด้วยสักการะเป็นอันมาก
แล้วทรงรับเอาพระธาตุไปสร้างเจดีย์

ท่านผู้ทรงศีลเห็นปานดังกระกฤษชติสสเถระนี้ มี
ผู้ประสงค์จะพบเห็นเป็นธรรมดา พระเจ้าลัทธาติสสมหาราช
พระองค์นี้ จักเป็นอัครสาวก รูปที่ ๒ (อัครสาวกเบื้องซ้าย)
ของพระศรีอาริยมตไตรย (ในอนาคตกาล)

ลักษณะของผู้มีศรัทธาประการที่ ๒ คือ เป็น
ผู้ประสงค์จะสดับพระสัทธรรมที่พระตถาคตเจ้า
ประกาศแล้ว

เป็นธรรมดาว่า ผู้มีศรัทธา ย่อมปรารถนาจะพบ
ผู้ทรงศีล เมื่อได้พบแล้วก็ปรารถนาที่จะสดับรับฟัง
พระสัทธรรม ดุจพระปิณฑปาติกเถระ เป็นต้น

เรื่องของพระปิ่นทพาทิกเถระ

เล่ากันมาว่า ภิกษุ ๓๐ รูป เข้าจำพรรษาบนเนินชื่อว่า คารวาทะ ทุกๆ กึ่งเดือน ในวันอุโบสถ จะพูดกันถึงมหาอริยวงศ์ ที่พรรณาถึงการสันโดษด้วยปัจจัย ๔ และการยินดีในภาวนา พระเถระผู้ถือบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่ง มาถึงภายหลังนั่งอยู่ในที่กำลัง ลำดับนั้นงูขว้างซ่อนตัวหนึ่งได้กัดท่าน เหมือนเอาคีมคีบเนื้อออกจากปลีแซ่ พระเถระมองดูเห็นงูขว้างซ่อนคิดว่า วันนี้เราจักไม่ทำอันตรายแก่การพึงธรรม (เพราะสาเหตุที่ถูกกัด) จึงจับงูใส่ลงในย่าม ผูกปากย่ามไว้ แล้ววางไว้ในที่ไม่ไกล นั่งพึงธรรมต่อไป (เหตุการณ์ทั้ง ๔ คือ) อรุณขึ้นไป ๑ พิชณุสงบเพราะพระเถระได้บรรลุนาคามิผล ๑ พิชณุไหลออกจากปากแผลลงดินไป ๑ พระเถระผู้แสดงธรรมจบธรรมกถา ๑ ได้มีในขณะเดียวกันนั้นแหละ จากนั้นพระเถระได้พูดว่า อาวุโสทั้งหลาย เราจับโจรได้ตัวหนึ่ง แล้วแก้ถุงย่ามออกไปปล่อยงูขว้างซ่อนไป ภิกษุทั้งหลายเห็นแล้วจึงถามว่า มันกัดท่านเวลาไหนขอรับ

พระเถระ: อาวุโสทั้งหลาย เราถูกมันกัดตอนเย็นวันวาน

ภิกษุ: ท่านขอรับ เพราะเหตุไร ท่านถึงทำ
กรรมหนักอย่างนี้ (ทำไมทนลำบากอยู่ได้)

พระเถระ: อาวุโสทั้งหลาย ถ้าเราจะพึงบอกว่า
เราถูกกุกัดไซ้ เราจะไม่พึงได้อานิสงส์ มีประมาณเท่านี้
(โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล)

นี่เป็นเรื่องตัวอย่างของพระปณฺฑิตกเถระก่อน

เรื่องของหญิงชาวเมืองอุลลลังคโกลิกันณิ

ยังมีอีกเรื่องหนึ่ง หญิงชาวอุลลลังคโกลิกันณินชนบท
คนหนึ่ง กำลังให้ลูกคุณนม ได้ฟังข่าวว่า พระมหาอภัย
เถระผู้สอนคัมภีร์ที่มณีกาย จะแสดงอริยวงศปฏิปทาสูตร
จึงเดินทางไปลั่นระยะทาง ๕ โยชน์ (๑ โยชน์ = ๑๖ ก.ม.)
เข้าไปยังวิหาร ในเวลาที่พระเถระผู้เทศน์ตอนกลางวัน
นั่งเทศน์อยู่ ให้ลูกนอนบนพื้นดิน ยืนฟังธรรมของ
พระเถระผู้เทศน์ในตอนกลางวัน แม้พระเถระแสดง
บทภาณ ก็ยืนฟังเหมือนกัน เมื่อพระเถระผู้เทศน์บทภาณ
ลูกขึ้นแล้ว พระมหาเถระผู้กล่าวที่มณีกาย ก็เริ่มแสดง
บทมหาอริยวงศ์ พรรณาถึงการสันโดษด้วยปัจจัย ๔
และการยินดีด้วยภาวนา นางยืนประนมมือฟัง พระเถระ
แสดงปัจจัย ๓ แล้ว ทำอาการจะลุกขึ้น นางจึงเรียนว่า
พระคุณเจ้าทั้งหลายคิดว่า จักเทศน์อริยวงศ์แล้ว

ฉันโกชนะทีอ่อย ดื่มน้ำที่มีรสหวาน ปรงยาด้วย
ชะเอมเครือ และน้ำมัน เป็นต้น แล้วจึงขึ้นที่ที่ควรจะแสดง
(ธรรมาสน์) พระเถระกล่าวว่า ดีแล้วน้องหญิง แล้วเริ่ม
ธรรมอันเป็นความยินดีในภavanaต่อไป อรุณขึ้นไป ๑
พระเถระกล่าวคำว่าอิทมโวจ (คําลงท้าย) ๑ อุบาสิกาได้
บรรลุโสดาปัตติผล ๑ (๓ อย่างนี้) ได้มีในขณะเดียวกัน

เรื่องหญิงชาวบ้านกาฬุมพระ

หญิงอีกคนหนึ่ง เป็นชาวบ้านกาฬุมพระ อุ้มลูกไป
ยังจิตตลบรรพตด้วยคิดว่า จักฟังธรรม ให้ลูกนอน
ฟังต้นไม้ต้นหนึ่ง ตนเองยืนฟังธรรม ในระหว่างรัตติกาล
(เวลาค่ำ) งูตัวหนึ่งกัดลูกที่นอนอยู่ใกล้ๆ นาง ทั้งๆ
ที่นางดูอยู่ เข้าสื้เขี้ยว แล้วหนีไป นางคิดว่า ถ้าเรา
จักบอกว่า ลูกของเราถูกงูกัดไซ้ จักเป็นอันตราย
แก่การฟังธรรม เมื่อเรายังเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏ
เด็กคนนี้ได้เป็นลูกของเราหลายครั้งแล้ว เราจัก
ประพฤติธรรมเท่านั้น แล้วยืนอยู่ตลอดทั้ง ๓ ยาม
ประคองธรรมไว้ได้บรรลุโสดาปัตติผล เมื่ออรุณขึ้นแล้ว
ทำลายพิษงูในบุตรด้วยการทำสังกิริยา แล้วอุ้มบุตรไป
(บุตรไม่ตาย) คนเห็นปานนี้ ย่อมชื่อว่า เป็นผู้ใคร่
ในการฟังธรรม

ลักษณะของผู้มีศรัทธาประการที่ ๓ คือ มีใจปราศจากมลทิน คือ ความตระหนี่อยู่ครองเรือน มีการบริจาคอันปล่อยแล้ว มีมืออันล้างไว้แล้ว (คอยจะหยิบของให้ทาน) ยินดีในการสละ ควรแก่การขอ พอใจในการให้ และการแบ่งปัน

คำว่า มีใจปราศจากมลทิน คือความตระหนี่อยู่ครองเรือน มีความหมายถึงภราวาสที่ไม่มีความห่วงแหนในทรัพย์สมบัติของตน เกรงว่าทรัพย์สมบัติของตนจะตกเป็นสาธารณะแก่ผู้อื่น ไม่ได้หมายถึงบรรพชิต เพราะบรรพชิตย่อมไม่มีการอยู่ครองเรือน

คำว่า มีการบริจาคอันปล่อยแล้ว หมายความว่า เมื่อบริจาสสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นทานแล้ว ย่อมสละได้โดยเด็ดขาด ไม่มีความคิดยึดติดในสิ่งของนั้นว่าเป็นของตนอยู่อีก เขาจะเอาสิ่งของนั้นไปทำประการใดๆ ก็ไม่เกี่ยวข้องกับตน เช่น เมื่อให้เสื้อผ้าเขาไปแล้ว เขาเอาไปให้บุคคลอื่น เมื่อตนทราบเช่นนั้น ก็ไม่ทำความไม่พอใจให้เกิดขึ้น เพราะถือว่าเสื้อผ้านั้นได้ให้เขาไปแล้ว ไม่ใช่สมบัติของตนอีกต่อไปแล้ว เช่นนี้เรียกว่า มีการบริจาคอันปล่อยแล้ว (สละได้พ้น)

คำว่า มีมืออันล้างไว้แล้ว หมายความว่า ก่อนจะให้ทานได้ล้างมือที่สกปรกเปรอะเปื้อนให้สะอาดเสียก่อน จึงจะหยิบสิ่งของให้ทาน ดังเช่น เวลาจะใส่บาตร หรือ หยิบจับของถวายพระ ก็จะต้องล้างมือให้สะอาดเสียก่อน

คำว่า ควรแก่การขอ หมายความว่า สิ่งของใด ที่พอจะบริจาคให้ได้ ก็ไม่ปฏิเสธ พุดจาด้วยถ้อยคำไพเราะ ไม่ทำหน้าแสบะเวลาทำการให้ทาน

ผู้มีลักษณะเช่นนี้ชื่อว่า เป็นผู้ที่มีศรัทธา

๒. ไทยธรรม คือ วัตถุสิ่งของที่ใช้ในการให้ทาน ต้องได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีการ ซื่อขาย แลกเปลี่ยน ขอ หรืออื่น ๆ ก็ตาม

ไทยธรรมจะมีจำนวนมากหรือน้อย ไม่ใช่เครื่องชี้วัดว่าจะได้บุญมาก หรือน้อย ดูอย่างทานของนายปุณณะ กับภรรยา ที่ได้ถวายข้าวที่หุงด้วยข้าวสารหักๆ กับน้ำต้ม ผักดอง ให้แก่พระสารีบุตรเป็นตัวอย่าง ด้วยทานเพียงเท่านี้สามารถบันดาลอานิสงส์ให้ได้มากมายจนถึงขั้นเป็นเศรษฐีภายในเวลาไม่กี่วัน ในทางกลับกัน ไทยธรรมถึงแม้จะเต็มไปด้วยของดีๆ มีราคามากมาย จนไม่สามารถประมาณค่าได้ อย่างเงินทานของเวลามพราหมณ์

ที่ได้ให้ท่านเป็นมหาทานอย่างนี้ คือ ได้ให้ถาดทอง
เต็มด้วยรูปียะ ๘๔,๐๐๐ ถาด ถาดรูปียะเต็มด้วยทอง
๘๔,๐๐๐ ถาด เครื่องประดับล้วนเป็นทอง ให้บัลลังก์
๘๔,๐๐๐ ที่ลาดด้วยผ้าโกเชาว์ ลาดด้วยขนแกะสีขาว
 ฯลฯ จะป่วยกล่าวไปไปถึงข้าว น้ำ ของเคี้ยว ของบริโภค
 เครื่องอุปโภค ที่นอน ไหลไปเหมือนแม่น้ำ สิ่งของที่ใช้ใน
 การให้ทานมีทั้งของที่ประณีต มากด้วยมูลค่าถึงปานนี้
 เวลามพราหมณ์ได้ให้ท่านอยู่เช่นนี้ เป็นเวลา ๗ ปี
 ๗ เดือน แต่ท่านของท่านก็ไม่สามารถบันดาลอานิสงส์
 ให้มากมายแต่ประการใด เพราะเวลามพราหมณ์ได้
 ทดลองทานของตนด้วยการใส่น้ำให้เต็มสุวรรณภิงคาร
 (น้ำเต้าทอง) แล้วทำสังจิกิริยาว่า ถ้าในโลกนี้ ยังมี
 ทักซิณณบุคคล ผู้สมควรรับทานนี้ ขอน้ำนี้ไหลออกแล้ว
 จงซึมลงในแผ่นดิน ถ้าไม่ (ทักซิณณบุคคล) ขอน้ำ
 จงอย่าได้ไหลออก แล้วจึงเอียงปากสุวรรณภิงคารลง
 ปรากฏว่าน้ำนั้นไม่ได้ไหลออกมาเลย พระโพธิสัตว์
 (เวลานั้นเสวยพระชาติเป็นเวลามพราหมณ์) มิได้
 เตือนร้อนว่า โอ ท่านผู้เจริญ ชมพูปวีปว่างเปล่า ย่อม
 ไม่มีแม่บุคคลคนเดียวที่ควรรับทักษิณา ดังนี้แล้วคิดว่า
 ถ้าทักษิณาจกับริสุทธิฝ่ายทายก ขอให้ น้ำไหลออกแล้ว

จงชิมลงไปในแผ่นดิน ดังนี้ น้ำคล้ายสีแก้วพลีกลีไหลออก แล้วชิมลงไปในแผ่นดิน สมดังความคิด (ในเวลาที่ พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นเวลามพราหมณ์นั้น เป็นเวลาที่ว่างจากพุทธศาสนา จึงไม่มีพระอริยบุคคล ผู้ควรแก่การรับทักษิณาทาน ทำให้ทานของเวลามพราหมณ์ไม่บริสุทธิฝ่ายผู้รับ บริสุทธิแต่ฝ่ายผู้ให้อย่างเดียว) นี่ย่อมแสดงว่า ทานจะมีอานิสงส์มาก หรือน้อย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับไทยธรรมแต่อย่างใด

๓. ทักขิไณยบุคคล คือ บุคคลผู้ควรแก่การรับ ทักขิณาทาน ได้แก่พระอริยบุคคล ตั้งแต่พระโสดาบันบุคคล ไปจนกระทั่งถึงพระอรหันต์

เพราะเหตุใด พระอริยบุคคลจึงชื่อว่าทักขิไณย-บุคคล

เพราะว่า พระอริยบุคคลเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล เป็นต้น เมื่อบุคคลใดถวายทานแก่พระอริยบุคคล ทานของผู้นั้นย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก เปรียบเหมือนเนื้อนาที่ดี ปราศจากวัชชพืช พื้นดินมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ดี บุคคลหว่านข้าวกล้าลงไป ย่อมเจริญเติบโต ให้ผลผลิตที่ดีมีปริมาณมาก ฉะนั้น พระอริยบุคคล

ผู้ปราศจากกิเลส เปรียบเหมือนนาที่ปราศจากวัชชพืช พระอริยบุคคลเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมมีศีล เป็นต้น เปรียบเหมือนพื้นนาที่สมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุอันเป็น สารอาหาร บุคคลผู้ให้ทานแก่พระอริยบุคคลเปรียบ เหมือนบุคคลผู้หว่านข้าวกล้าลงในนา ย่อมมีผลมาก เหมือนข้าวกล้าให้ผลผลิตที่ดี ก็ฉนั้น

พระอริยบุคคลเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ผู้ให้ทาน ก็เป็นผู้มีศีล ทานนั้นได้ชื่อว่าบริสุทธิ์ทั้งฝ่ายผู้ให้และ ผู้รับ ย่อมมีอานิสงส์มาก ด้วยเหตุนี้เวลาเมตตาพรหมณ์ ผู้สมบูรณ์ด้วยศีล จึงแสวงหาทักษิโณยบุคคล ผู้ควรแก่ การรับทักษิณาทาน เพื่อจะได้ทำให้ทานของท่านมี อานิสงส์มาก

จะขอยกตัวอย่างการให้ทานกับทักษิโณยบุคคลที่มี ผลมากกว่า ให้กับผู้ที่ไม่ใช่ทักษิโณยบุคคล ให้เห็น สักเรื่องหนึ่ง ความโดยย่อมีว่า

พรหมณ์พ่อค้าคนหนึ่ง ชื่อว่า อังกรพาณิข เป็น ผู้มั่งนุญ เขาให้โภชนะแก่หมู่ชนวันละ ๖ หมื่นเล่มเกวียน ใช้พ่อครัวในการหุงต้มวันละ ๓,๐๐๐ คน คนงาน ๖๐,๐๐๐ คน ช่วยกันผ่าฟืนสำหรับหุงต้ม อังกรพาณิข ได้ให้ของเป็นอันมากแก่มหาชน เวลาให้ทำความยำเกรง

ด้วยความเคารพและให้ด้วยมือของตนเองบ่อยๆ เขาให้ทานเช่นนี้อยู่เป็นเวลาหลายปี เมื่อถึงแก่ความตายได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

บุรุษอีกคนหนึ่งชื่อ อินทกมาณพ ได้ถวายภิกษาทัพพีหนึ่งแก่พระอนรุทธเถระ (พระอรหันต์) เมื่อถึงแก่ความตาย เขาได้ไปเกิดเป็นเทวดาในชั้นดาวดึงส์เหมือนกัน แต่อินทกเทพบุตรรุ่งเรืองยิ่งกว่าอังกูรเทพบุตรโดยฐานะ ๑๐ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่ารื่นรมย์ใจ อายุ วรรณะ ยศ สุข และความเป็นใหญ่

ในเวลาทีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จไปแสดงอภิธรรมโปรดพระมารดาที่ชั้นดาวดึงส์ เทวดาในหมื่นโลกธาตฺ พากันมานั่งประชุมเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อังกูรเทพบุตรนั่งอยู่ไกล ๑๒ โยชน์ จากที่พระพุทเจ้าประทับ ส่วนอินทกเทพบุตรนั่งในที่ใกล้ พระผู้มีพระภาคเจ้า มีรัศมีสีแสง รุ่งเรืองกว่าอังกูรเทพบุตร (ในเวลาฟังธรรม เทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่จะนั่งใกล้พระผู้มีพระภาคเจ้า เทวดาผู้มีศักดิ์น้อยจะนั่งอยู่ไกลออกไป)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นอังกูร
เทพบุตรกับอินทกเทพบุตรแล้ว เมื่อจะทรงประกาศ
(อานูกาพ) ของทักษิไณยบุคคล จึงได้ตรัสพุทธพจน์นี้
ความว่า

“ดูก่อนอังกูรเทพบุตร มหาทานท่านให้แล้ว
สิ้นกาลนาน ท่านมาสู่สำนักของเรา ไฉนจึงนั่งอยู่ไกลนัก”
อังกูรเทพบุตร ได้กราบทูลว่า “จะประสงค์อะไร ด้วยทาน
ของข้าพระองค์นั้น อันว่างเปล่าจากทักษิไณยบุคคล
(ให้ทานด้วยสิ่งของเป็นอันมาก แต่ผู้รับทานไม่ใช่
ทักษิไณยบุคคล) อินทกเทพบุตรนี้ ให้ทานนิดหน่อย
(ให้ข้าวทัพพีหนึ่งแก่ทักษิไณยบุคคล) รุ่งเรืองยิ่งกว่า
ข้าพระองค์ ดุจพระจันทร์ในหมู่ดาวฉะนั้น”

อินทกเทพบุตรทูลว่า “พืชแม่มากที่บุคคลหว่าน
แล้วในนาดอน ผลย่อมไม่ไผบุลย์ ทั้งไม่ยังชาวนา
ให้ปลื้มใจ ฉนใด ทานมากมายอันบุคคลเข้าไปตั้งไว้
ในบุคคลผู้ทุศีล ก็ฉนนั้นเหมือนกัน ย่อมไม่มีผลไผบุลย์
ทั้งไม่ยังทายกให้ปลาบปลื้ม พืชเมื่อน้อยอันบุคคล
หว่านแล้วในนาดี เมื่อฝนหลังสายน้ำโดยสม่ำเสมอ
ผลย่อมยังชาวนาให้ปลาบปลื้มใจแม้ฉนใด ทานเมื่อน้อย
อันบุคคลบริจาคแล้วในท่านผู้มีศีล มีคุณความดีผู้คงที่

(พระอรหันต์) บุญย่อมมีผลมาก ฉะนั้นเหมือนกัน
ทานอันบุคคลให้แล้วในเขตใดมีผลมาก ควรเลือกให้
ในเขตนั้น ทายกเลือกให้ทานแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์
ทานที่เลือกให้ (เป็นทาน) ที่พระสุคตทรงสรรเสริญ
ทักษิณียบุคคลเหล่าใดมีอยู่ในโลกนี้ ทานที่ทายกให้แล้ว
ในทักษิณียบุคคลเหล่านั้น ย่อมมีผลมากเหมือนพืช
ที่หว่านแล้วในนาดี ฉะนั้น”

(ชุตทกนิกาย เปตวัตถุ)

อนึ่ง ในคราวที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีต้องยากจนลง
เพราะทรัพย์สินถูกโกงไปบ้าง เสียหายไปบ้าง ท่าน
เศรษฐีได้เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ขณะที่ประทับอยู่
ณ พระวิหารเชตวัน พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถาม
อนาถบิณฑิกเศรษฐีว่า

“ดูก่อนคฤหบดี ในตระกูลของท่าน ยังให้ทาน
อยู่บ้างหรือไม่”

อนาถบิณฑิกคฤหบดีกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์
ผู้เจริญ ในตระกูลของข้าพระองค์ยังให้ทานอยู่ แต่ทานนั้น
เป็นของเศร้าหมอง เป็นปลายข้าว มีน้ำผักดองเป็นที่สอง”

อรรถกถาเล่าว่า เมื่อเศรษฐีพูดถึงการให้ทานของตน
แล้ว พระศาสดาได้ตรัสเล่าเรื่องการให้ทานของเวลา

มพราหมณ์ให้เศรษฐีฟัง เสร็จแล้วจึงตรัสว่า “ดูก่อน
คฤหบดี คนอื่นมิได้ให้แล้วซึ่งมหาทานนั้น เราเองเป็น
ผู้ให้ ก็เราแม้เมื่อให้ทานเห็นปานนั้น หาได้บุคคลผู้สมควร
ที่จะรับทานไม่ (ไม่มีทักษิณะบุคคล) (แต่) ท่านได้ให้ทาน
เมื่อพระพุทธเจ้าเช่นเราปรากฏอยู่ในโลก เพราะเหตุไร
จึงคิดเล่า “ดังนี้ (เศรษฐีไม่อึดเอิบใจ เพราะทานที่ให้
มีข้าวสารปนกับรำ กับน้ำผักดอง เป็นทานที่เศร้าหมอง
พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงเตือนว่า ท่านได้ให้ทานเมื่อ
พระพุทธเจ้าเช่นเราปรากฏอยู่ในโลก เหตุไรจึงคิดเช่นนั้นเล่า)

ทักษิณะบุคคลจึงเป็นองค์ประกอบอีกข้อหนึ่ง
ที่ทำให้ทานมีผลมาก มีอานิสงส์มาก

เป็นอันว่า เมื่อมีความพร้อมเพรียงของปัจจัย
๓ ประการ คือ ศรัทธา ไทยธรรม และทักษิณะบุคคล
ในทานของผู้ใด ผู้นั้นย่อมได้ประสบบุญเป็นอันมาก
แต่ถึงกระนั้น การให้ทานของบุคคลแต่ละคน ก็เชื่อว่า
จะมีความพร้อมเพรียงของปัจจัยทั้ง ๓ ประการ เสมอกัน
ไปหมด ก็หามิได้ เพราะเหตุไร?

ตอบว่า บุคคลผู้ให้ทานทุกคนต้องเป็นผู้มีศรัทธา
ถ้าปราศจากศรัทธาแล้ว ทานจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย และ
ลักษณะของผู้มีศรัทธาประการหนึ่งก็คือ เป็นผู้มิใจ

ปราศจากความตระหนี่ มีมืออันล้างไว้แล้ว คอยแต่จะ
หยิบสิ่งของให้ทาน ยินดีในการสละ พอใจในการให้
และการแบ่งปัน ผู้มีศรัทธาจึงมักจะมียุพนิสัยนุ่มนวลไปใน
การให้ทานอยู่เนืองๆ ศรัทธาเป็นธรรมชาติที่มีได้แก่
บุคคลทุกเชื้อชาติ ศาสนา ไม่จำกัดว่าจะมีได้เฉพาะแก่
ผู้ที่นับถือพุทธศาสนาเท่านั้น ฉะนั้น ศรัทธาจึงนับได้ว่า
เป็นปัจจัยอันเป็นสาธารณะในการให้ทาน คือเป็น
ธรรมชาติที่ผู้ให้ทานทุกคนต้องมี

เมื่อมีศรัทธาคิดจะให้ทานแล้ว ก็ย่อมแสวงหา
ปัจจัย ๔ เพื่อใช้ในการให้ทาน ตามกำลังความสามารถ
ของตน จะมากหรือน้อย เลวหรือประณีต ไม่ใช่ข้อสำคัญ
ขอแต่เพียงให้ได้ปัจจัยนั้นๆ มาด้วยความบริสุทธิ์เท่านั้น
ปัจจัย ๔ จึงนับได้ว่าเป็นปัจจัยอันเป็นสาธารณะในการ
ให้ทานอีกประการหนึ่ง คือเป็นสิ่งของที่จำต้องมีในการ
ให้ทานทุกครั้ง

เมื่อมีศรัทธาคิดจะให้ทาน และปัจจัย ๔ ก็พร้อมแล้ว
จึงแสวงหาบุคคลผู้รับทาน ซึ่งมีทั้งทักขิไณยบุคคล
และที่ไม่ใช่ทักขิไณยบุคคล (บุคคลผู้ไม่ควรแก่การรับ
ทักขิณาทาน เพราะทำให้ทานไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์
มาก) บางคนก็ได้ทักขิไณยบุคคลเป็นผู้รับทาน แต่

บางคนก็ไม่ได้ (เช่น ทานของเวลามพราหมณ์ และ
อังกูรพาณิขที่กล่าวไปแล้ว) ทักขิไณยบุคคลจึงมิใช่เป็น
ปัจจัยที่เป็นสาธารณะในการให้ทาน แต่นับว่าเป็นปัจจัย
พิเศษที่ทำให้ทานมีผลมาก ที่กล่าวว่าทักขิไณยบุคคล
เป็นปัจจัยพิเศษในการให้ทานนั้น เพราะทักขิไณยบุคคล
คือ พระโสดาบันบุคคล พระสกทาคามีบุคคล
พระอนาคามีบุคคล และพระอรหันต์ มิได้เฉพาะใน
พระพุทธศาสนาเท่านั้น (ต่างกับศรัทธา และไทยธรรม
ที่มีอยู่แก่บุคคลทั่วไป ไม่จำกัดศาสนา) และมิได้มีอยู่
ตลอดไป แต่มีในกาลบางครั้งบางคราวที่มีพระสัมมา
สัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ และเผยแผ่พระศาสนาเท่านั้น
เมื่อพุทธศาสนานันตรธานไป ทักขิไณยบุคคลก็พลอย
หมดไปด้วย จึงกล่าวได้ว่าทักขิไณยบุคคลเป็นปัจจัย
พิเศษ ที่มีได้มีอยู่ในการให้ทานทุกๆ ครั้ง และความเป็น
ปัจจัยพิเศษนี้เองที่ทำให้ทานมีผลมาก มีอานิสงส์มาก
ทานของผู้ใดมีองค์ ๓ คือ ศรัทธา ไทยธรรม และ
ทักขิไณยบุคคล ผู้ให้ทานย่อมประสบบุญเป็นอันมาก
แต่ถ้าทานของผู้ใดมีบุคคลที่ไม่ใช่ทักขิไณยบุคคลเป็น
ผู้รับทาน ทานของผู้นั้นก็มิ้องค์ไม่ครบ ๓ ประการ ที่จะ
เป็นเหตุให้ผู้ให้ทานประสบบุญเป็นอันมาก ทานของผู้นั้น
จึงมีผลน้อย มีอานิสงส์น้อย

คำพูดที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า การให้ทานของบุคคล
แต่ละคน ก็มีใช้ว่าจะมีความพร้อมเพรียงของปัจจัย
๓ ประการเสมอกันไปทุกครั้ง ก็มีอธิบายดังกล่าวมานี้

ฉะนั้น กุลบุตรกุลธิดา ผู้ปรารถนาจะได้ประสบบุญ
เป็นอันมาก พึงให้ทานที่พร้อมเพรียงด้วยปัจจัย
๓ ประการ แต่ถ้าหาทักษิณบุคคลไม่ได้ ก็พึงให้ทาน
ในบรรพชิต ผู้สมบูรณ์ด้วยศีลก็ได้ เพราะการบริโภค
ปัจจัยที่ได้พิจารณาแล้วของภิกษุผู้มีศีล ก็สงเคราะห์
เข้ากันได้กับการบริโภคของพระเสขะ (พระโสดาบัน
พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์บุคคล)
เหมือนกัน ผู้ให้ทานย่อมประสบบุญมิใช่น้อยเลย

สวัสดิ์

หลังตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

อ.บุญชูศักดิ์ ทวีพัฒน์

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ
ธรรมอันนำอัครรรยอเนกประการปรากฏแล้ว ทรง
แทงตลอดพระสัพพัญญุตญาณ พระองค์ทรงเปล่ง
พระอุทานว่า

เราแสวงหานายช่างผู้สร้างเรือน คือ ตัณหา
เมื่อไม่พบได้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏมิใช่น้อย
การเกิดบ่อยๆ เป็นทุกข์
ท่านจักสร้างเรือนแก่เรากอีกมิได้แล้ว
โครงสร้างเรือนของท่าน เราหักเสียแล้ว
จิตของเราถึงวิลังขาร คือ พระนิพพาน
อันปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป
เพราะเราบรรลุธรรม เป็นที่สิ้นตัณหาแล้ว

สัปดาห์ที่ ๑ หลังจากตรัสรู้

พระพุทธองค์ทรงมีพระดำริว่า “เราท่องเที่ยวไป
ถึงสี่อสงไขยกับอีกแสนมหากัป ก็เพราะเหตุแห่ง

บัลลังก์นี้ เราได้ตัดศีรษะอันประดับไว้ที่คอ แล้วให้
ทานไปตลอดกาลมีประมาณนี้ ก็เพราะเหตุแห่ง
บัลลังก์นี้ เราควักนัยน์ตาที่หยอดดีแล้วและควัก
เนื้อหัวใจให้เป็นทานไป ให้บุตรเช่นชาลีกุมาร ให้ธิดา
เช่นกับกัณหากุมารี ให้ภรรยาเช่นกับพระมัทรีเทวี
เพื่อเป็นทาสของคนอื่น ก็เพราะเหตุแห่งบัลลังก์นี้

บัลลังก์นี้เป็นบัลลังก์ชัยอันประเสริฐของเรา เราจัก
ไม่ลุกขึ้นจากบัลลังก์นี้จนกว่าความดำริของผู้นั่งบัลลังก์
นี้จะสมบูรณ์ จึงทรงนั่งเข้าพลสมาน์ดิหลายแสนโกฏิ
ขณะจิตอยู่ ณ บัลลังก์นี้นั้นแหละ พระผู้มีพระภาคเจ้า
ทรงนั่งเสวยวิมุตติสุขตลอดสัปดาห์ที่ ๑

สัปดาห์ที่ ๒

ครั้งนั้นเทวดาบางเหล่าเกิดความปริวิตกว่า
**“แม้วันนี้พระสิทธัตถะยังมีกิจที่จะต้องทำอยู่อีกหรือ
หนอ”** กิจที่เกี่ยวกับการละกิเลสนั่นเอง พระศาสดา
ทรงทราบปริวิตกของเหล่าเทวดาทั้งหลาย เพื่อที่จะระงับ
ความคิดของเทวดาเหล่านั้น จึงเหาะขึ้นไปยังอากาศ
แล้วทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ ครั้นทรงระงับความวิตก

ของเทวดาได้แล้ว จึงประทับยืนทางด้านทิศเหนือ
เยื้องไปทางทิศตะวันออกนิดหน่อย ทรงดำริว่า **“เราได้
แหงตลอดลัทธิปัญญุตญาณบนบัลลังก์นี้”** ทรงมองดู
บัลลังก์และต้นโพธิพฤกษ์อันเป็นสถานที่บรรลुผลของ
บารมีทั้งหลาย ที่ทรงบำเพ็ญมาตลอดสี่สงฆ์กับอีก
แสนมหากัป ด้วยพระเนตรทั้งสองโดยไม่กระพริบ
ทรงยับยั้งอยู่หนึ่งสัปดาห์ สถานที่นั้นมีชื่อว่า **อนิมิสเจดีย์**
เป็นสัปดาห์ที่ ๒ หลังจากตรัสรู้

สัปดาห์ที่ ๓

ทรงเนรมิตที่จงกรมระหว่างบัลลังก์และสถานที่
ที่ประทับยืน แล้วทรงจงกรมในรัตนจงกรมอันยาวจาก
ตะวันออกไปตะวันตก กลับไปกลับมา ทรงกระทำอยู่
ตลอดสัปดาห์ สถานที่นั้นมีชื่อว่า **รัตนจงกรมเจดีย์**

สัปดาห์ที่ ๔

ในสัปดาห์นี้ เทวดาทั้งหลายเนรมิตเรือนแก้ว
ในด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของต้นโพธิพฤกษ์
พระผู้มีพระภาคทรงประทับนั่งบนบัลลังก์ในเรือนแก้ว

นั่น ทรงพิจารณาพระอภิธรรมปิฎก และสมันตปัฏฐาน
อนันตนัยในเรือนแก้วโดยพิสดาร ทำเวลาให้ล่วงไป
หนึ่งสัปดาห์ สถานที่นั้นมีชื่อว่า **รัตนขรเจดีย์**

สัปดาห์ที่ ๕

พระศาสดาทรงทำเวลาให้ล่วงไปตลอด ๔ สัปดาห์
ที่ใกล้ไม้โพธิพฤกษ์นั่นเอง ในสัปดาห์ที่ ๕ จึงเสด็จจาก
ควงไม้โพธิพฤกษ์เข้าไปยังต้นอชปาลนิโครธ คือ
ต้นไทรที่เด็กเลี้ยงแพะมาอาศัยพักร้อน ทรงนั่งพิจารณา
พระธรรมและเสวยวิมุตติสุขอยู่ที่ควงต้นอชปาลนิโครธ
นั้น

สมัยนั้นเทวบุตรमारเฝ้าติดตามอยู่ตลอดเวลา
คอยมองหาช่องทางอยู่ ก็ไม่ได้เห็นความพลั้งพลาดใดๆ
ของพระผู้มีพระภาค เกิดความโทมนัสเสียใจว่า บัดนี้
สิทธัตถะได้ล่วงพ้นวิสัยของเราเสียแล้ว จึงนั่งลงที่
หนทางใหญ่ คิดถึงเหตุ ๑๖ ประการแล้วจึงขีดเส้น ๑๖
เส้นลงบนแผ่นดินด้วยความรำพึงว่า

๑. เราไม่ได้บำเพ็ญ**ทานบารมี**มา เหมือนพระ
สิทธัตถะ เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระ
สิทธัตถะ แล้วขีดลงไปเส้นที่ ๑

๒. เราไม่ได้บำเพ็ญ**ศีล**บารมีมา เหมือนพระ
ลัทธิตถะ เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระ
ลัทธิตถะ แล้วซัดลงไปเส้นที่ ๒

๓. เราไม่ได้บำเพ็ญ**เนกขัมม**บารมีมา เหมือน
พระลัทธิตถะ เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่เป็นเหมือนกับ
พระลัทธิตถะ แล้วซัดลงไปเส้นที่ ๓

๔. เราไม่ได้บำเพ็ญ**ปัญญา**บารมีมา เหมือนพระ
ลัทธิตถะ เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระ
ลัทธิตถะ แล้วซัดลงไปเส้นที่ ๔

๕. เราไม่ได้บำเพ็ญ**วิริยะ**บารมีมา เหมือนพระ
ลัทธิตถะ เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระ
ลัทธิตถะ แล้วซัดลงไปเส้นที่ ๕

๖. เราไม่ได้บำเพ็ญ**ขันติ**บารมีมา เหมือนพระ
ลัทธิตถะ เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระ
ลัทธิตถะ แล้วซัดลงไปเส้นที่ ๖

๗. เราไม่ได้บำเพ็ญ**สัจจ**บารมีมา เหมือนพระ
ลัทธิตถะ เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระ
ลัทธิตถะ แล้วซัดลงไปเส้นที่ ๗

๘. เราไม่ได้บำเพ็ญ**อธิฐานบารมี**มา เหมือน
พระลัทธิตถะ เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับ
พระลัทธิตถะ แล้วขีดลงไปเส้นที่ ๘

๙. เราไม่ได้บำเพ็ญ**เมตตาบารมี**มา เหมือน
พระลัทธิตถะ เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับ
พระลัทธิตถะ แล้วขีดลงไปเส้นที่ ๙

๑๐. เราไม่ได้บำเพ็ญ**อุเบกขาบารมี**มา เหมือน
พระลัทธิตถะ เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับ
พระลัทธิตถะ แล้วขีดลงไปเส้นที่ ๑๐

๑๑. เราไม่ได้บำเพ็ญ**บารมี ๑๐** อันเป็นอุปนิสัย
แก่การแทงตลอด **อินทริยปโรปริยัตตญาณ** อันเป็น
อสาธารณญาณ ไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่น เหมือนพระลัทธิตถะ
เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่ได้เป็นเหมือนกับพระลัทธิตถะนี้
แล้วขีดเส้นที่ ๑๑

๑๒. เราไม่ได้บำเพ็ญ**บารมี ๑๐** อันเป็นอุปนิสัยแก่
การแทงตลอด**อาสยานุสยญาณ** อันเป็นอสาธารณ-
ญาณไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่นเหมือนดังพระลัทธิตถะ เพราะเหตุ
นี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระลัทธิตถะนี้ แล้วขีดเส้น
ที่ ๑๒

๑๓. เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ อันเป็นอุปนิสัยแก่
การแทงตลอด**มหากรุณาสมบัติญาณ** อันเป็น
อสาธารณญาณ ไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่นเหมือนดังพระลัทธิตะ
เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับพระลัทธิตะ
แล้วขีดเส้นที่ ๑๓

๑๔. เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ อันเป็นอุปนิสัยแก่
การแทงตลอด**มกปาฏิหาริยญาณ** อันเป็นอสาธารณ-
ญาณ ไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่นเหมือนดังพระลัทธิตะนี้ เพราะ
เหตุนี้ เราจึงไม่เป็นเหมือนกับลัทธิตะ แล้วขีดเส้น
ที่ ๑๔

๑๕. เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ อันเป็นอุปนิสัยแก่
การแทงตลอด**อนาวรณญาณ** อันเป็นอสาธารณญาณ
ไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่น เหมือนดังพระลัทธิตะ เพราะเหตุนี้
เราจึงไม่เป็นเหมือนกับลัทธิตะ แล้วขีดเส้นที่ ๑๕

๑๖. เราไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ อันเป็นอุปนิสัยแก่
การแทงตลอด**สัพพัญญุตญาณ** อันเป็นอสาธารณญาณ
ไม่ทั่วไปแก่ผู้อื่น เหมือนดังพระลัทธิตะ เพราะเหตุนี้
เราจึงไม่ได้เป็นเหมือนกับลัทธิตะ แล้วขีดเส้นที่ ๑๖

เทวบุตรมารนั่งรำพึง พร้อมทั้งขีดเส้น ๑๖ เส้น บนแผ่นดินที่เป็นหนทางใหญ่ด้วยความทุกข์ใจอยู่นั้น
ธิดามารทั้ง ๓ คือ นางตันทา นางอรดี และนางราคะ
ทราบว่บิดาของตนพ่ายแพ้แก่พระพุทธเจ้าแล้ว เข้า
พบบิดาขออาสาไปปราบพระพุทธเจ้าด้วยบ่วงแห่งราคะ
เพื่อผูกพระมหาสมณะนั้นให้มันแล้ว จักนำมาถวาย
ขอบิดาอย่าคิดมากเลย แม้ถูกบิดาทัดทานอยู่ก็ไม่ฟัง

ธิดามารทั้ง ๓ ได้เข้าไปประเล้าประโลมพระพุทธองค์
ด้วยมายาต่างๆ โดยคิดกันว่า ความประสงค์ของ
พวกบุรุษไม่เหมือนกัน บุรุษบางพวกมีความรักในหญิง
กุมารี่รุ่นสาว บางพวกรักหญิงผู้อยู่ในปฐมวัย บางพวก
รักหญิงในมัชฌิมวัย บางพวกรักหญิงผู้อยู่ในปัจฉิมวัย
พวกเราควรประเล้าประโลมด้วยรูปนানাประการ
แล้วจึงจับเอาให้จงได้

จึงพากันไปหาพระผู้มีพระภาคเจ้ากล่าวว่า
ข้าแต่พระสมณ พวกข้าพระองค์จักบำเรอพระบาท
ทั้งสองของพระองค์ พระผู้มีพระภาคมิได้ทรงใส่ใจ
คำของธิดามารเหล่านั้นเลย ทรงหลุดพ้นแล้ว ลึ้น

อุปถัมภ์ยอดเยี่ยม ปราศจากกิเลส คือ รากะ โทสะ โมหะ แล้ว

พระพุทธองค์ทรงตรัสกับธิดามารว่า พวกเธอ จงหลีกไป พวกเธอเห็นประโยชน์อะไรจึงพากัน พยายามทำอย่างนี้ ธรรมดาการกระทำอย่างนี้ ควร กระทำต่อหน้าชนทั้งหลายผู้ยังไม่ปราศจากกิเลส แต่ตถาคตละกิเลส คือ รากะ โทสะ โมหะ ได้แล้ว ทรง ประารมถึงการละกิเลสของพระองค์ ตรัสพระคาถา ๒ คาถาในพุทธวรรคธรรมบท ดังนี้ว่า

กิเลสมีรากะเป็นต้น ที่พระผู้มีพระภาคพระองค์ใด ชนะแล้ว อันพระองค์ไม่กลับแพ้อีก กิเลสแค้นิดน้อย ย่อมติดตามกิเลสที่พระองค์นั้นชนะแล้วไปไม่ได้เลย เธอทั้งหลายจักนำพระพุทธเจ้าพระองค์นั้นผู้มีอารมณ์ ไม่มีที่สุด ผู้ไม่มีร่องรอยไปด้วยร่องรอยอะไร

ค้นหาอันเป็นดุจชาย อันส่ายไปในอารมณ์ต่างๆ ย่อมไม่มีแต่พระพุทธเจ้าพระองค์ใด เพื่อจะนำไป ในภพไหนๆ เธอทั้งหลายจักนำพระพุทธเจ้าพระองค์ นั้น ผู้มีอารมณ์ไม่มีที่สุด ผู้ไม่มีร่องรอยไปด้วยร่องรอย อะไร

ธิดามารเข้าใจคำกล่าวทักทายของบิดาว่าพูดได้ถูกต้อง พระสมณะนี้เป็นพระอรหันต์ ทรงเสด็จไปได้แล้ว เป็นผู้ที่จะนำไปไม่ได้ด้วยอำนาจระคะในโลก จึงพากันจากไป

สัปดาห์ที่ ๖

พระผู้มีพระภาคทรงยังเวลาให้ล่วงไปหนึ่งสัปดาห์ ที่ต้นอชปาลนิโครธนั้น แล้วเสด็จไปที่ใต้ต้นไม้มุจลินท์ ประทับนั่งที่โคนต้นจิก ในที่นั้นเกิดฝนตกหนักตลอด ๗ วัน พญานาคชื่อว่า มุจลินท์ อาศัยอยู่ในสระน้ำใกล้ๆ ต้นจิกนั้น ขึ้นมาขอให้พระองค์นั่งด้วยขนดหาง ๗ ชั้น ล้อมรอบพระองค์ไว้ แล้วแผ่พังพาน ๗ เคียร ป้องกัน พระพุทธรองค์ไม่ให้เปียกฝน ทรงเสวยวิมุตติสุข ประหนึ่งเหมือนประทับนั่งอยู่ในคันธกุฎีที่ไม่คับแคบ ทรงยับยั้งอยู่หนึ่งสัปดาห์

ในมุจลินทสูตรได้แสดงไว้ว่า วิเวกเป็นสุขของผู้ยินดี มีธรรมอันสดับแล้ว พิจารณาเห็นอยู่ ความไม่เบียดเบียนคือ ความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เป็นสุขในโลก ความเป็นผู้มีราคะไปปราศแล้ว คือ

ความกำล่งซึ่งกามทั้งหลยเสียได้ เป็นสุขในโลก
ความนำออกซึ่งอัสสมิมานะเสียได้ นี้แลเป็นสุข
อย่างยิง

ลัปดาหที่ ๓

พระผู้มีพระภาคทรงเสด็จไปยังต้นราชายตนะ
ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขอยู่ที่ต้นราชายตนะอีก
หนึ่งลัปดาห รวมเป็น ๓ ลัปดาห หรือ ๔๙ วันบริบูรณ์

ในระหว่าง ๓ ลัปดาहनั้ พระพุทธรองค้ไม่มีการ
ชำระล้างพระพักตร์ ไม่มีการเสวยพระกระยาหาร
ไม่มีการปฏิบัติพระสรีระ ทรงยับยั้งอยู่ด้วยความสุข
ที่เกิดจากฌาน และความสุขที่เกิดจากผล พอถึงวันที่
๔๙ อันเป็นวันสุดท้ายของลัปดาหที่ ๓ นั้น พระผู้มี
พระภาคทรงประทับนั่งใต้ต้นราชายตนะนั้น เกิดพระดำริ
ขึ้นว่า “เราจักสร้งพระพักตร์” ท้าวลักกะจอมเทพได้
ทรงนำผลสมอมายถวายด้วยพระองค์เอง พระศาสดา
เสวยผลสมอนั้ เพราะเหตุนี้ พระองค์จึงได้มีการถ่าย
พระบังคนหนัก ลำดับนั้น ท้าวลักกะได้ถวายไม้ชำระ
พระทนต์ ชื่อ นาคลดดา และน้ำชำระพระพักตร์แก่

พระศาสดา พระพุทธองค์ทรงเคี้ยวไม้ชำระพระทนต์
ล้างพระพักตร์ด้วยน้ำจากสระอนินดาต แล้วประทับนั่ง
ใต้ต้นราชายตนะนั่นเอง

ในสมัยนั้น พ่อค้า ๒ คน ชื่อ ตปฺสสะ และ ภัลลิกะ
เดินทางมาจากอูกกลชนบท จะไปยังมัชฌิมประเทศด้วย
เกวียน ๕๐๐ เล่ม ถูกเทวดาผู้เคยเป็นญาติสายโลหิต
ของตนปิดทางเกวียนไว้ไม่ให้เคลื่อนที่ บอกแก่สองพ่อค้า
ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ
ได้ไม่นาน ไม่ได้เสวยพระกระยาหาร เมื่อท่านน้อมนำ
ภัตตาหารเข้าไปถวายพระพุทธองค์ จะพึงเป็นไป
เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ท่านทั้งหลาย
สิ้นกาลนาน ทำให้เกิดอุตสาหะในการถวายภัตตาหาร
แต่พระศาสดา จึงถือเอาข้าวสัตตูก้อนและสัตตูปง
น้อมเข้าไปใกล้พระศาสดากราบทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มี
พระภาคเจ้าผู้เจริญ ขอพระองค์โปรดอนุเคราะห์รับ
ภัตตาหารนี้เถิดพระเจ้าข้า” แล้วยืนอยู่

ก็เพราะบาตรได้หายไปในวันรับข้าวปายาสของ
นางสุชาดานั่นเอง พระผู้มีพระภาคจึงทรงดำริว่า
พระตถาคตทั้งหลายย่อมไม่รับภัตตาหารด้วยมือ
เราจะรับอย่างไรดีหนอ

ท้าวมหาราชทั้งสี่จากทิศทั้งสี่ ทราบพระดำริของ พระพุทธองค์จึงน้อมนำบาตรอันสำเร็จด้วยแก้วอินทนิล เข้าไปถวาย พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปฎิเสธบาตร เหล่านั้น ท้าวมหาราชจึงน้อมนำบาตร ๔ ใบอันสำเร็จ ด้วยหิน มีสีดั่งถั่วเขียวเข้าไปถวาย

เพื่อที่จะทรงรักษาครัตวาทของท้าวมหาราชทั้งสี่ จึงทรงรับบาตรทั้ง ๔ ใบแล้ววางซ้อนกันไว้ ทรงอธิษฐาน ว่า จงเป็นบาตรใบเดียว บาตรทั้ง ๔ ใบรวมเป็นบาตร ใบเดียวกันโดยไม่มีรอยปรากฏอยู่ที่ขอบปากบาตรเลย เมื่อรวมเป็นหนึ่งแล้วได้ประมาณบาตรขนาดกลาง

พระพุทธองค์ทรงรับภัตตาหารด้วยบาตรหิน ใบใหม่นั้น เสวยแล้วทรงกระทำอนุโมทนาพ้อคำสองคน ฟ้น้องนั้นได้ถึงพระพุทธเจ้าและพระธรรมเป็นสรณะ ได้เป็นเทววาจิกอุบาสก ผู้เปล่งวาจาถึงสรณะทั้งสอง

สองพ้อคำกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอ พระองค์จงโปรดประทานสิ่งที่จะพึงปรนนิบัติอย่างหนึ่ง แก่ข้าพระองค์ทั้งสองด้วยเถิด พระผู้มีพระภาคจึง ทรงเอาพระหัตถ์ขวาลูบพระเศียรของพระองค์ แล้ว ประทานพระเกศธาตุทั้งหลายให้ พ้อคำทั้งสองจึงให้ ก่อพระเจดีย์บรรจุพระเกศธาตุไว้ที่เมืองของตน

หมายเหตุ ในกาลต่อมา ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไปยังกรุงพาราณสีประกาศพระธรรมจักร จากนั้นไปประทับอยู่ที่นครราชคฤห์ ตปุสสะ และภัลลิกะ ได้มีโอกาสเข้าไปเฝ้าพระศาสดา พระองค์แสดงธรรมแก่เขาทั้งสอง ตปุสสะตั้งอยู่ในโศดาปัตติผลแล้วได้เป็นอุบาสก ส่วนภัลลิกะบวชแล้วได้บรรลุนิพพาน ๖ หลังจากนั้น พระศาสดาประทับนั่งในพระเชตะวัน ทรงสถาปนาชนทั้งสองไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะเป็นเลิศกว่าอุบาสกทั้งหลายผู้ถึงสรณะก่อน

พระศาสดาเสด็จกลับไปยังต้นอชปาลนิโครธอีก ประทับนั่งใต้คางไม้ นั้น ทรงพิจารณาเห็นว่า ธรรมที่เราได้บรรลุแล้วนี้ ละเอียดสุขุมคัมภีรภาพ มีความลึกซึ้งเห็นได้ยาก รู้ตามได้ยาก ยากที่สัตว์ทั้งหลายจะรู้ได้ จึงไม่ชวนขยายที่จะแสดงธรรมโปรดสัตว์

อนันจริยคาถาเหล่านี้ปรากฏแก่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า บัดนี้ เรายังไม่ควรจะประกาศธรรมที่เราได้บรรลุแล้วด้วยความลำบาก เพราะธรรมนี้ไม่ใช่สิ่งที่สัตว์ผู้ถูกราคะและโทสะครอบงำแล้วจะรู้ได้ง่าย สัตว์ที่ถูกราคะย้อมแล้ว ถูกกองอวิชชาหุ้มห่อแล้ว จักไม่เห็น

**ธรรมอันละเอียดลึกซึ้งเห็นได้ยาก ประณีต อันยัง
สัตว์ให้ถึงธรรมที่ทวนกระแส คือ นิพพาน**

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าพิจารณาอย่างนี้ พระทัย
ก็น้อมไปเพื่อความชวนชวายน้อย ไม่น้อมไปเพื่อ
ทรงแสดงธรรม

ครั้งนั้น ท้าวสหัมบดีพรหม ทราบความดำริใน
พระทัยของพระศาสดา จักไม่ทรงแสดงธรรมโปรดสัตว์
สัตว์โลกทั้งหลายก็จะฉิบหายใหญ่ โลกนี้ก็มีตม่นด้วย
โมหะ ถูกกิเลสทั้งหลายย่ำยื้ออยู่ จึงพร้อมด้วยพรหม
ทั้งหลายหายไปจากพรหมโลกมาปรากฏ ณ เบื้อง
พระพักตร์ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ดุจบุรุษมีกำลัง
เหยียดแขนที่คู้หรือคู้แขนที่เหยียดฉะนั้น

พรหมมาทูลขอให้พระองค์แสดงธรรมโปรด
สัตว์โลก ผู้มีกิเลสเบาบาง ผู้มีธุลีในดวงตาน้อยมีอยู่
ผู้มีบารมีได้สั่งสมมาเพื่อตรัสรู้ตามมีอยู่ สัตว์เหล่านั้น
ย่อมเลื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม ขอพระผู้มีพระภาค
โปรดแสดงธรรมเพราะสัตว์ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมี

ครั้นเมื่อพระพุทธรองค์ถูกพรหมทูลอาราธนาเพื่อ
แสดงธรรมแล้ว ทรงมีพระกรุณาให้เกิดในสัตว์ทั้งหลาย

จึงมีพุทธประสงค์จะทรงแสดงธรรม จึงตรัสแก่พรหมทั้งหลายว่า “ดูก่อนพรหม ประดูทั้งหลายแห่งอมตนคร เราเปิดสำหรับท่านแล้ว ขอเหล่าสัตว์ที่มีโสตปสาทได้ฟัง จงปล่อยศรัทธาออกมาเถิด แต่ก่อนเราสำคัญว่าจะลำบากเปล่า จึงไม่แสดงธรรมอันประณีตที่เราคล่องแคล่วชำนาญในหมู่มนุษย์”

จากนั้นทรงตรวจดูสัตว์โลกด้วยพุทธจักขุ ได้เห็นสัตว์ทั้งหลายผู้มีธุลีในดวงตาน้อยก็มี มีธุลีในดวงตา มากก็มี มีอินทรีย์แก่กล้าก็มี มีอินทรีย์อ่อนก็มี สอนให้รู้ได้ง่ายก็มี สอนให้รู้ได้ยากก็มี บางพวกมีปกติเห็นปรโลกและโทษโดยความเป็นภัยอยู่

อุปมาเหมือนในกอบอุบลบางเหล่าที่เกิดแล้วในน้ำ เจริญแล้วในน้ำ ยังไม่พ้นน้ำ จมอยู่ในน้ำ ดอกอุบลบางเหล่าที่เกิดแล้วในน้ำ เจริญแล้วในน้ำ อยู่เสมอน้ำ ดอกอุบลบางเหล่าที่เกิดแล้วในน้ำ เจริญแล้วในน้ำ ขึ้นพ้นน้ำ ไม่แต่น้ำ ฉนใด

ท้าวสหัมบดีพรหมทราบว่ พระผู้มีพระภาค ทรงประทานโอกาสเพื่อจะแสดงธรรมแล้ว จึงถวายบังคมลา กระทำประทักษิณแล้วหายไปจากที่นั้น

เมื่อทรงประทานปฏิญญาแก้ทำมหาพรหมนั้นแล้ว ทรงดำริว่าเราควรแสดงธรรมแก่ใครหนอ ใครจัก แทงตลอดธรรมนี้ได้โดยเร็วพลัน เห็นว่าอาฬารดาบส- กาลามโคตรนี้เป็นบัณฑิต มีปัญญามาก เป็นผู้ไม่มีกิเลส มานาน เพราะอาศัยข่มกิเลสไว้ด้วยฉันทสมาบัติ

ลำดับนั้น เทวดาได้มาราบทูลว่า อาฬารดาบส- กาลามโคตร เสียชีวิตได้ ๗ วันแล้ว และทรงทราบด้วย สัพพัญญุตญาณว่าอาฬารดาบสเสียชีวิตได้ ๗ วันแล้ว เช่นกัน ทรงดำริว่าอาฬารดาบสเป็นผู้ที่มีความเลื่อม อย่างมาก เพราะถ้าเธอได้ฟังธรรมนี้ก็จะแหงตลอดได้ เร็วพลัน และทรงทราบต่ออีกว่าแม้อุทกดาบสราชมบุตร ก็ได้เสียชีวิตตอนพลบค่ำวานนี้แล้ว

ต่อจากนั้นทรงดำริว่า ภิกษุปัญจวัคคีย์เป็น ผู้มีอุปการะแก่เรามาก ได้อุปฐากบำรุงเรา ควรแสดง ธรรมแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ก่อน เวลานี้ภิกษุปัญจวัคคีย์อยู่ ที่ไหนหนอ ทรงทราบว่าอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน กรุงพาราณสี ด้วยจักขุทิพย์อันบริสุทธิ์ล่วงจักขุมนุษย์

ครั้นราตรีสว่างวันเพ็ญอาสาฬหะเข้าตรู่ ทรงถือ บาตร ห่มจีวร เดินทาง ๑๘ โยชน์ ตอนเย็นวันนั้นเอง

ก็ได้เสด็จถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ทรงตรัสบอกแก่
ปัญจวัคคีย์ว่า พระองค์บรรลुเป็นพระพุทธานุเจ้าแล้ว
ทรงประทับนั่งบนพุทธอาสน์ที่เขาจัดถวาย แล้วแสดง
อัมมจักกัปปวัตตนสูตรแก่อภิกษุปัญจวัคคีย์ ท่านอัญญา-
โกณฑัญญะส่งญาณไปตามกระแสพระธรรมเทศนา
เกิดญาณทัสสนะครบรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างใน
อริยสัจ ๔ อย่างหมดจด ได้ดวงตาเห็นธรรม ปราศจาก
ธุลี เกิดขึ้นแก่ท่านโกณฑัญญะว่า **สิ่งใดๆ ที่มีสภาพ
เกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงล้วนมีสภาพดับไป
เป็นธรรมดา** บรรลุโสดาปัตติผล พร้อมด้วยเทวดา ๑๘
โกฏิ นับว่าเป็นวันที่พระรัตนตรัย คือ พระพุทธานุเจ้า
พระธรรม พระสงฆ์ ได้อุบัติขึ้นในโลกเป็นครั้งแรก
เหล่าเทวดาป่าวประกาศต่อๆ กันไปด้วยความยินดี

วันรุ่งขึ้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงประทานโอวาท
สั่งสอนภิกษุทั้งหลายที่เหลือด้วยธรรมิกถา ท่านวัปปะ
บรรลุโสดาปัตติผล วันต่อๆ มาทรงแสดงธรรมิกถาแก่
ท่านภัททิยะ ท่านมหานามะ และท่านอัสสชิ ทำให้บรรลุ
โสดาปัตติผลเช่นกัน ปัญจวัคคีย์ขอบรรพชาอุปสมบท
ในสำนักพระผู้มีพระภาคต่อๆ กันหลังบรรลุโสดาบัน

วันรุ่งขึ้น ๕ คำแห่งปักษี ทรงประชุมพระเถระแล้ว
ทรงแสดงอนัตตลักขณสูตร แสดงชั้น ๕ เป็นอนัตตา
ตรัสกับปัญจวัคคีย์ว่า ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ชั้น ๕
เป็นอนัตตา หากว่าชั้น ๕ นี้พึงเป็นอัตตาไซ้ ชั้น ๕
ก็ไม่พึงเป็นไปเพื่อความอาพาธ และเธอทั้งหลาย
พึงได้การบังคับบัญชาชั้น ๕ ว่า ชั้น ๕ ของเรา
จงเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย ดูก่อนภิกษุ
ทั้งหลาย เนื่องจากว่าชั้น ๕ เป็นอนัตตา ดังนั้น
ชั้น ๕ จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และเธอทั้งหลายย่อม
ไม่ได้รับการบังคับบัญชาชั้น ๕ ว่า ชั้น ๕ ของเรา
จงเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย

พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
พวกเธอคิดเห็นเกี่ยวกับคำที่เราจะกล่าวต่อไปนี้อย่างไร
บ้าง โดยสรุป

พระพุทธองค์ตรัสถามว่า ชั้น ๕ เที่ยงหรือ
ไม่เที่ยง

ปัญจวัคคีย์กราบทูลว่า ชั้น ๕ ไม่เที่ยง
พระเจ้าข้า

พระพุทธองค์

ชั้น ๕ ที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์หรือ
เป็นสุข

ปัญจวัคคีย์

เป็นทุกข์พระเจ้าข้า

พระพุทธองค์

ชั้น ๕ ที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์
มีความแปรปรวนเป็นสภาพ
สมควรหรือไม่ที่จะยึดมัน ถือมัน
ชั้น ๕ นั้นว่า ชั้น ๕ นี้เป็น
ของเรา ชั้น ๕ นี้เป็นตัวเรา
ชั้น ๕ นี้เป็นตัวตนของเรา

ปัญจวัคคีย์

การยึดมันถือมันในชั้น ๕
เช่นนี้ ไม่สมควรอย่างแน่นอน
พระเจ้าข้า

พระพุทธองค์

ชั้น ๕ ทุกๆ อย่าง ทั้งที่เป็น
อดีต เป็นอนาคต เป็นปัจจุบัน
ที่เป็นภายใน ทั้งที่เป็นภายนอก
ที่หยาบ ที่ละเอียด ที่ทรมาน
ที่ประณีต ที่ใกล้ ที่ไกลก็ดี
พึงเห็นชั้น ๕ ด้วยปัญญา
โดยถูกต้อง ตามความเป็นจริง

ว่า ชั้นที่ ๕ ไม่ใช่ของเรา ชั้นที่ ๕
ไม่ใช่ตัวเรา ชั้นที่ ๕ ไม่ใช่ตัวตน
ของเรา

พระศาสดาตรัสพระสูตรนี้แล้ว พระปัญจวัคคีย์
ต่างยินดีชื่นชมภาษิตของพระผู้มีพระภาค จิตของ
พระปัญจวัคคีย์พ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย ปราศจาก
ความยึดมั่น ถือมั่น บรรลุอรหัตตผล

หลังจากนั้น ทรงแสดงธรรมโปรดพุทธเวไนยสัตว์
ของพระองค์ มีพระยสกุลบุตร พร้อมสหาย พระภิกษุ
วัคคีย์ ชฎิล ๓ พี่น้องคือ อรุเวลกัสสป นทีกัสสป
และคยากัสสป และชฎิลบริวาร ๑,๐๐๐ คน แล้วเสด็จ
ไปเปลื้องคำปฎิญาณที่ให้ไว้แก่พระเจ้าพิมพิสาร ทรง
ทำให้พระเจ้าพิมพิสารพร้อมบริวารบรรลุโสดาปัตติผล
พระองค์ได้ถวายวัดเวฬุวันไว้ในพุทธศาสนา

ในวันเพ็ญเดือนมาฆมาส ได้ประทานตำแหน่ง
พระอัครสาวกเบื้องขวาแก่พระสารีบุตร และประทาน
อัครสาวกเบื้องซ้ายแก่พระโมคคัลลานเถระ ตกเย็น
ประทานโอวาทปาฏิโมกข์แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย
ที่มาประชุมกัน ๑,๒๕๐ รูปโดยมิได้นัดหมาย

พระพุทธองค์ทรงประกาศพระศาสนา พร้อมไปด้วยอัครสาวกทั้ง ๒ และมหาสาวกทั้งหลายตลอด ๔๕ พรรษา ทรงยังสัตว์ทั้งหลายให้ดื่มด่ำน้ำอมฤต คือ พระนิพพาน ตามแต่อัชฌาสัยของเหล่าสัตว์ได้ บรรลุธรรมแล้ว ได้เห็นธรรมแล้ว มีธรรมอันหยั่งลงแล้ว ข้ามพ้นความสงสัยได้แล้ว ไม่ต้องเชื่อผู้อื่นในคำสอนของพระศาสดา คำสอนของพระพุทธองค์เป็นภาสิตที่แจ่มแจ้ง มีความไพเราะนัก ทรงประกาศธรรมโดยเหตุหลายประการ เปรียบเหมือนบุคคลหงายของ ที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง ส่องประทีปในที่มืด ด้วยหวังใจว่า คนผู้มีตาดีจะเห็นรูปได้

เมื่อทรงเห็นว่า พระศาสนาตั้งมั่นดีแล้ว ก็เสด็จดับขันธปรินิพพานใต้ต้นสาละคู่ ณ เมืองกุสินารา ในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ ดุจแสงแห่งอาทิตย์ส่องแสงสว่าง แก่ชาวโลกดับลงฉะนั้น

พระปัจฉิมวาจาตรัสครั้งสุดท้าย

พุทธปัจฉิมโอวาทครั้งสุดท้าย ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า

หนุททานิ ภิกขเว อามนุตยามิ โว
วยธมฺมา สงฺขรา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ
อยํ ตถาคตสฺสปัจฉิมวาจา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนพวกเธอ
ทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็น
ธรรมดา เธอทั้งหลายจงทำความไม่ประมาทให้ถึง
พร้อมเถิด นี่เป็นโอวาทครั้งสุดท้ายของพระตถาคตเจ้า

ลายแทงชุมทรัพย์ (ตอนที่ ๒)

อ.นิตยา ปรีชายุทธ

ปกิณณกเจตสิก

คำว่า ปกิณณกเจตสิก นั้น เมื่อแยกศัพท์ออกแล้ว
ได้ ๓ ศัพท์ คือ -:

ป. แปลว่า โดยทั่วไป

กิณณ แปลว่า กระจายกระจายไป

ก ไม่มีคำแปลโดยเฉพาะ

ฉะนั้น คำว่า “ปกิณณก” จึงแปลว่า กระจายกระจาย
อยู่โดยทั่วไป “**ปกิณณกเจตสิก**” จึงหมายความว่า
เจตสิกที่กระจายกระจายอยู่โดยทั่วไป คือ ปกิณณก-
เจตสิกบางดวง ประกอบกับอกุศลจิตบ้าง กุศลจิตบ้าง
วิบากจิต หรือกิริยาจิตบ้าง เป็นการประกอบได้ทั่วไป
ทั้งฝ่ายอโลภณะ และโลภณะหรือทั้งโลกียะ และ
โลกุตตระ แต่การประกอบของปกิณณกเจตสิกนี้
ประกอบได้แต่เพียงบางดวงเท่านั้น ไม่ใช่ประกอบได้
กับจิตทั้งหมด เหมือนอย่างลัทธิพหุจิตตสาธารณเจตสิก
ซึ่งประกอบกับจิตทั่วไป และประกอบได้ทั้งหมด

ปกิณณกเจตสิกนี้ มีจำนวน ๖ ดวง คือ :-

วิตกเจตสิก

วิตกเจตสิก เป็นธรรมชาติที่ยกจิตเข้าไปในอารมณ์ คือ ยกเอาสัมผัสปุฏฐธรรมที่เกิดร่วมกันนั้นมาจดจ่อที่อารมณ์ กล่าวโดยทั่วไปแล้ว วิตก คือ การตรึงอยู่ในอารมณ์ ซึ่งมีลักษณะที่จตุกะ คือ :-

อารมณ์ณจิตตสฺส อภินิโรปนลกฺขณํ	มีการยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ เป็นลักษณะ
อาหนปฺปริยาหนรโส	มีการกระทำให้จิตกระทบ อารมณ์บ่อยๆ เป็นกิจ
อารมณ์ณจิตตสฺส อานยน ปจฺจุปฺภุจฺจาโน	มีจิตที่นำเข้าไปในอารมณ์ เป็นผล
อารมณ์ณปทฺฐจฺจาโน(วา)	มีอารมณ์ (หรือ)
เสสขนฺธตฺตยปทฺฐจฺจาโน	มีนามชั้นที่ ๓ ที่เหลือ เป็นเหตุไถ้

สภาพของวิตกเจตสิกนั้น เป็นเหมือนนำสัมผัสปุฏฐธรรม เหล่านั้นบรรจุเข้าไปในอารมณ์ อุปมา เหมือนคนบางคน ที่อาศัยญาติ หรือมิตรสหาย ซึ่งเป็นข้าราชการ

พาเข้าสู่ราชมณเฑียรได้ ฉันทใจ จิตก็เช่นเดียวกัน
ย่อมต้องอาศัยวิตกเจตสิก จึงขึ้นสู่อารมณ์ได้ ฉันทนั้น

ความแตกต่างระหว่างเจตนา, มนสิการและ วิตกเจตสิก

สภาวะของเจตสิกธรรมทั้ง ๓ ประการนี้ มีลักษณะ
และกิจหน้าที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก จึงสมควรที่จะได้
ทราบความต่างกัน ดังต่อไปนี้ คือ :-

ลักษณะและกิจของเจตนาเจตสิก ก็คือ การกระตุ้น
เตือนล้มปยุตธรรมที่เกิดพร้อมกับตนให้เข้าจับอารมณ์นั้น
เป็นลักษณะ และพยายามให้ล้มปยุตธรรมที่เกิดพร้อม
กับตนนั้น ให้ติดต่อกับอารมณ์นั้นๆ เป็นกิจ

ลักษณะและกิจของมนสิการเจตสิก ก็คือ การนำ
ให้ล้มปยุตธรรมมุ่งตรงสู่อารมณ์อยู่เสมอ เป็นลักษณะ
และทำให้ล้มปยุตธรรมประกอบในอารมณ์เป็นกิจ

ลักษณะและกิจของวิตกเจตสิก ก็คือ ยกจิตขึ้นสู่
อารมณ์ เป็นลักษณะมีการตั้งกระทบในอารมณ์นั้น
บ่อยๆ เป็นนิจ

หมายความว่า หน้าที่ของ **เจตนา** ทำให้จิตและ
เจตสิก สำเร็จการงานเป็นกายกรรม วจีกรรม และ

มโนกรรม หน้าที่ของ **มนสิการ** ทำให้จิตและเจตสิกที่เกิดขึ้นพร้อมกับตนนั้น ให้มุ่งตรงสู่อารมณ์อยู่เสมอ ไม่ให้หันเหไปทางอื่น หน้าที่ของ **วิตก** ทำให้จิตและเจตสิกที่เกิดขึ้นพร้อมกับตนนั้น ให้ก้าวขึ้นสู่อารมณ์อยู่เสมอ ไม่ให้ย่อท้อถอยหลัง

อุปมา **เจตนา มนสิการ และวิตก** เหมือนกับเรือแข่ง ซึ่งมีฝีพายอยู่ ๓ คน คนหนึ่งพายหัว คนหนึ่งพายกลาง และอีกคนหนึ่งถือท้าย จริงอยู่แม้จะทำงานพายเรืออย่างเดียวกัน แต่คนหัวกับคนท้ายจะต้องมีหน้าที่พิเศษเพิ่มขึ้น โดยคนหัวมีความมุ่งให้เรือถึงหลักชัย และเมื่อถึงแล้ว ต้องพยายามคว้าธงเอามาให้ได้ด้วย คนหัวนี้ จึงเปรียบได้กับ **เจตนา** ที่พยายามทำให้สำเร็จการงานต่างๆ คนพายกลางมีหน้าที่แต่เร่งฝีพายให้เรือถึงหลักชัยอย่างเดียว ซึ่งเปรียบได้กับ **วิตก** ซึ่งทำหน้าที่ให้จิตและเจตสิกก้าวขึ้นสู่อารมณ์ ส่วนคนถือท้ายมุ่งให้เรือตรงเข้าสู่หลักชัย ซึ่งเปรียบได้กับ **มนสิการ** ซึ่งทำหน้าที่ให้สัมปยุตธรรมเข้าประกอบในอารมณ์ ความต่างกันของเจตนา มนสิการ และวิตก จึงมีดังกล่าวนี

วิจารณ์เจตสิก

วิจารณ์เจตสิก เป็นธรรมชาติที่ประกอบสัมปยุตธรรมให้อยู่กับอารมณ์เพราะวิจารณ์นั้น มีการเคล้าคลึงอารมณ์เป็นลักษณะ และเมื่อเจตสิกธรรมนี้ปรากฏขึ้น จึงทำให้สัมปยุตธรรมที่เกิดพร้อมกับตนนั้น เคล้าเคลียอยู่ในอารมณ์นั้นๆ ไม่ปล่อยไปด้วย

มีลักษณะที่จับตูกะ ดังนี้ คือ :-

อารมณ์ณามุขชนลกฺขโณ	มีการเคล้าคลึงอารมณ์ เป็นลักษณะ
ตตฺถ สหชาตานุโยชนรส	มีการประกอบสหชาตธรรมไว้ ในอารมณ์นั้น เป็นกิจ
จิตตอนุปฺพนธปจฺจุปฏฺฐาโน	มีการตามผูกพันไว้ในอารมณ์ เป็นผล
อารมณ์ณปฏฺฐาโน (วา)	มีอารมณ์เป็นเหตุใกล้ (หรือ)
เสสชนธตฺตยปฏฺฐาโน	มีนามชั้น ๓ ที่เหลือเป็นเหตุใกล้

สภาพธรรมของวิตกและวิจารณ์นี้ใกล้เคียงติดกัน คือการยกจิตไว้ในอารมณ์ครั้งแรก ชื่อว่า “วิตก” การตามผูกพันจิตไว้ในอารมณ์ชื่อว่า “วิจารณ์” อุปมา เหมือนการเคาะระฆัง เสียงระฆังที่ดังปรากฏขึ้น ครั้งแรกเปรียบได้กับวิตกเสียงระฆังที่ดังกังวานสืบต่อไปเปรียบได้กับ วิจารณ์ หรืออุปมาเหมือนนกเขาใหญ่ที่

บินไปในอากาศ เมื่อกระพือปีกโผล่ขึ้นสู่อากาศครั้งแรก
เปรียบเหมือน **วิตก** เมื่อบินติดลมแล้วก็กางปีกร่อนไป
ในอากาศ เปรียบเหมือน **วิจารณ์** ดังนั้น จึงเห็นว่า
วิจารณ์เจตสิกนี้ รับอารมณ์ได้สุขุมกว่าวิตกและแม้จะเกิด
พร้อมกัน ก็ปฏิบัติหน้าที่ตามหลังวิตก ความต่างกัน
ของเจตสิกทั้งสองนี้ จะปรากฏชัดเจนในองค์แห่ง
ปฐมฌานและทุตยฌาน ของฌานลาภีบุคคล

อธิโมกขเจตสิก

อธิโมกขเจตสิก เป็นธรรมชาติที่มีสภาพทำลายจิต
ที่รวนเร เป็นสองฝักสองฝ่ายในอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
คือ มีการตัดสินใจเด็ดขาดไม่ว่าอารมณ์นั้น จะ
เป็นอารมณ์ที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม จะตัดสินใจ หรือผิดก็ตาม
และไม่ว่าการงานที่สุจริตหรือทุจริตก็ตาม ที่ได้ตัดสินใจ
สำเร็จลงได้นั้น ก็ด้วยอำนาจของอธิโมกขเจตสิก ฉะนั้น
ลักษณะที่จตุกะของอธิโมกขเจตสิกคือ :-

สนธิภูจาลกฺขเณ

มีการตัดสินใจเด็ดขาด เป็นลักษณะ

อัสสฺสปนฺรโส

มีการตั้งมั่นไม่รวนเรในอารมณ์

เป็นกิจ

วินิจนยปัจจุภูจจาโน

มีการตัดสิน เป็นผล

สนนัญเจยยธมมปทภูจจาโน

มีธรรม (อารมณ์) ที่จะต้องตัดสินใจ
เป็นเหตุไฉไล

ในอัฐฐสาลินี แสดงไว้ว่า

ความน้อมใจเชื่อ ชื่อว่า อธิโมกซ์และอรรถของ
อธิโมกซ์ ก็คือ มีความตกลงใจเป็นลักษณะ มีการไม่แสไป
เป็นรส มีการตัดสินใจ เป็นปัจจุภูฐานมีธรรมที่จะต้อง
ตกลงใจ เป็นปทัฏฐาน อธิโมกซ์นั้น พึงเข้าใจว่า เหมือน
เสาเชื่อน เพราะไม่หวั่นไหวในอารมณ์

อธิโมกซ์นี้ เป็นปฏิปักษ์ต่อวิจิกิจนา เพราะวิจิกิจนา
เป็นสภาพที่ลั้งเลงสงสัยในอารมณ์ แต่อธิโมกซ์ มีหน้าที่
ทำลายความลั้งเลงสงสัย

วิริยเจตสิก

วิริยเจตสิก เป็นธรรมชาติเพียรพยายามต่ออารมณ์
คือ อดทนต่อสู้กับความยากลำบาก ที่เกี่ยวกับการงาน
ต่างๆ ทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี และไม่ว่างานนั้นจะยาก
ลำบากมากน้อยสักเพียงใดก็ตาม ถ้าไม่ประกอบด้วย
วิริยะแล้ว ย่อมสำเร็จไม่ได้ วิริยะ จึงเชื่อว่า ความเพียร

อันได้แก่ ความอดุสาหะ ซึ่งมีความหมายว่า สามารถ
อดทนต่อความยากลำบากที่กำลังได้รับอยู่ ดัง
วจนัตถะว่า

“อุทฺทฺขลลเกสหนํ อุตฺตสาโห” ความสามารถอดทน
เมื่อได้รับความลำบากเชื่อว่า อดุสาหะ ได้แก่ วิริยเจตสิก
มีลักษณะทิจตุกะ ดังนี้ :-

อุตฺตสาหนลกฺขณํ	มีความอดทนต่อสู้กับความลำบาก เป็นลักษณะ
สหชาตานิ อุปฺตมกฺขนรลํ	มีการอดทนจนธรรมที่เกิดพร้อม กับตนไม่ให้อยหลัง เป็นกิจ
อสีลํทนปจฺจุปฺปจฺจํ	มีการไม่ท้อถอย เป็นผลปรากฏ
ลํเวควตฺตํ ปทฺทฺจํ (วา)	มีความสลัด คือ ลังเวควัตถุ ๘ เป็นเหตุใกล้
วิริยารมฺภ วตฺตํ ปทฺทฺจํ (หรือ)	มีวิริยารมภวัตถุ ๘ เป็นเหตุใกล้

อธิบาย บรรดาสัมปยุตธรรมทั้งหลาย คือ จิตและ
เจตสิก ที่เกิดพร้อมกันกับวิริยเจตสิกนี้ ย่อมมีอดุสาหะ
พากเพียร ไม่ท้อถอย เพราะอำนาจของวิริยะนั่นเอง
ที่ช่วยอดทนไว้ อุปมาเหมือนบ้านเก่าที่จวนจะพัง เอา
เสาปักค้ำจนไว้ให้ตั้งมั่นทนลมอยู่ได้ ฉะนั้น ส่วนการ

ที่วิริยะจะเกิดขึ้นได้นั้นย่อมเกิดขึ้นได้ เพราะอาศัยเหตุ
ที่มีสังเวควัตถุ ๘ ประการ คือ :-

๑. ขาติทุกซ์	๒. ชราทุกซ์
๓. พยาธิทุกซ์	๔. มรณทุกซ์
๕. อบายทุกซ์	๖. วัฏฏมุลกในอดีต
๗. วัฏฏมุลกในอนาคต	๘. อาหารปริเยฏฐมุลกในปัจจุบัน

สังเวควัตถุ ๘ ที่เป็นเหตุให้วิริยะเกิดได้นั้น ย่อม
มุ่งหมายถึงวิริยะที่เป็นฝ่ายดี คือ โสภณะ เท่านั้น
หมายถึง เมื่อพิจารณาความเกิด แก่ เจ็บ ตาย และ
สัตว์ทั้งหลายต้องเสวยทุกซ์ในอบายภูมิ บางพวกเกิด
เบื่อหน่ายที่จะต้องเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็พยายาม
สร้างกุศลให้พ้นจากวัฏฏะ พ้นจากอบายได้ บางพวกเห็น
ถึงโทษภัยของการเกิดในปัจจุบัน ต้องแสวงหาอาหาร
อยู่เป็นนิตย์ ก็เพียร**สร้างกุศล** ให้พ้นจากการเกิด
สังเวควัตถุ จึงเป็นเหตุไกล้ให้วิริยะฝ่ายดีเกิดขึ้น ฉะนั้น
สภาวะที่เป็นตัวสังเวคนี้ จึงได้แก่ปัญญา ที่เกิดพร้อมด้วย
โอดตัมปะ เป็นประธาน

วิริยารัมภวัตถุ ๘ ได้แก่

๑. กम्म เกี่ยวกับการงานเป็นอารมณ์ให้

วิริยะเกิด มี ๒ คือ :-

ก. การงานที่ทำสำเร็จแล้ว

ข. การงานที่จะลงมือทำ

๒. มคฺค เกี่ยวกับการเดินทางเป็นอารมณ์ให้

วิริยะเกิด มี ๒ คือ :-

ก. การเดินทางที่เพิ่งมาถึง

ข. การเตรียมจะเดินทางไป

๓. เกลณญฺ เกี่ยวกับการสุขภาพเป็นอารมณ์ให้

วิริยะเกิด มี ๒ คือ :-

ก. มีร่างกายที่เริ่มสบายขึ้น

ข. มีร่างกายที่เริ่มไม่สบาย

๔. ปิณฺทฺ เกี่ยวกับการอาหารเป็นอารมณ์ให้

วิริยะเกิด มี ๒ คือ :-

ก. มีอาหารไม่สมบูรณ์

ข. มีอาหารบริบูรณ์

วิริยารัมภวัตถุ ๘ ที่เป็นเหตุให้วิริยะเกิดได้นั้น
มุ่งหมายเอาวิริยะทั่วไปที่สัมปยุตกับจิต ทั้งฝ่ายดีและไม่ดี

ก็ได้ ฉะนั้น ถ้าผู้มีโยนิโสมนสิการและมีโกศลชะมาก
วิริยารัมภวัตถุ ๘ อย่างนี้ จะกลับกายเป็น**กุศลวัตถุ**
คือ วัตถุที่เป็นเหตุให้เกิดความเกียจคร้านขึ้นได้ คือ
เมื่อคิดถึงเรื่องต่างๆ ดังกล่าวแล้วนั้นก็เกิดความท้อแท้
เบี่ยงบ่ายไปตามอำนาจของกิเลสได้

จิตที่ไม่มีวิริยเจตสิกประกอบ เรียกว่า “อวิริยจิต”
มี ๑๖ ดวง ได้แก่

ทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐ สัมปฏิจฉนจิต ๒

สันตிரณจิต ๓

ปัญจทวาราวัชชนจิต ๑

ปิติเจตสิก

ปิติเจตสิก เป็นธรรมชาติที่มีความปลาบปลื้มใจ
ในอารมณ์ ได้แก่สภาพที่เข้มข้น อิ่มเอิบใจ เมื่อได้รับ
อารมณ์นั้นๆ มีลักษณะที่จตุกะ ดังนี้ คือ :-

สมปิยายนลกฺขณา

มีความเข้มข้นใจในอารมณ์

เป็นลักษณะ

กายจิตตปิณฺณรสา (วา)

มีการทำให้อิ่มกายอิ่มใจ (หรือ)

ผรณรสา

มีการทำให้ซาบซ่านทั่วร่างกาย เป็นกิจ

โทยทฺคฺยปจฺจุปฺปฺจฺจนา

มีความพอใจ เป็นผล

เสสฺชนนฺตฺตฺยปทฺทฺจนา

มีนามชั้น ๓ ที่เหลือ (เวทนาชั้น

สัญญาชั้น วิญญาณชั้น) เป็นเหตุใกล้

ปลาบปลื้มใจ มีหน้าตา และกาย วาจา ชื่นบาน
แจ่มใส เป็นพิเศษ บางทีก็ทำให้รู้สึกซาบซ่านในร่างกาย
นั่นเอง และทำให้จิตใจของผู้นั้นเข้มแข็ง เข้มแข็ง ไม่รู้สึก
เหนื่อยหน่ายต่ออารมณ์ อาการปรากฏของปิตินี้ คือ
การทำจิตใจฟูเอื้อมอึดขึ้นมา ส่วนปิตีที่จะเกิดขึ้นได้นั้น
ย่อมต้องอาศัยนามขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์
และวิญญาณขันธ์ เป็นเหตุใกล้ ให้เกิดเวทนาขันธ์ที่
เป็นเหตุใกล้ ให้ปิตีเกิดขึ้นย่อมอาศัย **สุขเวทนา** เท่านั้น
เป็นเหตุให้ปิตีเกิด ด้วยเหตุนี้เอง บางทีเราเข้าใจว่า
ปิติ และ **สุข** นั้น เป็นอันเดียวกันแยกจากกันไม่ได้
ซึ่งความจริงนั้น เป็นสภาวะที่ต่างกัน คือ **ปิติ** เป็น
ธรรมชาติที่มีความยินดี เพราะได้ประสบอิฏฐารมณ์
“ปิติมิในที่ใด สุขก็มีในที่นั้น แต่สุขมิในที่ใด ปิติ
อาจจะไม่มีในที่นั้นก็ได้” **ปิติ** เป็น **สังขารขันธ์** แต่
สุข เป็น **เวทนาขันธ์**

อุปมา ปิติเหมือนบุรุษเดินทางไกลไปในที่กันดาร
มีเหงื่อโทรมกายกระหายน้ำ ครั้นเห็นบุรุษอีกคนหนึ่ง
เดินมา ก็ถามว่า มีน้ำดื่มที่ไหนบ้าง บุรุษนั้นตอบว่า
พอพ้นดงก็พบสระน้ำ ท่านไปที่นั่นก็จะได้น้ำดื่ม น้ำ บุรุษ
เดินทางไกลนั้นตั้งแต่ได้ยินว่า มีสระน้ำจนกระทั่งได้เห็น

สระน้ำนั้นก็จะเกิดปีติมีอาการแช่มชื่นเบิกบานในอารมณ์
ที่ได้ยินว่า มีสระน้ำ หรือได้เห็นสระน้ำนั้น นี่เป็นธรรมชาติ
ของปีติ แต่ถ้าบุรุษนั้นได้ดื่มน้ำหรือได้อาบน้ำก็จะรู้สึกว่
สุขสบายดีจริง ฉะนั้น สุขจึงดำรงอยู่ด้วยการเสวยรส
แห่งอารมณ์ เราจึงเห็นความต่างกันของปีติและสุขได้
ชัดเจนว่า ปีติเกิดจากการความปลาบปลื้มใจในอารมณ์
ส่วนสุขเกิดจากการตามเสวยอารมณ์ที่ดี เมื่อปีติเป็น
สภาพธรรมที่เกิดขึ้นทางใจเช่นนี้ จึงมีลักษณะใกล้เคียง
กับโสมนัสเวทนาขึ้นมา แต่ถึงกระนั้น ปีติก็ไม่ใช่โสมนัส
อยู่นั่นเอง เพราะโสมนัสเป็นเวทนาชั้นธเกิดได้ในจิต
๖๒ ดวง ปีติเป็นสังขารชั้นธเกิดกับจิตได้เพียง ๕๑ ดวง
จตุตถฌานลาภีบุคคล ย่อมเห็นความต่างกันแห่งโสมนัส
และปีตินี้ได้ชัดเจน

ปีติเจตสิก ธรรมชาติที่ปลาบปลื้มอัมเิบใจนั้น มี
๕ ประการ คือ :-

๑. ขุทุททาปีติ	ปลาบปลื้มเพียงเล็กน้อย
พอรู้สึกขนลุก
๒. ขณิกาปีติ	ปลาบปลื้มชั่วขณะเหมือน
สายฟ้าแลบ เกิดขึ้นและ
ก็หายไป แต่เกิดขึ้นได้บ่อยๆ

๓. โกฎกนุติกาปีติ ปลาบปลี้มเป็นพักๆ และ
มีการไหวเอนโยกโคลง
เหมือนคลื่นกระทบฝั่ง
๔. อุพุเพงคาปีติ ปลาบปลี้มจนตัวลอย
๕. ปรณาปีติ ปลาบปลี้มชนิดอิมเอม
ซาบซ่าไปทั่วร่างกายเกิดใน
อัปปนาจิต และตั้งอยู่ได้นาน
ดังเช่น รูปพรหมทั้งหมด
ไม่ต้องกินอาหาร อยู่ได้ด้วย
ปรณาปีติ

อนึ่ง อาการรู้สึกขณลุก อาจเกิดจากการประสบ
อารมณ์ที่น่ากลัว เช่นกลัวผีก็รู้สึกขณลุกเหมือนกัน
แต่เป็นไปด้วยอำนาจโทสะ ชนิดปฏิกกมะโทสะ คือ
โทสะชนิดถอยหลัง ไม่ใช่ชุกทกกาปีติ

ฉันทเจตสิก

ฉันทเจตสิก เป็นธรรมชาติที่มีความพอใจในอารมณ์
ได้แก่ สภาพที่มีความพอใจในอารมณ์ที่ต้องการ
มีลักษณะหาจุดกะ ดังนี้ คือ :-

กตตุกมยตาลกฺขโณ

มีความปรารถนา

เพื่อจะรู้อารมณ์

เป็นลักษณะ

อารมณ์ปริเยสนรโส

มีการแสวงหาอารมณ์

เป็นกิจ

อารมณ์เนน อตฺถิกตา ปจฺจุปฺปฺภาโน

มีความปรารถนาอารมณ์

เป็นผล

อารมณ์ปทฺฐจาโน

มีอารมณ์ เป็นเหตุไถ่

อธิบาย ฉันทเจตสิกที่มีความปรารถนาเพื่อจะกระทำเป็นลักษณะนั้นหมายถึง มีความปรารถนา รูปารมณ์ เพื่อจะเห็น ปรารถนาสัททารมณ์ เพื่อจะได้ยิน ปรารถนาคันธารมณ์ เพื่อจะได้กลิ่น เป็นต้น รวมความแล้วความต้องการเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รส ถูกต้องสัมผัส คิดอารมณ์นี้เองเป็นลักษณะของฉันทะ

เมื่อมีความต้องการอารมณ์ต่างๆ เป็นลักษณะแล้ว ก็ต้องมีการแสวงหาอารมณ์ที่ต้องการต่างๆ นั้น มาสนองความต้องการ การแสวงหาอารมณ์ต่างๆ นี้จึงเป็นกิจของฉันทะ

เมื่อพิจารณาอาการของฉันทะนั้น ก็จะได้รู้ด้วยปัญญาว่า ฉันทะมีความปรารถนาอารมณ์เป็นผลปรากฏ และอารมณ์นั่นเองที่เป็นเหตุก่อให้เกิดขึ้น

ข้อสังเกต ฉันทะกับโลภะนั้น มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมาก คือ มีความต้องการอารมณ์ด้วยกัน แต่ความต้องการอารมณ์ที่เป็นฉันทะนั้น ไม่เหมือนกับความต้องการอารมณ์ที่เป็นโลภะ กล่าวคือ ความต้องการอารมณ์ที่เป็นโลภะนั้น ย่อมยึดและติดใจอยู่ในอารมณ์นั้น อุปมาเหมือนบุคคลที่ต้องการรับประทานขนม กับบุคคลที่ต้องการรับประทานยาความต้องการขมนั้น เป็นความต้องการที่เป็นโลภะ เพราะเป็นความต้องการที่ยึดติดอยู่ในรสารมณ์ ส่วนความต้องการยานั้น เป็นความต้องการชนิดที่เป็นฉันทะ เพราะไม่ยึดติดอยู่ในรสารมณ์ เมื่อหายป่วยแล้ว ก็ไม่มีความต้องการรับประทานยาอีก

๒. อกุศลเจตสิก

อกุศลเจตสิก เป็นเจตสิกฝ่ายชั่ว ที่หยาบ ที่บาป ไม่ดีงาม และไม่ฉลาด เมื่อประกอบกับจิตแล้ว ย่อมทำให้จิตเศร้าหมองเร่าร้อน ตกเป็นอกุศลจิตไปด้วย

อกุศลเจตสิกนี้ จึงประกอบได้เฉพาะอกุศลจิต ๑๒ ดวงเท่านั้น จะประกอบกับจิตประเภทอื่น (อเหตุกจิต ๑๘ หรือ มหากุศลจิต ๘ ดวง มหัคตกุศล ๙ ดวงไม่ได้เลย)

ซึ่งเรื่องอกุศลเจตสิก ท่านที่สนใจจะต่อความรู้ ขอให้ดูเรื่องอกุศลลาภมมาของท่านอาจารย์สุคนธ์ สุนศิริ ในปัญญาสารฉบับที่ ๑๒๘ ได้นะคะ และฉบับที่ ๑๓๐ จะได้เขียนเรื่องโสภณเจตสิก ๒๕ ดวงต่อไปค่ะ วันนี้ จะเล่าเรื่องของสิริคุตต์ กัลยาณมิตรของครหทินน์

สิริคุตต์

กัลยาณมิตรของครหทินน์

สิริคุตต์เป็นชาวเมืองสาวัตถี เป็นอุบาสกนับถือ พระรัตนตรัย เขามีเพื่อนรักคนหนึ่ง ชื่อ ครหทินน์ เป็นผู้นับถือพวกนิครนถ์

ยามที่ครหทินน์พบกับพวกนิครนถ์ พวกนิครนถ์ ก็จะกล่าวกับเขาเรื่อยๆ เพื่อให้ไปพูดให้สิริคุตต์เลิกละนับถือ พระสมณโคดมมานับถือพวกนิครนถ์ดีกว่า ด้วยคำว่า

“การที่ท่านพูดกับสิริคุตต์ผู้เป็นสหายของท่านว่า ท่านเข้าไปหาพระสมณโคดมทำไม? ท่านจะได้อะไร ในสำนักของพระสมณโคดมนั้น ท่านเข้าไปหาพวก นิครนถ์ให้ไทยธรรมแก่พวกเขาไม่ดีกว่าหรือ?”

ครหทินน์ฟังคำของพวกนิครนถ์แล้ว ก็หมั่นพูดกับ
ลิริคุตต์ในทุกครั้งที่มีโอกาสลิริคุตต์ฟังแล้วยังนิ่งเฉย
หลายครั้งเข้าลิริคุตต์รำคาญ จึงถามครหทินน์ว่า

“ท่านจงบอกแก่เราก่อน ว่าพระผู้เป็นเจ้าของท่านทั้งหลาย
ของท่านรู้อะไรบ้าง?”

ครหทินน์กล่าวว่า “โอ เพื่อนอย่าพูดอย่างนี้ ขึ้นชื่อ
ว่าสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าของเราจะไม่รู้มันไม่มี
พระผู้เป็นเจ้าของท่านย่อมรู้เหตุที่เป็นอดีต อนาคต และ
ปัจจุบันทั้งหมด กายกรรม วจีกรรม มโนกรรมก็รู้ทั้งหมด
ย่อมรู้เหตุที่ควรและไม่ควรทั้งหมดว่า เหตุนี้จะมีเหตุนี้จะไม่
มี”

ลิริคุตต์ถามว่า “ท่านพูดว่า พระผู้เป็นเจ้าของท่าน
ย่อมรู้ทั้งหมดหรือ?”

ตอบว่า เราพูดอย่างนั้น

ลิริคุตต์กล่าวว่า “เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำไมที่ผ่านมา
ท่านไม่บอกความนี้แก่เรา วันนี้เราเพิ่งได้รู้านุภาพของ
พระผู้เป็นเจ้าของท่าน ไปเถิดสหาย ท่านจงไปนิมนต์
พระผู้เป็นเจ้าของท่านมาฉันในบ้านของเราวันพรุ่งนี้เถิด”

ครหทินน์เข้าไปหาพวกนิครนถ์แล้วเรียนนิมนต์
ตามคำของเพื่อน

พวกนิครนถ์เหล่านั้นร่ำเรงยินดี กล่าวกันว่า
“กิจของพวกเราสำเร็จแล้ว เมื่อลิริคุตต์เสื่อมใสพวกเรา
แล้ว อะไรๆ ที่พวกเราจะได้เป็นไม่มี บ้านช่องเขา
ใหญ่โต”

***เตรียมการให้บทเรียนพวกนิครนถ์**

ฝ่ายลิริคุตต์ เตรียมการต้อนรับพวกนิครนถ์ด้วย
การสั่งให้คนชุดหลุมยาวไว้ ๒ ข้างในระหว่างเรือน
๒ หลัง ให้เอาคูหลวใสจนเต็มแล้วนำเชือกผูกไว้
บนหลุม ปกปิดหลุมไว้ด้วยอาสนะ (ที่นั่ง) เครื่องปูลาด
และจัดเตรียมเครื่องใช้ต่างๆ หลอกไว้ คิดว่า ในเวลา
ที่พวกนิครนถ์นั่งบนที่นั่ง น้ำหนักตัวจะกดลงทำให้
เชือกหลุด พวกนิครนถ์จะได้หวั่นตกลงไปในหลุม

ให้ล้างตุ่มใบใหญ่ๆ แล้วผูกปากด้วยใบกล้วยและ
ผ้าเก่า ข้างในตุ่มว่างเปล่าไม่มีอะไร ทำภายนอกตุ่ม
ให้มีเมล็ดข้าวต้ม ข้าวสวย เนยใส น้ำอ้อยและขนมติดอยู่
ให้ตั้งไว้ด้านหลังเรือนใหญ่

ครหทินน์ไปที่เรือนของลิริคุตต์ตอนเช้าตรู่ ถามว่า
ท่านจัดแจงสักการะเพื่อพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายแล้ว
หรือ? ตอบว่า เออ สหาย ข้าพเจ้าจัดเตรียมไว้แล้ว

ครหทินน์ถามว่า อยู่ไหน? ลิริคุตต์ชี้ให้เห็นตุ่ม
ทั้งหลายที่ตั้งอยู่หลายใบ ครหทินน์กล่าวว่า ดีแล้ว
แล้วออกจากเรือนไป

***พวกนิครนถ์ตกหลุมคุณ (อุจจาระ)**

พวกนิครนถ์ ๕๐๐ คนมาถึงที่เรือน ลิริคุตต์
ออกจากเรือนไปไหว้เหล่านิครนถ์ด้วยเบญจางคประดิษฐ์
ยืนประนมอัญชลีอยู่ข้างหน้าพวกนิครนถ์ คิดในใจว่า

“หากพวกท่านทั้งหลายรู้ทุกสิ่งทุกอย่างจริง
อย่างที่ครหทินน์พูด ก็ขอให้พวกท่านอย่าเข้าไปในเรือน
หากท่านเข้าไปถึงจะไม่ได้ข้าวหรืออะไรๆ เพราะไม่มีอะไร
อยู่จริงเลยแต่หากพวกท่านไม่รู้ เข้าไปก็จะตกหลุมคุณ
เราจะให้คนตีซ้ำด้วย”

ลิริคุตต์กล่าวนิมนต์ให้พวกนิครนถ์เข้าเรือน พวก
นิครนถ์เข้าไปในเรือนแล้วถามหาที่นั่ง คนของลิริคุตต์
กล่าวว่า “จงรอก่อน อย่าเพิ่งนั่ง” ถามว่าทำไม? เรียนว่า
การที่พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายรู้ธรรมเนียมก่อนเข้าไป
สู่เรือนของข้าพเจ้า ย่อมควร

พวกนิครนถ์ถามว่า แล้วต้องทำอะไรจึงสมควร?
เรียนว่าการที่พระผู้เป็นเจ้าทั้งหมดยืนอยู่ใกล้ที่นั่งของ

ตนก่อน แล้วนั่งลงพร้อมๆ กันจึงควร (ลิริคุตต์วางแผนให้นั่งพร้อมกันเพราะถ้านั่งไม่พร้อม พวกที่นั่งจะตกลงไปในหลุมคุงก่อน พวกที่ยืนก็จะไม่นั่ง)

เมื่อพวกนิครนถ์ทั้งหมดยืนอยู่ใกล้ที่นั่งทั้งหมดแล้ว ก็ลงนั่งพร้อมกัน พร้อมกับการนั่งลงนั้น คนของลิริคุตต์ก็ดึงเอาสิ่งปลูลาดที่พราวไว้ออกหมด เพื่อมิให้เปราะเปื้อนเท้าหน้าของตั่งพาดอยู่บนเชือก เมื่อน้ำหนักตัวคนทั้งลงมา เขาก็ดีดออกจากเชือกคว่ำลงข้างหน้าพวกนิครนถ์ หัวคะมำลงไปในหลุมแล้ว

ลิริคุตต์ส่งสัญญาณให้ปิดประตู แล้วให้ช่วยกันใช้ไม้ตีพวกนิครนถ์ที่พยายามตะกายขึ้นจากหลุม พุดไปดีไปว่า

“ที่จริงแล้ว พวกท่านไม่ได้รู้อะไรเลย ไม่ว่าอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต”

พวกนิครนถ์พุดคร่ำครวญว่า “พวกเราถูกพวกเจ้าทำให้ฉิบหาย พวกเจ้าทำให้พวกเราฉิบหาย” แล้วหนีไปที่เรือนของครหทินน์

ครหทินน์เห็นสภาพของพระผู้เป็นเจ้าของตนแล้ว โกรธลิริคุตต์ว่า

“มันโบายดีพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้เป็นเชตบญฺญของเรา ผู้ได้ชื่อว่าสามารถจะให้เทวโลกแก่นุชนทั้งหลาย แม้เพียงเหยียดมือออกไหว้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า แต่กลับถูกมันทำให้นิพทายแล้ว”

***ห้องพระราชารอเวลาเอาคืน**

ครหทินน์ได้เข้าไปเฝ้าร้องทุกข์กับพระราชา (ปเสนทิโกศล) และขอให้พระราชาเรียกตัวสิริคุตต์มาเฝ้า ขอให้ทรงสอบสวน แล้วให้ปรับสินไหมจากสิริคุตต์ ๑,๐๐๐ กหาปณะ

สิริคุตต์เข้าเฝ้าแล้ว พระราชาตรัสสอบถามเหตุที่ทำเช่นนั้น สิริคุตต์จึงทูลเล่าตั้งแต่ครหทินน์กล่าวเชื่อเชิญให้นับถือพวกนิครนถ์ เพราะเป็นผู้รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรที่ไม่รู้ตนเองจึงต้องการทดสอบด้วยวิธีนั้น ทำให้ได้รู้ว่าพวกนิครนถ์ไม่รู้อะไร ไม่เหมือนที่ครหทินน์คุยไว้เลย พระราชาทรงปรับครหทินน์ ๑,๐๐๐ กหาปณะ

นับจากวันนั้น ทั้งสองไม่พูดคุยกัน ไม่ไปมาหาสู่กันนานครึ่งเดือน ครหทินน์ยังไม่คลายความโกรธแค้นคิดว่า เราควรจะทำความนิพทายให้พวกภิกษุที่เข้าในเรือนมันบ้าง

วันรุ่งขึ้นจึงทำที่เป็นหายโกรธ เข้าไปหาสิริคุตต์ที่บ้าน กล่าวว่า

“เพื่อนเอ๋ย ธรรมดาญาติและมิตรทั้งหลาย ย่อมมีการทะเลาะวิวาทกันบ้าง ทำไมท่านไม่พูดอะไรๆ กับเราบ้างเลย”

สิริคุตต์ตอบว่า ที่เราไม่พูดก็เพราะท่านไม่พูดกรรมใดที่เราทำแล้วก็ให้แล้วไปเถอะเราสองคนจะไม่ทำลายมิตรกัน

นับแต่นั้น สหายรักทั้งสองก็กลับมาเย็น นิ่งทำอะไรๆ ในที่แห่งเดียวกันอีก จนวันหนึ่งสิริคุตต์ก็กล่าวกับครหทินน์ว่า “ประโยชน์อะไรของท่านกับพวกนิครนถ์ ท่านเข้าไปหาแล้วจะได้อะไร? ท่านไปหาพระศาสดาของเราและถวายนามแก่พระผู้เป็นเจ้าของเราจะไม่ควรกว่าหรือ?”

ครหทินน์รอคอยคำพูดเช่นนั้นอยู่ คำพูดของสิริคุตต์จึงเป็นเหมือนเกาที่แผลด้วยเล็บเขาถามว่า “พระศาสดาของท่านรู้อะไรบ้าง?”

สิริคุตต์กล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ท่านอย่าพูดอย่างนั้น ขึ้นชื่อว่าสิ่งที่พระศาสดาของเราไม่รู้ นั้นไม่มี ทรงรู้เหตุทั้งหมด ไม่ว่าอดีต ปัจจุบัน อนาคต ทรงกำหนดจิตของสัตว์ทั้งหลายได้หมด”

*นิมนต์พระพุทธเจ้า จัดเตรียมล้างแค้น

ครหทินน์ทำเป็นตัดพ้อว่า “เหตุไร ตลอดกาลนาน ท่านไม่บอกเราเลย ถ้าอย่างนั้นท่านจงไปทูลนิมนต์ พระศาสดาของท่านมาเสวยในเรือนของเรา พร้อมด้วย ภิกษุ ๕๐๐ รูปเถิด”

สิริคุตต์ได้เข้าเฝ้ากราบทูลนิมนต์พระพุทธเจ้า และ กราบทูลเรื่องที่ตนกระทำกับพวกนิครนถ์ให้ทรงทราบ ซึ่งครหทินน์อาจคิดแก้แค้นก็ได้ ขอให้ทรงพิจารณาตาม ที่เห็นสมควรเถิด พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า “ครหทินน์ กำลังให้คนขุดหลุมใหญ่ไว้ในระหว่างเรือน ๒ หลัง ให้คนนำไม้ตะเคียน ๘๐ เล่มเกี่ยวนจุดไฟไว้ภายในหลุม หมายให้พวกเราตกลงไปแล้วจะข่มขี้”

แต่ทรงเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าว่า เมื่อเสือลำแพน ที่ปิดปากหลุมหายไปจะมีดอกบัวใหญ่ประมาณเท่าล้อ ผุดขึ้นทำลายหลุมถ่านเพลิง จะทรงเหยียบดอกบัวไป นั่งบนอาสนะ ภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูป ก็จะไปนั่งอย่างนั้น เหมือนกัน มหาชนจะมาประชุมกัน เราจะแสดงธรรม ๒ คาถา จบเทศนา ทั้งสิริคุตต์และครหทินน์จะบรรลु โสดาบัน ดังนี้แล้ว จึงทรงรับนิมนต์

***ลิริคุตต์นำข่าวการรับนิมนต์ไปบอกครหทินน์**

ครหทินน์คิดว่า “เราจะรู้จักใจที่ควรทำแก่พระสมณโคดมนั้น” แล้วให้คนชุดหลุมใหญ่ไว้ระหว่างเรือน ๒ หลัง ให้นำไม้ตะเคียนมา ๘๐ เล่มเกี่ยวสนุไฟไว้ให้เป็นถ่านเพลิงตลอดคืนในหลุมนั้น แล้ววางไม้เรียบไว้บนปากหลุม ใช้เสื่อลำแพนปิดบังไว้เบื้องบนอีกชั้นให้ทาด้านบนไว้ด้วยมูลโคสด วางท่อนไม้ผู้ไว้ตรงที่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ต้องเหยียบหมายให้ไม้ผู้หัก พวกสมณะจะได้ตกลงไปในหลุมถ่านเพลิง จากนั้นปูอาสนะไว้รองรับ ตั้งตุ่มและอุปกรณ์ต่างๆ หลอกไว้ว่ามีข้าวปลาอาหารอย่างที่ลิริคุตต์ทำ

***แผนไม่สำเร็จ เกิดดอกบัวผุดรับ**

ลิริคุตต์ไปที่เรือนของครหทินน์แต่เช้าตรู่ ถามครหทินน์ว่าจัดเตรียมสิ่งของเรียบร้อยแล้วหรือ? เขาตอบว่าเรียบร้อยแล้ว แล้วชี้ให้ดูสิ่งของที่จัดอำพรางไว้เสมือนจริง ลิริคุตต์กล่าวว่า ดีแล้วสหาย พรุ่งนี้พระศาสดาจะเสด็จมา

วันนั้น พวกมิชฉาภิภูจฺจิมมาประชุมกันเพื่อดูพระอาการพระพุทธเจ้ายามเข้าสู่ตระกูลมิชฉาภิภูจฺจิม

ฝ่ายลัมมาทิกฐิประชุมกันเพื่อฟังพระศาสดาแสดงธรรม
จะได้กำหนดพุทธรวิสัยและพระพุทธรลีลา

วันรุ่งขึ้น พระพุทธรเจ้าเสด็จไปที่ประตูเรือนของ
ครหทินน์พร้อมด้วยภิกษุ ๕๐๐ รูป ครหทินน์ออกจากเรือน
ถวายนั่งด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ยืนประคองอัญชลี
อยู่เบื้องหน้าเขาคิดว่า “อุปัชฌายาของพระองค์บอก
ข้าพระองค์ว่า พระองค์ทรงทราบเหตุทุกอย่าง หาก
ทราบจริงก็อย่าเข้าไปในเรือน เพราะไม่มีอาหาร มีแต่
หลุมถ่านเพลิงรออยู่”

เขารับบาตรจากพระพุทธรเจ้าแล้ว กราบทูลให้เสด็จ
เข้าเรือน ครั้นเสด็จเข้าไปแล้วเขาทูลให้รู้ธรรมเนียม
การเข้าเรือนด้วยการให้เข้าไปทีละรูป (เพื่อไม่ให้รูป
หลังๆ เห็นภิกษุรูปข้างหน้าตกลงในหลุม)

พระพุทธรเจ้าสดับแล้วตรัสว่า “ดีละ” แล้วเสด็จ
เข้าไปเพียงพระองค์เดียว ครหทินน์หยุดยืนอยู่ทูลขอให้
เสด็จต่อไป ทันใดนั้นก็ทรงเหยียดพระบาทลงเหนือหลุม
เลื่อน้ำแพนหายไป มีดอกบัวประมาณเท่าล่อผุดขึ้น
เหนือหลุมถ่านเพลิง ทรงเหยียบดอกบัวไปประทับนั่ง
บนอาสนะที่ปูลาดไว้ แม้ภิกษุทั้งหมดที่เข้ามาแล้วก็
ผ่านไปนั่งอย่างนั้น

***ไม่สำเร็จตามแผน ร้อนใจให้เพื่อนช่วย**

ครหทินน์เกิดความร้อนขึ้นทั้งกายและใจ รีบไปหา
สิริคุตต์แล้วกล่าวว่า

“เพื่อนรัก จงเป็นที่พึ่งของเราด้วยเถิด”

ถามว่า เรื่องอะไรกัน? ตอบว่า “เพื่อนเอ๋ย
ข้าวยาคูหรืออาหารอะไรๆ ที่เราจะถวายแก่พระผู้เป็นเจ้า
ของเพื่อนนั้น ที่จริงแล้วไม่มีเลย เราหลอกท่าน”

สิริคุตต์ถามว่า ท่านทำอะไรไว้ ครหทินน์จึงสารภาพ
ความจริงทั้งหมด และเล่าถึงปาฏิหาริย์ดอกบัวผุดขึ้น
รองรับพระพุทธเจ้าและภิกษุทั้งหลาย บัดนี้พวกท่าน
นั่งรออาหารอยู่ สิริคุตต์กล่าวให้ไปดูในตูมอีกครั้งหนึ่ง
ครหทินน์รีบไปเปิดตูมดูก็พบข้าวยาคู และอาหาร
อยู่เต็มตูม เขาเกิดความปีติปราโมทย์รีบให้คนช่วยกัน
จัดไปถวายด้วยความเคารพ

***สองสหายบรรลุนิพพาน**

ครั้นพระพุทธเจ้าเสวยเสร็จแล้ว เขารับบาตร
มาอ้อมไว้ ทรงอนุโมทนาว่า

“สัตว์เหล่านี้ไม่รู้คุณแห่งสาวกของเรา และ
คุณของพระศาสนา เพราะไม่มีปัญญาจักขุจึงมีติดบอด
ผู้มีปัญญาชื่อว่าคนมีตา”

แล้วตรัสพระคาถาว่า

“ในกองขยะที่เขาทิ้งไว้ข้างทางใหญ่ ยังมีดอกบัว
มีกลิ่นหอมรื่นรมย์ใจเกิดขึ้นมาได้ฉับใด ในหมู่ปฤชณ
ผู้มีตมณซึ่งเปรียบได้กับกองขยะ ก็ยังมีสาวกของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเจริญรุ่งเรืองอยู่ด้วยปัญญา
ฉนั้น”

จบเทศนา ครหทินันและสิริคุตต์บรรลุโสดาปัตติผล
เรื่องนี้ก็อยู่ในมงคลข้อที่ ๒ ที่ว่า ปณฺธิตาจะเสวนา
การคบหาแต่บัณฑิต

สวัสดีค่ะ

ปัญญาสารฉบับที่ ๑๓๐ วันอาสาฬหบูชา วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘
จะเล่าต่อเรื่อง โสภณเจตสิก ๒๕ ดวงค่ะ

ฝึกตนตามวิถีพุทธ : ปัจจัย ปัจจเวกชน

อ. อภิญญา อนันตดา

คำว่า “วิถีพุทธ” เป็นวิถี (ทางแนว) แห่งการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ เป็นไปเพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ การบรรลุแจ้ง นิพพาน สมบัติ (มิใช่เพียงเพื่อมนุษย์สมบัติ หรือสวรรค์สมบัติ)

ฉะนั้น การฝึกตนตามวิถีพุทธ ก็คือการประพฤติพรหมจรรย์นั่นเอง (เพราะว่า “พรหมจรรย์” บัณฑิตให้ความหมายไว้อย่างหนึ่งว่า : ความประพฤติเพื่อชีวิตที่ประเสริฐ) เป็นการฝึกหัดขัดเกลาจิตใจให้ไกลแสนไกลจากกิเลส และกองทุกข์ทั้งหมดทั้งปวง

เหตุนี้ทั้งชีวิต และตลอดชีวิต ในชาติหนึ่งๆ ที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา จะเป็นชีวิตที่ใช้เพื่อฝึกตน พัฒนาดนตลอดเวลา (หมายความว่า ทุกๆ อารมณ์ ทุกๆ อิริยาบถ) เพื่อเข้าใกล้และบรรลุประโยชน์สูงสุด คือ นิพพาน

สิ่งที่ต้องเข้าใจไว้ก่อน เป็นเบื้องต้นที่สำคัญ ในการฝึกตนตามวิธีพุทธนี้ คือ

๑) ความเข้าใจ ในสภาวะ “นิพพาน” อันเป็น เป้าหมายสูงสุด (มีเจตน์ จำนง ในการชวนชวายนบุญ ทั้งหลาย มีทานเป็นต้น มุ่งตรงต่อพระนิพพาน จึงจำเป็น ต้องเข้าใจสภาวะนิพพาน ที่ถูกต้องแท้จริง)

๒) ความเข้าใจเรื่อง กรรม และ วิบาก (คือ มีกัมมัสสกตา ลัมมาทิฏฐิ เป็นเบื้องต้น เพราะผู้ที่เข้าใจ ในกรรมและวิบากเท่านั้น จึงจะชวนชวายนบุญทั้งหลาย ที่เป็นบารมี ถึงฝั่งพระนิพพานได้)

๓) การเวียนว่าย ตายเกิด ภพ-ชาติ (อดีต-อนาคต และปัจจุบัน)

๓.๑ โทษ-ภัย ของการเวียนเกิด-เวียนตาย ไม่สิ้นสุด (วัฏฏทุกข์)

๓.๒ พระไตรลักษณ์ กฎความเป็นจริง ตาม ธรรมชาติของโลกและชีวิต

(สังขารธรรมทั้งหลาย)

๔) ความเข้าใจ และซาบซึ้งในคุณพระพุทธร พระธรรม พระสงฆ์ (พระไตรรัตน์) ในฐานะเป็นสรณะ สูงสุดของมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย

๕) ไตรสิกขา ที่เป็น อริสิกขา คือ
อริศีล ได้แก่ จตุปาริสុทธิศีล
อริจิต ได้แก่ สัมมาสมาธิ ใน วิปัสสนา และ
ในมรรค

อริปัญญา ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ ใน วิปัสสนา และ
ในมรรค

(ไตรสิกขานี้มีจุดเริ่มที่ สติปัฏฐาน)

๖) ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง โพธิปักขิยธรรม
เริ่มที่

สติปัฏฐาน ๔

สัมมปปธาน ๔

อิทธิบาท ๔

อินทรีย์ ๕

พละ ๕

โพชฌงค์ ๗

องค์มรรค ๘

(ซึ่งสภาพเหล่านี้ เป็นคุณธรรมที่ต้องเพียร ทำให้
เกิดขึ้น เจริญขึ้น จนบรรลु มรรค ผล นิพพาน)
และต้องเห็นภาพรวมของการฝึกตน ตามวิถียุทธ ดัง

พุทธวจนะ ตอนหนึ่ง ใน อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต
ว่า :

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตประพฤติพรหมจรรย์นี้
...เพื่อจะล่อลวงประชาชนหามิได้
...เพื่อเกลี้ยกล่อมประชาชนก็หามิได้
...เพื่ออานิสงส์ คือ ลาภ ลักการะ และความ
สรรเสริญ ก็หามิได้

...เพื่ออานิสงส์ คือการอวดอ้างวาทะ ก็หามิได้
โดยที่แท้ ตถาคตอยู่ประพฤติพรหมจรรย์นี้

...เพื่อ ลังวร

...เพื่อ ละ

...เพื่อ คลายความกำหนัด

...เพื่อ ดับกิเลส

และใน มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ ว่า :

ดูก่อนพราหมณ์ พรหมจรรย์นี้

...ไม่ใช่ มีลาภ ลักการะ และสรรเสริญ เป็น
อานิสงส์

...ไม่ใช่ มีความถึงพร้อม แห่งศีล แห่งสมาธิ
เป็นอานิสงส์

...ไม่ใช่ มีญาณทัสสนะ เป็นอานิสงส์

พรมหมจรรยนี้ มีเจโตวิมุตติ อันไม่กำเริบ
เป็นประโยชน์ เป็นแก่น เป็นที่สุด

วิधिพุทธ จึงเป็นวิธีที่ดำเนินไปเพื่อ...

๑) วิชาคะ คือ ความคลายกำหนด ความไม่ติดพัน
เป็นอิสระ ไม่ใช่เพื่อความกำหนดข้อมใจ หรือเสริม
ความติดใคร่

๒) วิสังโยค คือ ความหมดเครื่องผูกมัด ความ
ไม่ประกอบทุกข์ มิใช่เพื่อผูกมัดหรือประกอบทุกข์

๓) อปจยะ คือ ความไม่พอกพูนกิเลส มิใช่เพื่อ
พอกพูนกิเลส

๔) อัปปิจจตา คือ ความอยากอันน้อย ความมัก
น้อย มิใช่เพื่อความอยากอันใหญ่ ความมักใหญ่
หรือมักมากอยากใหญ่

๕) สันตุฏฐี คือ ความสันโดษ มิใช่เพื่อ
ความไม่สันโดษ

๖) ปวิเวก คือ ความสงัด มิใช่เพื่อความคลุกคลี
อยู่ในหมู่

๓) วิริยารัมภะ คือ การประกอบความเพียร มิใช่เพื่อความเกียจคร้าน

๔) สุภรตา คือ ความเลี้ยงง่าย มิใช่เพื่อความเลี้ยงยาก

(อ้างอิงข้อมูลใน อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต และใน พระวินัยปิฎก)

หรือกล่าวอีกในหนึ่งว่า เป็นไปเพื่อ...

๑) เอกันตนิพพิทา คือ ความหน่ายสิ้นเชิง ไม่หลงใหลเคลิบเคลิ้ม

๒) วิราคะ คือ ความคลายกำหนัด ไม่ยึดติด รััดตัว เป็นอิสระ

๓) นิโรธะ คือ ความดับ หมดกิเลสหมดทุกขั

๔) อุปสมะ คือ ความสงบ

๕) อภิญญา คือ ความรู้ยิ่ง รู้ชัด รู้จะแจ้ง

๖) สัมโพธะ คือ ความตรัสรู้

๗) นิพพาน คือ ความดับสนิทแห่งกิเลส และ กองทุกข์

(อ้างอิงใน อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต)

นี่จึงเป็นหลักตรวจสอบการดำเนินชีวิตที่อยู่
ในแนว ในทางวิधिพุทธอย่างแท้จริง

การฝึกฝนให้สมบูรณ์ (บริสุทธิ-บริบูรณ์) รอบด้าน
เป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลา และเรื่องนั้นๆ ที่ต้องฝึกก่อน
ก็มีหลายเรื่อง

วาระนี้ ประการเรื่อง ปัจจยปัจจเวกชน คือ การ
พิจารณาใช้สอยปัจจัย ๔ และวัตถุสิ่งเสพทั้งหลาย
ให้เป็นไปตามความหมาย และประโยชน์ (คุณค่าแท้)
ของสิ่งนั้น เช่น ปัจจยคือ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม

ประโยชน์ หรือคุณค่าแท้ของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
ก็คือ เพื่อบำบัดความหนาว ความร้อน เพื่อบำบัดสัมผัส
อันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน
ทั้งหลาย และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ อันให้เกิดความ
ละอาย (กล่าวรวมๆ ว่า เพื่อแก้ทุกข์ที่บีบคั้นทางกาย
เหล่านั้น)

แต่คุณค่าเทียม ตามที่แต่ละสังคม แต่ละชุมชน
กำหนด ก็แตกต่างกันไปตามความนิยม ตามกาลสมัย
หนึ่งๆ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ เช่นว่า งานศพต้องใส่ชุด
สีดำ หรือสีขาว ไม่ใช่ใส่สีดำไปงานแต่ง ไปจำศีล-ภาวนา
ที่วัดก็ใส่ชุดขาว อย่างนั้นเป็นต้น

ในคุณค่าที่โลกกำหนดนั้น ก็เป็นระเบียบปฏิบัติ
ที่ตกลงยอมรับกัน ในแต่ละสังคม ชุมชน เขตรัฐ
ประเทศ ถิ่นฐานนั้นๆ เมื่อให้ความเคารพสถานที่
บุคคล กิจกรรมที่ทำ การแต่งตัวจึงมีเรื่องพิธีพิถัน
มากยิ่งขึ้น แต่นั้นหากพิจารณาโดยแบบคาย (ฉลาดคิด
เก็บประโยชน์ให้ได้) ก็เป็นโอกาสฝึกใน จาริตศีล (ศีล
คือ ความประพฤติทางกาย-วาจาที่ดีเป็นจาริตประเพณี
ที่ควรกระทำ) ทำให้มีสิ่งแวดล้อม มีบรรยากาศที่
เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาจิต-ปัญญา ต่อไป

และเมื่อตระหนักรู้ชัดถึงคุณค่าแท้ของการใช้
เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มด้วยแล้ว ก็เปิดโอกาสพัฒนาปัญญา
ที่รู้เหตุ-ผล ความจำเป็น ความเหมาะสมต่อกาลเทศะ
ที่เข้าไปเกี่ยวข้องนั้น อย่างมีใจอิสระ เป็นการยกระดับ
การฝึกความรู้ชัดให้ถ้วนทั่ว ในสังขารทั้งหลายตาม
ความเป็นจริง ส่งเสริมนิสัยแห่งการมีสติ-สัมปชัญญะ
ที่รู้ชัดว่าใช้เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มทำไม จะใส่ชุดไหน เมื่อไหร่
แค่ไหน ใส่ทำไม ใส่ด้วยท่าทีของใจอย่างไร...

มิใช่เพื่อโก้โอ้อวด (ด้วยตัณหา-มานะ) มิใช่
ใส่เสื้อผ้าด้วยความไม่มั่นใจในตัวเอง ประหม่าเขินอาย

(ด้วยโทสะ) เป็นต้น แต่ใช้ปัจจัยคือเครื่องนุ่งห่มด้วย ปัญญาปกครองใจ ให้ความเคารพตนและคนอื่นที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ด้วยกิจกรรมต่างๆ ในสถานที่นั้นๆ ตระหนักรู้ชัดในประโยชน์ ในคุณค่าแท้ ด้วยจิตبینมหากุศล ส่งรวมใจให้ไกลต่อความยินดี ยินร้าย และเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง

ด้านปัจจัย คือ อาหาร ที่รับประทานนั้น

ประโยชน์ (คุณค่าแท้) ก็คือ... มิใช่บริโภคเพื่อสนุกสนาน เพื่อมัวเมา หรือเพื่อจะเอาโก้โอ้อวด แต่บริโภคเท่าที่จะเป็นไป เพื่อระงับความหิวที่บีบคั้นกาย เพื่อเกื้อหนุน (พรหมจริยะ) การบำเพ็ญกิจกรณีย์เพื่อชีวิตที่ดีประเสริฐ

ด้วยการบริโภคอย่างรู้เท่าทันตามความหมายและประโยชน์ (คุณค่าแท้) นี้

เราจะกำจัดเวทนาเก่าเสียได้ และป้องกันเวทนาใหม่มิให้เกิดมีชีวิตของเราก็จะก้าวดำเนินไป ช้อเสียหายใดๆ ก็จะไม่มี พร้อมทั้งเป็นอยู่อย่างผาสุก มีสุขภาพกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ดี

และหากจะกล่าวเป็นร้อยกรอง เป็นบทกลอน
สอนใจ ก่อนการรับประทานอาหารทุกครั้ง สร้างนิสัย
แห่งสัญญาให้จำได้แม่นยำ เกื้อกูลต่อสติ-ปัญญา
ที่จะเกิดได้ง่ายได้ไวได้มาก ในการฝึกตนตามวิสุทธิ
ในส่วนแห่งอริศีล คือ ปัจจยสันนิสสิตศีล ได้แก่
ความสำรวมด้วยปัญญา ตัดกระแสวิกเลส มีตัณหา-โทสะ
เป็นต้น เสียได้ด้วยใช้ปัญญา พิจารณาตระหนักรู้ชัด
ในคุณค่าแท้ของอาหารที่รับประทาน มิให้กิเลสเข้ามา
ครอบงำจิต ขณะเสพ (ใช้) ปัจจย คือ อาหาร

ขอคัดบทกลอนสอนใจ ก่อนรับประทานอาหาร
เป็นการฝึกตามรูปแบบอีกวิธีหนึ่ง (จากบทกลอน
พระ ชยสาโร ภิกขุ) ว่า :

ข้าพเจ้าพิจารณาอาหาร	และรับประทานในมือนี้
มิใช่เพื่อสนุกสนานเปรมปรีดี	มิให้มีพละการอันเมามั่น
มิให้เป็นเครื่องประดับและตกแต่ง	แต่เพื่อให้แข็งแรงและขยัน
เพื่อปากเพียรภาวนาตลอดวัน	ให้ธาตุขันธ์ ได้ลองลิ้ม อิ่มพระธรรม

ส่วนการพิจารณาให้เป็นไปตามความหมาย และ
คุณค่าแท้ของปัจจัยคือ ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค

รวมทั้งวัตถุลึกลับอื่นๆ พึงอาศัยบทปาฐะ ที่ปรากฏ
ในหนังสือสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น เป็นต้น เป็นแบบ
พิจารณาโดยแยบคายเถิด

นี่เป็นโอกาสอบรม สวดถกสัมปชัญญะ สัมปายะ-
สัมปชัญญะ อันเป็นคุณสมบัติ พื้นฐานที่ต้องมีใน
การฝึกตนตามวิถิปุทธ

ในวาระนี้ ขอปรารภปัจจัยปัจจุเวกชน ไฉ่เพียงนี้

พระพุทธเจ้า มีประโยชน์อย่างไร

แม่ชีสุภัทรา

วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา คือวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ ประนิพพาน ตรงกันทุกปี คือวันเพ็ญกลางเดือน ๖ แต่ปีนี้ในปีที่มี **อธิกมาส** คือ มีเดือน ๘ สองหน จึงเลื่อนมาเป็นวันเพ็ญกลางเดือน ๗

แล้วพระพุทธเจ้าคือใครล่ะ วันประสูติ ตรัสรู้ และ ประนิพพาน จึงมีความสำคัญแก่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา แล้วให้ประโยชน์แก่ผู้ที่ศรัทธาในพระพุทธเจ้าอย่างไร ?

ก็ต้องย้อนมาถึงคำว่า **พุทธ** คืออะไร ?

คำว่า **พุทธ** คือ ปัญญา และไม่ใช่ปัญญาธรรมดา เสียด้วย แต่เป็นปัญญาที่สามารถทำให้บุคคลนั้น ๆ พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

และพระพุทธเจ้าก็คือผู้ที่มีปัญญามาเกิด ต่อมาก็ได้ตรัสรู้หรือริยสัจ คือมีปัญญาที่สามารถเข้าไปรู้ความจริงที่ไม่เคยมีใครรู้มาก่อน ในสมัยนั้น บุคคลทั้งหลายไม่รู้ว่าความจริงคืออริยสัจ ๔ เขาเหล่านั้น จึงยังเวียนว่ายตายเกิดหาที่สิ้นสุดไม่ได้ และผู้ยังเวียนว่ายตายเกิดเหล่านั้น

ยอมเป็นทุกข์ไม่ว่าจะลงได้เลย เพราะอาศัยการเกิด
ที่ไม่สิ้นสุดนี้เอง

มีบุคคลไม่น้อยที่มีปัญญาเห็นโทษของโลก
ความอยาก ความปรารถนาเหล่านั้น แต่เขาทั้งหลายก็
ไม่มีกำลังที่จะไปหักห้าม ความอยาก ความปรารถนา
เหล่านั้นลงได้ แม้เพียรปฏิบัติ **อรรถกถาญาณุโยค** เพียรทำ
การทรมานตนให้ได้รับความทุกข์เพื่อจะได้ละความโลภ
ความอยาก ความปรารถนาเหล่านั้น

และบุคคลไม่น้อยเป็นผู้ที่เห็นโทษของโทสะว่า
ไม่ดี ความไม่ชอบไม่พอใจเกิดกับใครบุคคลนั้นก็เป็นผู้ทุกข์
และคนขี้โกรธ เมื่ออยู่ใกล้ใครก็ทำให้ผู้อยู่ใกล้เกิดทุกข์
ทางกายบ้าง ทุกข์เพราะการได้ยินวาจาเหล่านั้นบ้าง
และบุคคลขี้โกรธเจ้าโทสะเหล่านี้ ก็หาวิธีละด้วยการ
การเพ็ดลิตไปกับ **กามสุขัลลิกานุโยค** เพื่อละทุกข์ที่
เกิดจากกิเลสเหล่านั้น

แต่เขาเหล่านั้นไม่รู้จักทุกข์ของรูปนามชั้นที่ ๕
กำเนิด ที่เป็นผลของกรรมที่อาศัยกิเลส (ตัณหา-
อุปาทาน) กระทำไว้ให้ต้องได้รับรู้ กลับหลงใหลได้ปลื้ม
ยินดี พอใจใน รูปนามชั้นที่ ๕ กำเนิด เพราะไม่รู้ว่าทุกข์

เหล่านั้นได้เกิดขึ้นแล้ว และทุกข์เหล่านั้นจักตั้งอยู่
ตลอดไปจนกว่าจัก จุตติ (ตาย)ไปในภพนั้น ๆ

สัตว์บุคคลทั้งหลายเมื่อปฏิสนธิตั้งขึ้นในภพภูมิใด
ย่อมถูกกักขังอยู่ในภพภูมินั้นจนตาย และไม่เคยรู้เลยว่า
ชั้น ๕ กำเนิดเหล่านั้นเป็นทุกข์ แม้ปัจจุบันรูปนาม
ชั้น ๕ ที่กำลังเกิดขึ้นเป็นไปอยู่ด้วยอำนาจกิเลสและ
กรรม แต่ก็กลับเพลิดเพลिनแสวงหาทุกข์ ยินดี พัวพัน
ลุ่มหลงไปในอารมณ์ของทุกข์ไม่หยุดหย่อน แล้วอารมณ์
ของทุกข์คืออะไรเล่า ? ถ้าว่าโดยสภาวะก็ได้แก่ สี เสียง
กลิ่น รส สัมผัส และนึกคิด อารมณ์เหล่านี้เป็นเหตุให้
เกิดทุกข์ โดย **อาร์มมณปัจจัย** ส่วนตัวรู้อารมณ์
ก็คือตัวจิตเจตสิกที่ปรุงแต่งให้จิตนั้น เป็นบุญบ้าง
เป็นบาปบ้าง

อารมณ์เหล่านี้ที่รู้ย่อมรับกันทางโลกก็ได้แก่ **ลาภ
ยศ สุข สรรเสริญ และเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา
ทุกข์** นั้นเอง

ที่ว่าอารมณ์เหล่านั้นชื่อว่าทุกข์ เพราะสภาพธรรม
เหล่าใดเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมตั้งอยู่ไม่นาน ย่อมเสื่อมไป
สิ้นไป ทนอยู่อย่างเดิมไม่ได้ บุคคลทั้งหลาย เมื่อเกิดมา

แล้ว ย่อมแสวงหา ย่อมรักษา มัวเมาอยู่กับอารมณ์
มัวเมาอยู่กับกิเลส มีการแสวงหาอารมณ์ของโลกบ้าง
อารมณ์ของโทสะบ้างไม่มีหยุด แล้วคิดว่าตนเองได้
ประโยชน์จากอารมณ์นั้นๆ จึงพอใจในโลกของตน และ
พอใจในผลงานของโลกนั้น ยินดีพอใจที่ตนมีอำนาจ
ด้วยอาศัยโทสะของตน บุคคลเหล่านั้นเมื่อพอใจแล้ว
ย่อมกระทำการอยู่เนืองๆ **กิเลสและกรรม** เหล่านั้น
ย่อมนำบุคคลเหล่านั้น **เวียนว่ายตายเกิด** ไม่มีที่สิ้นสุด
ลงได้

ต่อเมื่อ ผู้มีปัญญามาอุบัติเกิดขึ้น ได้ตรัสรู้ความจริง
รู้ริยสัจ **มีทุกข์ขอรียสัจ** เป็นต้น และทุกข์ที่รู้นี้ไม่ใช่
แค่ทุกข์กาย ทุกข์ใจ

แต่เป็นทุกข์ของชั้น ๕ กำเนิดที่ได้มา ต้องแก้ไข
ตลอดเวลาไม่ว่างเว้น และทุกข์ของชั้น ๕ ปัจจุบัน
ที่รับรู้อารมณ์ ทำให้จิตนั้น เป็นกุศลบ้าง อกุศลบ้าง
เป็นเหตุให้จิตตชรูปกระทำการต่างๆ จนครบ
องค์กรรมบถ นี่เป็นการรู้อารมณ์ต่างๆ ทั้งในอดีต
และในปัจจุบันภพว่าเป็นทุกข์ ด้วยอำนาจ **ปุปเพนิวาสา-**
นุสติญาณ คือ **อภิญญาจิต**

และปัญญาที่ไปรู้ไปเห็นการเกิดตายของสัตว์
แต่ละภพภูมิ ด้วยอำนาจของ **กรรมและกิเลส** คือ
จุตูปปาตญาณ แล้วพิจารณาเห็น **ปฏิจสम्มุปบาท**
ความเป็นเหตุ เป็นผล ของปัจจัยธรรมทั้งหลาย
ด้วยอำนาจ **วิปัสสนาญาณ** เป็นการเจริญ **มรรค**
เข้าไปแจ้ง **นิโรธ** จึงได้มาซึ่ง **อัสวักขยญาณ**

สำเร็จเป็น **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ได้ละอนุสัย
กิเลสสิ้นแล้วด้วยอำนาจ **พระปัญญาคุณ** พระพุทธองค์
ทรงมี **พระมหากรุณาคุณ** เฉพาะแก่สัตว์โลกที่เคย
สะสมบาปมีเพียรละกิเลสเหล่านั้นก็หาไม่ พระองค์
ยังทรงแสดงธรรมเปิดโลกให้สัตว์ได้รู้เห็นความจริง
ที่สัตว์ทั้งหลายไม่เคยรู้ ทำให้รู้ความจริงว่า โลกนี้ ไม่มี
สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา มีแต่ **รูป-นาม** เท่านั้นในโลกนี้
ไม่มีอะไรเลยที่จะพ้นจาก **รูป-นาม** ไปได้

การรู้ว่ทั้งโลกนี้มีแต่ **รูป-นาม** นี่เป็นความจริง
ทำให้ละ **อตฺตา** ตัวตนที่เคยยึดถือลงได้ ที่เคยเห็น
เป็นคน เป็นสัตว์ สิ่งของ ก็ถูกละหมดไปเสียแล้ว
เมื่อรู้ความเป็นรูป เป็นนาม ด้วยการ **เจริญสติปัฏฐาน**
จน **วิปัสสนาญาณ** เกิดทำให้เข้าถึง **มรรค ผล นิพพาน**
พ้นทุกข์ได้

นี่คือ **พระมหากรุณาคุณ** เป็นการทรงเปิดของ
ที่ปิด ทรงหยายของทีความ ทำให้ชาวโลกได้เห็นของจริง
และทำให้ **เวไนยสัตว์** ที่มีปัญญาสามารถละ **ตัณหา**
ที่แสวงหาภพลงได้ และทรงรู้อุปายที่จะทำให้นุคคล
ที่ศรัทธาเข้าสู่พุทธศาสนาได้รู้เห็น อริยสัจ ๔ นั้นเอง

ชาวพุทธเราเอ๋ย พวกเราได้ลากแล้วหนอ ด้วย
พระมหากรุณาคุณ เราทั้งหลายได้มีโอกาสฟังธรรม
ได้ปฏิบัติตามคำสอนขององค์พระผู้มีพระภาคเจ้า
พระองค์ทรงมีคุณมากมาย ที่หาคำมาเปรียบไม่ได้
แม่พ่อ แม่ มีคุณมากมาย แต่ก็ชี้โลกทั้งหลายให้เรารู้ได้
เท่านั้น แต่เราก็มีโมหะ ลุ่มหลงอยู่ในโลกแห่งทุกข์
เหล่านี้ ไม่สามารถพ้นจากทุกข์ไปได้เลย อาศัย
พระพุทธร่องค์ทรงนำแสงสว่างชี้ทางให้เราพ้นทุกข์
ชี้ทางอันสุขเกษมคือทางสู่ **ปรินิพพาน** ทำให้พ้น
การเกิด ไม่ต้องเป็นไปทุกข์อีกนั่นเอง

แม้การ **ปรินิพพาน** ของพระพุทธร่องค์นี้ ก็มี
คุณมากด้วยแสดงให้เห็นสภาวะธรรมทั้งหลายล้วน
เกิดขึ้นแล้วดับไป ลึนไป สุกุญไป ไม่ว่าบุคคลนั้น
จะมีคุณธรรมหรือมีปัญญามากมายเพียงใดก็ตาม

ทุกสัตว์บุคคลเมื่อเกิดมาแล้วล้วนไม่เที่ยง มีสภาพ
อันเดียวกัน คือเมื่อเกิดขึ้นแล้วดับไป มีแล้วสูญไป
เมื่อรู้แล้วก็ให้ละ ให้วาง ทุกสิ่งที่เราทำได้ ก็สักแต่ว่ารู้
ไม่ควรยึดถือ แต่สิ่งที่ควรต้องทำ ต้องรู้ คือการเจริญสติ
รู้รูปรนามภายในตน จนเกิดปัญญาเห็นทุกข์โทษของ
รูปรนามที่ได้มา เพื่อละความยึดติด แม้ปัญญาต่างๆ
ที่เกิดจากการเรียน ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติ
ในวิปัสสนาญาณตามลำดับนั้น ล้วนเป็นปัญญา
(ความเข้าใจ) ที่เป็นเหตุให้ละความยึดติด ที่สุดแล้ว
แม้ปัญญาที่รู้นั้นก็ล้วนดับไปสิ้นไปเช่นกัน และปัญญา
ก็เป็นสังขารธรรมจึงมีสภาพไม่เที่ยง

ความรู้เหล่านี้จะทำให้เราพ้นทุกข์ ก็เพราะมีการ
กำหนดรู้ **ทุกข์** เมื่อมีการกำหนดรู้ทุกข์มากเท่าไร
กิจในการละ **สมุทัย** ก็มีมากขึ้นเท่านั้น และการกำหนด
รู้ทุกข์เหตุให้เข้าไปแจ้ง **นิโรธ** ด้วยการเพียรเจริญ **มรรค**
ภาวนามีสติปัญญานเป็นต้น เป็นเหตุให้พ้นทุกข์ได้
นั่นเอง

๑. ท่านทั้งหลายล้วนโชคดีเพราะในชาตินี้ได้เกิดมา
เป็นมนุษย์

๒. ได้พบพุทธศาสนาได้ทำบุญในพุทธศาสนา

๓. ได้ฟังได้เรียนคำสอนขององค์พระสัมมา
สัมพุทธเจ้า

๔. ต่อไปก็ย่อมมีโอกาสดำปฏิบัติ และหลายท่าน
ล้วนเคยปฏิบัติมาแล้ว

๕. ฉะนั้นท่านย่อมมีโอกาสร่วมสร้างบารมีเพื่อพ้นทุกข์
แน่นอนอีก

นี่เป็นประโยชน์ที่ได้รับจากองค์พระสัมมา
สัมพุทธเจ้าจริงๆ

ท้ายสุดนี้จึงขออนุโมทนากับทุกท่านและขอให้
ทุกท่านมีโชคดีดังกล่าวนะคะ สาธุ

ส.อภิมนต์บุตร

๐๘๗-๗๙๕-๘๗๕๔

๒๓/๓/๒๕๕๘

มงคล ๓๘ ประการ (๔)

อ. เทพฤทธิ์ สาธิตการมณี

สวัสดิ์ครับ ท่านสมาชิกที่รักทุกท่าน

เล่มที่แล้วต้องขอภัยที่ไม่ได้ลงเรื่องมงคล ๓๘ เนื่องจากงานมาก และสุขภาพไม่ค่อยดี แต่เวลานี้สุขภาพดีขึ้นมากแล้ว จึงขอนำเสนอเรื่องมงคล ๓๘ ต่อจากฉบับที่ ๑๒๗ เลยนะครับ

มงคลข้อที่ ๙ วินัยได้ศึกษาไว้ดีแล้ว **วินโย จ สุลิกฺขิโต** คำว่า วินัย หมายถึงความมีระเบียบ เป็นเครื่องฝึกหัดกายและวาจาให้มีความเรียบร้อยและสำรวม แล้วความเรียบร้อยและสำรวมเป็นอย่างไรก็ต้องขอแยกออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. วินัยของผู้ครองเรือน อาคารยวินโย ได้แก่ การงดเว้นจากอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ หรือความเป็นผู้มีศีล ๕ ต้องรักษาศีล ๕ ไว้ให้ดี อย่าให้บกพร่อง เพราะศีลจะคุ้มครองผู้ที่รักษาศีลไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว และไม่ตกไปในอบายภูมิด้วย ดังตัวอย่าง

ชายคนหนึ่งขณะเก็บฟืนอยู่ในป่า เมื่อตัดได้ฟืนตามที่ต้องการแล้ว ก็เดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางรู้สึกง่วง จึงนอนพักที่โคนต้นไม้ แต่ขณะกำลังหลับอยู่ ก็ต้องตกใจตื่น เพราะมีงูเหลือมตัวใหญ่พันร่างของเขาเอาไว้ และจะกินเขาเป็นอาหาร ด้วยความรักตัวกลัวตาย เขาจึงคิดจะพันคองูให้ขาดด้วยมิดที่ใช้ตัดฟืนซึ่งกำอยู่ในมือ แต่ก็ระลึกได้ว่าเขาได้สมาทานศีลมาเมื่อตอนเช้า และเขาก็ไม่เคยที่จะผิดศีลข้อไหนเลยมาหลายปีแล้ว ถ้าเราฆ่างูก็เท่ากับศีลที่เรารักษาไว้อย่างดีต้องขาดสะบั้นลง อย่างกระนั้นเลย เรายอมสละชีวิตเพื่อรักษาศีลไว้จะเป็นการดีแน่แท้ แต่เมื่องูรัดแรงเข้าเพื่อให้กระตุกเขาแตกหัก ความกลัวตายก็เกิดขึ้นอีกครั้ง เขาจึงเงื้อมิดเพื่อจะพันคองูเอาชีวิตรอดอีกครั้ง แต่ก็เกิดสติว่าไหนๆ เราก็ตั้งใจจะรักษาศีลแล้ว หากมิดยังคงอยู่ในมือเราแล้ว เราอาจเปลี่ยนใจฆ่างูอีกก็ได้ จึงตัดสินใจ ขว้างมิดทิ้ง ยอมสละชีวิตเพื่อรักษาศีล เหตุอัศจรรย์ได้เกิดขึ้น เมื่อเขารักษาศีลด้วยชีวิต ศีลก็รักษาชีวิตของเขาไว้ โดยงูที่รัดตัวเขาไว้มีความรู้สึกร่อนราวกับกำลังรัดท่อนเหล็กแดงที่เผาไฟอยู่

จึงรีบคลายชนดจากลำตัวของชายคนนั้น แล้วเลื้อยหนีเข้าไปในป่าทันที นี่แสดงให้เห็นได้ว่า เมื่อเขามีวินัยในการรักษาศีลยิ่งกว่าชีวิต ศีลย่อมเป็นเกราะคุ้มครองไม่ให้เขาได้รับอันตรายในปัจจุบัน และในอนาคต เขาย่อมมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่หวังได้อีกด้วย อีกตัวอย่างหนึ่ง มีชายคนหนึ่งรับราชการในฝ่ายกฎหมาย ปรากฏว่าหัวหน้าให้เซ็นรับรองการทำความผิดของข้าราชการการเมืองคนหนึ่งว่าการกระทำนั้นไม่ผิด ถ้าเขาเซ็นรับรองตำแหน่งการงานจะก้าวหน้า แต่ถ้าไม่ทำตาม อนาคตทางราชการคงริบหรี่ลงอย่างแน่นอน ทำให้เขาเกิดความกังวลมากกว่า ถ้าเขาไม่ทำตามตามที่หัวหน้าสั่ง ความก้าวหน้าย่อมมีติดเป็นแน่ แต่ถ้าเขาทำตามโดยรู้อยู่แก่ใจว่า การรับรองนี้จะทำให้คนไม่ดีทำความผิดได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งวิญญูณแห่งนักกฎหมายเช่นเขาก็ทำไม่ได้เช่นกัน เพราะเท่ากับทรยศกับอาชีพของตนที่เป็นนักกฎหมาย และทรยศต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ด้วย เพราะเขาเป็นข้าราชการ ดังนั้น เขาจึงตัดสินใจที่จะไม่รับรองให้กับเรื่องที่หัวหน้าของเขาบังคับให้ทำ แต่หลายคนต่าง

เซ็นรับรองกันทั่ว เพราะเห็นแก่ประโยชน์ความก้าวหน้า
ของตนกันทั้งสิ้น มีแต่เขาคนเดียวที่ไม่เห็นด้วย เพราะ
เท่ากับไปรับรองในสิ่งผิดกฎหมายให้ถูกกฎหมายขึ้นมา
จากนั้นตำแหน่งหน้าที่การงานของเขาก็ไม่ได้เลื่อนขึ้น
ตามอายุและผลงาน แต่คนที่ทำผิดจรรยาบรรณกลับได้
เลื่อนตำแหน่งข้ามเขาไปเป็นจำนวนมาก ที่แรกเขา
ก็รู้สึกท้อแท้ต่อระบบราชการที่มีการทำทุจริตจนแทบจะ
กลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องไปแล้ว แต่ก็คิดภูมิใจว่า แม้
ตำแหน่งจะไม่ก้าวหน้า แต่เขาได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว
อย่างน้อยต่อไปก็ไม่อับอายต่อลูกหลานว่ามีบรรพบุรุษ
เป็นคนทุจริตในวงราชการ แต่ลูกหลานจะชื่นชมว่า
พวกเขามีบรรพบุรุษที่ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อ
พระเจ้าอยู่หัวฯ และภักดีต่อแผ่นดิน ซึ่งมีค่ามากกว่า
ทรัพย์สินเงินทองหรือผลประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ต่อมา
ในภายหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผู้ที่เคย
มีอำนาจหมดอำนาจลง การทุจริตต่างๆ จึงถูกรื้อฟื้นคดี
ขึ้นมาใหม่ ผลปรากฏว่าคนที่เคยรับรองในความไม่ถูกต้อง
ถูกปลดบ้าง ถูกลดชั้นลงมาบ้าง และตัวเขาที่เคยชื่อตรง
ต่อหน้าที่ก็ได้รับการเลื่อนตำแหน่งขึ้นมาตามความ

ชื่อตรงของเขานั่นเอง นี่เป็นตัวอย่างให้เห็นว่าการทำความดีแม้ผลของความดีนั้นจะปรากฏช้าก็อย่าสิ้นหวัง เพราะทำดีย่อมได้ดั่งอย่างแน่นอน ดังนั้น ผู้ที่มีวินัยในการรักษาความดีเอาไว้ไม่ให้เสื่อมคลาย ความดีย่อมติดตามตัวเขาไปในทุกภพทุกชาติ ดังนั้น ศิล ๕ จึงเป็นธรรมที่มนุษย์ทั้งหลายควรรักษากันไว้ให้ดี เรียกได้ว่า เป็น “มนุสสธรรม” เลยก็ได้เวลาเราสมาทานศีลเสร็จแล้ว พระท่านก็จะแสดงอานิสงส์ของศีลว่า “สีเลนะ สุกตัง ยันติ ศิลทำให้ได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ สีเลนะ โภคสัมปทา ศิลทำให้มีโภคทรัพย์ สีเลนะ นิพพุตังยันติ ศิลเป็นบาทให้ถึงซึ่งมรรคผลนิพพาน” หมายความว่า เมื่อเรามีวินัยในการรักษาศีล ก็เท่ากับเราไม่ได้ทำความชั่ว ศิลจึงปิดประตูบาป เหลือแต่สุคติโลกสวรรค์ เป็นที่ไป ศิลทำให้มีโภคทรัพย์ เพราะหากเราทำมาหากิน แสวงหาทรัพย์ในทางที่ดีที่ชอบ โภคทรัพย์ย่อมเกิดขึ้น และทรัพย์ที่แสวงหามาโดยสุจริตนี้จะไม่วิบัติไปด้วยเหตุอันไม่สมควร คือ ไม่ถูกโกง ปล้น ชิงทรัพย์ หรือ ไม่วิบัติไปด้วยภัยธรรมชาติ อันได้แก่ ไฟไหม้ พายุ พัดถล่ม น้ำท่วม หรือแผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม เป็นต้น

นอกจากนั้น ศิลยังเป็นบาทแห่งการเจริญกุศลที่ยิ่งๆ
ขึ้นไป มี ฌาน อภิญญา และมรรคผลนิพพาน เพราะ
ผู้ที่ศิลปไม่ดี ย่อมเกิดความกังวลในทุจริตต่างๆ ที่ทำไป
เรียกว่า เกิดวิปถิสาร ความเดือดร้อนใจนี้จะคอย
ขัดขวางไม่ทำให้การทำความดีเบื้องสูงขึ้นไปทำได้สำเร็จ
ส่วนคนที่รักษาศิลได้ดีแล้ว จะเกิดปิติปราโมทย์ เมื่อได้
พิจารณาถึงศิลปที่ได้รักษาไว้ดีแล้ว ปิติปราโมทย์ก็จะเป็น
บาทให้เกิดสมาธิ สมาธิก็จะเป็นบาทให้เกิดปัญญาเป็น
ขั้นๆ ไป ดังนั้น ทั้งฌาน อภิญญา มรรคผลนิพพาน
จะเกิดได้ก็แก่ผู้ที่มีวินัยในการรักษาศิลไว้เป็นอย่างดี
นั่นเอง นอกจากรักษาศิล ๕ แล้ว ท่านยังให้มีวินัย
ในการรักษากุศลกรรมบถ ๑๐ ด้วย คือ เว้นจาก
กายทุจริต ๓ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ และประพฤติ
ผิดในกาม เว้นจากวจีทุจริต ๔ มีการพูดเท็จ พูดคำหยาบ
พูดส่อเสียดให้คนแตกแยกกัน และเว้นจากการ
พูดเพ้อเจ้อ ไม่มีประโยชน์ และเว้นจากมโนทุจริต ๓
มีการเพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์ของผู้อื่นโดยมิชอบ
การพยาบาทคิดปองร้าย หรือคิดแข่งผู้อื่น และเว้นจาก
นิยตมิฉนาทวิภูติด้วย จะเป็นวินัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อควรสังเกตในกุศลกรรมบท ๑๐ ไม่มีศีลข้อที่ ๕ คือ การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย และเครื่องดองของเมา แสดงว่าการดื่มสุราเมรัยไม่อยู่ในอกุศลกรรมบท ก็คงไม่นำสู่อบายภูมินะซีครับ

คำตอบคือ ใช่ครับ ลำพังการดื่มเครื่องดองของเมา ถ้าดื่มพอร่อย ไม่ถึงกับเมาขาดสติ ก็ยังไม่ถึงกับนำเกิดในอบายได้หรอกครับ นี่ไม่ได้เป็นการชี้โพรงให้กระรอกหรอกนะครับ อย่างพวกชาวต่างชาติ เขาดื่มเบียร์ ดื่มไวน์ หรือเหล้าสาเก นิดๆ หน่อยๆ เพื่อแก้หนาว หรือเข้าสังคม แต่ไม่ถึงกับมึนเมาก็ยังไม่นำสู่อบาย แต่ถ้าดื่มบ่อยๆ โอกาสที่จะดื่มมากขึ้นแล้วเมาขาดสติ ไปทำผิดศีลข้ออื่นๆ ย่อมมีมาก ตอนนั้นแหละจะไปสู่อบายด้วยเหตุนั้นๆ แต่พระพุทธองค์ตรัสว่า อย่าดื่มได้เลยจะเป็นการดีกว่า เพราะเริ่มดื่มก็เท่ากับเริ่มเข้าไปตั้งอยู่ในความประมาทแล้ว จะเป็นเหตุให้ผิดศีล และผิดกรรมบทได้ทุกข้อ จึงทรงบัญญัติข้อสุราเมรัยไว้ในศีลข้อที่ ๕ ครับ ดังนั้น ขรवासผู้จะเข้าถึงความเป็นมงคลในข้อนี้ ต้องมีจิตใจหนักแน่นในการรักษาวินัยของขรवासให้ดี

ส่วนวินัยของผู้ไม่ครองเรือน หรือวินัยของบรรพชิต คือ พระวินัยของภิกษุในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การไม่ล่วงอาบัติในกองอาบัติทั้ง ๗ มี อาบัติปาราชิก เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องมีความสำรวมสังวรใน ศีลบริสุทธิ์อีก ๔ อย่าง คือ

๑. ปาติโมกขสังวรศีล ศีลคือความสำรวมใน ปาติโมกข์ คือมีความระมัดระวังที่จะไม่ล่วงในศีล ๒๒๗ ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้

๒. อินทริยสังวรศีล ศีลคือความสำรวมในอินทริย ทั้ง ๖ ในเวลาที่ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง เป็นต้น คือ ไม่ไปใส่ใจในนิมิตอนุพยัญชนะที่ประสพพบเห็นทาง ทวารทั้ง ๖ เป็นต้น เพราะจะทำให้กิเลสกำเริบได้

๓. อาชีวปาริสុทธิศีล ศีลคือความบริสุทธิ์แห่ง อาชีวะ ได้แก่ ไม่เลี้ยงชีพโดยวิธีที่พระพุทธเจ้าตรัสห้าม ไว้ เช่น ต้องหาอาหารด้วยการบิณฑบาต จะไปซื้อหรือ หุงกินเองไม่ได้ เป็นต้น

๔. ปัจจยสันนิสิตศีล คือ ศีลที่อาศัยการพิจารณา การบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ ได้แก่ การพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ที่จะใช้สอยว่าทำอย่างไรจึงจะถูกต้องตามที่พระพุทธองค์

ทรงสอนไว้ เช่น ก่อนฉันภัตตาหาร ก็ต้องพิจารณาโดย
ความเป็นธาตุ ฉันเพื่อให้ร่างกายมีกำลังในการเจริญ
สมณธรรม ไม่ได้ฉันเพื่อความเอร็ดอร่อย หรือฉันเพื่อให้
มีรูปร่างงดงาม เป็นต้น

ส่วนที่ชื่อว่า ได้ศึกษาไว้ดีแล้ว ก็คือ หมั่นตรวจสอบ
อยู่เสมอว่ายังเต็มบริบูรณ์ดีอยู่หรือไม่ ถ้าสิ่งใดที่ยัง
บกพร่องอยู่ ก็ทำให้เต็มบริบูรณ์ดังเดิม หากพลั้งเผลอ
อาบัติ ก็ต้องปลงอาบัติเสีย ไม่เพิกเฉยในอาบัติ จะได้
ไม่มีอาบัติติดตัวไป ทางด้านฆราวาสก็ต้องมีความ
ระมัดระวังไม่ให้ศีลขาด หรือบกพร่อง เช่น บางครั้งไป
ร้านอาหารทะเล เห็น กุ้ง ปู ปลา สดๆ นำรับประทาน
แต่ถ้าไปสั่งก็เท่ากับใช้ให้เขาทำปาณาติบาต จึงควรมีวินัย
ในเรื่องของการบริโภคด้วยเช่นกันว่า หากการกิน
อาหารของเราต้องเป็นเหตุให้ล่วงศีล ก็ไม่ควรทำ
ถ้าทำได้เช่นนี้แล้ว ก็จะเป็นประโยชน์สุขได้ในปัจจุบัน
เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป เข้าสู่วงสังคมก็ไม่ก่อเขิน
กายภาคหน้าก็มีสุคติเป็นที่หวัง และเมื่อมีโอกาส
ประพฤติปฏิบัติธรรมย่อมมีความเจริญก้าวหน้าได้เป็น
อย่างดี ส่วนการรักษาวินัยของบรรพชิตย่อมนำมาซึ่ง

ประโยชน์สุข เป็นที่น่าครุฑาเลื่อมใสแก่พุทธศาสนิกชน
ทั้งหลาย และเป็นปัจจัยให้เข้าสู่ความพ้นทุกข์ได้โดย
สะดวก ดังนั้น วินัยที่ศึกษาไว้ดีแล้วจึงเป็นมงคลอย่างยิ่ง

มงคลข้อ ๑๐ วาจาที่เป็นสุภาสิต **สุภาสิตา จ ยา**
วาจา หมายถึง วาจาที่บุคคลเปล่งออกไปแล้ว เป็น
วาจาที่ไม่มีโทษ คือ ไม่เป็นวจีทุจริตทั้ง ๔ มีมุสาวาท
เป็นต้น แต่ก็อาจเป็นที่สงสัยได้ว่า การงดเว้นจาก
วจีทุจริต ๔ แสดงไว้ในมงคลข้อที่แล้ว คือ “วินัยที่
ศึกษาไว้ดีแล้ว” ไม่ใช่หรือ คำตอบคือ ในมงคลข้อที่ ๙
ที่ว่า “วินัยที่ได้ศึกษาไว้ดีแล้ว” นั้น ท่านมุ่งเอาความ
มีเจตนางดเว้นจากวจีทุจริต ๔ เท่านั้น แต่ในมงคล
ข้อที่ ๑๐ นี้ นอกจากจะไม่เปล่งวจีทุจริต ๔ แล้ว ยังมุ่งให้
มีการเปล่งวาจาที่เป็นสุภาสิตด้วย แล้วอะไรล่ะที่เป็น
วาจาสุภาสิต พระพุทธองค์ตรัสว่า วาจาที่เป็นสุภาสิต
ต้องประกอบพร้อมด้วยองค์ ๔ “จตุหิ ภิกขเว องฺเคหิ
สมนฺนาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ” ดูกร ภิกษุทั้งหลาย
วาจาที่ประกอบพร้อมด้วยองค์ ๔ เหล่านี้ ชื่อว่า
วาจาที่เป็นสุภาสิต ไม่ใช่ทุภาสิต ไม่มีโทษด้วยวิญญูชน

ทั้งหลายก็ไม่ติเตียนด้วย ด้วยองค์ ๔ อย่าง มีอะไรบ้าง
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในศาสนานี้

- ย่อมกล่าวแต่คำที่เป็นสุภาษิต (กล่าวคำดี)
ไม่กล่าวคำที่เป็นทุภาษิต (กล่าวคำไม่ดี)
- ย่อมกล่าวแต่คำที่เป็นธรรมเท่านั้น ย่อมไม่กล่าว
คำที่เป็นอธรรม ๑
- ย่อมกล่าวแต่คำที่น่ายกเท่านั้น ย่อมไม่กล่าว
คำที่ไม่น่ายก ๑
- ย่อมกล่าวแต่คำจริงเท่านั้น ย่อมไม่กล่าว
คำเท็จและเหลวไหล ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย วาจาที่ประกอบด้วยองค์ ๔
เหล่านี้แล ชื่อว่าวาจาที่เป็นสุภาษิต ฯลฯ วิญญูชน
ทั้งหลายก็ไม่พึงติเตียนด้วย นี่ก็เห็นได้ว่าในมงคลข้อนี้
นอกจากจะไม่กล่าวคำไม่ดีแล้ว ยังเน้นที่การกล่าวคำดีๆ
ที่มีประโยชน์อีกด้วย ได้แก่

องค์ที่ ๑ การกล่าวคำที่เป็นสุภาษิตนั้น นอกจากจะ
กล่าวคำที่ปราศจากโทษ ที่เป็นปิสฺสณาวาจา คือ ไม่กล่าว
ยุยงให้คนแตกแยกความสามัคคีกัน แล้วยังมุ่งให้กล่าว

วาทาที่จะทำให้คนในสังคมนั้นสมัครสมานสามัคคีกันอีกด้วย เพราะความสามัคคีย่อมเป็นกำลังของหมู่คณะ นี่คือจุดมุ่งหมายของการกล่าววาทาที่เป็นสุภาษิต

องค์ที่ ๒ การกล่าวคำที่เป็นธรรมนั้น นอกจากจะไม่กล่าวคำที่เป็นลัษณ์ปาลาปะ คือ การไม่พูดจาเหลวไหล ไร้สาระแล้วยังมุ่งถึงการกล่าวคำที่มีประโยชน์ มีสาระ อันจะเกื้อกูลประโยชน์แก่ผู้อื่นอีกด้วย นี่คือจุดมุ่งหมายของการกล่าวคำที่เป็นธรรม

องค์ที่ ๓ การกล่าวคำที่น่ารักนั้น นอกจากไม่กล่าวคำหยาบคาย ไม่น่าฟังที่เป็นพรุสวาทาแล้ว ยังมุ่งเน้นให้พูดจาอ่อนหวานเป็นปิยวาทา หรือเป็นมธุรสวาทา อันประกอบด้วยความเมตตาที่มีเยื่อใยแก่ผู้ฟังให้ระรื่นหูอีกด้วย นี่เป็นจุดมุ่งหมายของการกล่าวคำที่น่ารัก

องค์ที่ ๔ การกล่าวคำที่เป็นจริงเท่านั้น นอกจากจะมุ่งให้ไม่กล่าวคำเท็จที่เป็นมุสวาทาแล้ว ยังมุ่งให้พูดแต่สิ่งที่เป็นความจริงอันจะเกื้อกูลประโยชน์แก่ผู้ฟัง แต่ก็ต้องเป็นคำจริงที่ถูกต้องกาละ คือถูกต้องกาลเวลา และ ถูกเทศะ คือถูกต้องสถานที่ด้วย ดังนั้น แม้บางครั้งการกล่าวคำจริงแล้วผิดเวลาผิดสถานที่ก็ยังคงดเว้นไว้ก่อน

รอให้สบโอกาสที่เหมาะสมจึงค่อยพูดอีกครั้ง จึงจะเกิดประโยชน์ และไม่เกิดโทษอีกด้วย

ทั้งหมดนี้ คือ ความหมายของการกล่าววาจาที่เป็นสุภาสิต ย่อมถึงความเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะย่อมเกื้อกูลประโยชน์สุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้าด้วย

ก็ขอยุติมงคลข้อที่ ๑๐ ไว้เพียงเท่านี้ หวังว่าท่านสมาชิกคงจะได้มีโอกาสน้อมนำเอามงคลเหล่านี้ไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุข ทั้งในครอบครัว และในหมู่คณะ ฉบับหน้าติดตามมงคลข้อที่ ๑๑ คือ การทำนุบำรุงบิดามารดาต่อ ซึ่งจะมุ่งเน้นให้เกิดความกตัญญูกตเวทีต่อบุพพการีอันเป็นมงคลที่สำคัญยิ่ง ฉบับนี้ขอยุติไว้เพียงเท่านี้ขอความสุขสวัสดิ์จึงมีแก่ท่านสมาชิกทุกท่าน

สวัสดิ์ครับ

ปัญหานำรู้สำหรับผู้เรียนอภิธรรม (๒)

อ. เทพฤทธิ์ สาริตการมณี

สวัสดีครับ ท่านสมาชิกที่เคารพรักทุกท่าน วันนี้เป็นวันวิสาขบูชา อันเป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพวกเราทั้งหลาย อดที่จะระลึกถึงพระคุณอันอนันต์ของพระพุทธองค์ ที่ทรงค้นพบพระธรรม และนำมาสั่งสอนแก่สาวกทั้งหลายจนถ่ายทอดมาถึงพวกเราในทุกวันนี้ ในฉบับที่ ๑๒๙ นี้ ขอนำเสนอสาระธรรมอีก ๘ คำถามคือ

คำถามที่ ๓๐ โทสเจตสิกมีลักษณะ คือ ผลักไสประทุษร้ายอารมณ์ คือ ไม่พอใจ ไม่ปรารถนา ไม่อยากได้ ส่วนฉันทเจตสิก มีลักษณะคือ พอใจ ปรารถนาในอารมณ์ คือ มีความยินดีอยากได้ ซึ่งเจตสิกทั้งสองมีลักษณะตรงข้ามกัน แต่ปรากฏว่า ฉันทเจตสิก เข้าประกอบกับโทสมูลจิต คือ ทำงานร่วมกับโทสะเจตสิกด้วย จึงอยากรู้ว่า ฉันทะไปเกิดร่วมกับโทสะได้อย่างไร

คำตอบคือ เกิดร่วมกันได้ครับ เราจะสังเกตเห็น คนที่ไม่ชอบหน้าอีกคน หรือเกลียดหน้าคนนั้น จะคอยหา

โอกาสจับผิด เฟ่งโทษ คอยจ้องจับดูว่าคนๆ นั้น จะทำอะไรผิดบ้าง จะได้นำเอาความผิดของเขามาโพยพอให้เขาเกิดความเสียหาย หรือเสียชื่อเสียง ความพอใจในการจับผิดผู้อื่น เป็นลักษณะของฉันทะที่ประกอบกับโทสะ หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง เวลาเราเกลียดใคร เราจะมี ความอยากจะทำร้าย หรือประทุษร้ายแก่คนๆ นั้น หรือคนที่ชอบดูละครหลังข่าว เวลาเห็นตัวร้ายกลั่นแกล้งพระเอกหรือนางเอกจะเกิดอาการอินไปกับบทละคร จนเกิดความอยากจะตบตีนางตัวร้าย บางรายเห็นนางร้ายมาเดินตลาดสด ก็ชูปชပ်กันจนจะเอาเปลือกทุเรียนตบหน้านางร้ายกันทีเดียว ความพอใจในการทำร้ายคนที่เกลียดนั้นแหละ คือฉันทะที่ประกอบกับโทสะอย่างเห็นได้ชัดครับ

คำถามที่ ๓๑ ขณะเห็นผู้ที่เราเกลียด หรือศัตรูของเราถูกทำร้าย หรือประสบกับความวิบัติ แล้วเกิดความสะใจ ถามว่า ความสะใจเป็นจิตประเภทไหน

คำตอบคือ คนส่วนมากมักจะเข้าใจว่าความสะใจ ในขณะที่เห็นคนที่เราเกลียด หรือศัตรูของเรา กำลังประสบกับความวิบัติ แล้วเกิดความสะใจ ความสะใจน่าจะเป็นจิตประเภทโทสะ เพราะพอใจที่จะให้เขาวิบัติ แต่ความ

เป็นจริงแล้ว จิตนั้นเกิดดับรวดเร็วมาก ขณะที่เห็นศัตรู
ของเราวิบัตินั้น มีจิตที่เป็นทั้งโทสะและโลภะเกิดสลับ
ต่อเนื่องกันอย่างรวดเร็ว เช่น ขณะที่เห็นศัตรูถูกทำร้าย
ก็อยากให้เขาถูกทำร้ายมากๆ กว่านี้ เป็นฉันทเจตสิก
ที่เกิดพร้อมกับโทสมูลจิต คือ พอใจในการประทุษร้าย
เขาให้มากๆ แต่เมื่อเห็นสภาพที่เขาถูกทำร้ายจนเลือด
ตกยางออกแล้ว เราก็กลับเกิดความสุขใจ ดีใจในภาพ
ที่เขากำลังยับเยินนั้น หรือเป็นศัตรูประสพกับความวิบัติ
ขณะที่อยากให้เขาวิบัตินั้นก็มีฉันทเจตสิกประกอบกับ
โทสมูลจิต คือความพอใจให้เขาวิบัติ แต่เมื่อเขาวิบัติแล้ว
เราก็เกิดความยินดีในความวิบัติของเขาขณะนั้น เป็น
โลภมูลจิตที่มีเวทนาเป็นโสมนัส ซึ่งตามปกติภาพของ
คนที่ถูกทำร้ายหรือประสพกับความวิบัติน่าจะเป็น
อนิฏฐารมณ์ อันจะเป็นเหตุให้เกิดความกรุณาสงสาร
แก่เขา แต่ถ้าอนิฏฐารมณ์นั้นเกิดกับคนที่เราเกลียด
หรือศัตรูของเรา กลับกลายเป็นอิฏฐารมณ์ที่ผิดปกติ
จากคนทั่วไป ดังนั้น แม้ผู้ที่ประสพกับความวิบัติ หรือ
ถูกทำร้ายจะเป็นศัตรู หรือคนที่เราเกลียดก็ตาม ไม่ควร
ไปสะใจสมน้ำหน้าเขา แต่ควรเจริญกรุณาให้เขาแทน
เพราะเขาก็เป็นสัตว์โลกร่วมเกิดแก่เจ็บตายกับเรา

เหมือนกัน หรือถ้าเจริญภรณ์ไม่ได้ ก็ต้องวางอุเบกขาว่า
สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม จิตของเราจะได้ไม่เกิด
อกุศล และทำให้เกิดโยนิโสมนสิการได้อีกด้วยครับ

คำถามที่ ๓๒ การปหานกิเลสของมรรค มีการปหานอย่างไร ขณะมรรคเกิดขึ้นปหานกิเลสก็ต้องมี
กิเลสปรากฏให้มรรคปหานใช่ไหม ถ้าไม่มีกิเลสปรากฏตัว
มาให้มรรคปหานแล้ว มรรคจะปหานกิเลสได้อย่างไร
แต่ถ้ามีกิเลสปรากฏให้มรรคปหาน ก็แสดงว่ากิเลส
ที่เป็นอกุศลธรรมเกิดพร้อมกับมรรคที่เป็นกุศลธรรม
ซึ่งตามเหตุผลก็เป็นไปไม่ได้ แล้วจะอธิบายอย่างไร

คำตอบคือ การปหานกิเลสของมรรคไม่ได้
หมายความว่ามีกิเลสมาเกิดพร้อมกับมรรคในขณะที่
มรรคปหานกิเลส ซึ่งก็เป็นไปไม่ได้จริงๆ เพราะอกุศล
จะมาก่อพร้อมกับกุศลไม่ได้ ในความเป็นจริง การ
ปหานกิเลสของมรรคเป็นเพียงโวหารภาษาเท่านั้น
ไม่ได้มีกิเลสอะไรมาปรากฏขึ้นหรอกครับ แต่ว่าอำนาจ
ของปัญญาในองค์มรรค ๘ นั้น มีอานุภาพในการที่จะ
ทำให้ปัจจัยของกิเลสนั้นๆ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อีก
และองค์มรรค ๘ นี้ แม้จะเกิดเพียงขณะจิตเดียว แต่ก็
สามารถกำจัดปัจจัยแห่งการเกิดของกิเลสชนิดนั้นๆ

ให้ดับลงเป็นสมุจเฉต คือ กิเลสชนิดนั้นๆ จะไม่สามารถ
เกิดขึ้นได้อีกตลอดไป เคยมีสำนักหนึ่งอ้างว่า เจ้าสำนัก
ของเขาท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ระยะนี้ต้องไป
วุ่นวายกับเรื่องของการเมือง จึงลดความเป็นพระอรหันต์
ลงมาเป็นโสดาบันก่อน ไว้เสร็จธุระทางการเมืองแล้ว
จะกลับมาเป็นพระอรหันต์ใหม่ นี่เป็นความเห็นผิด
อย่างมาก แสดงว่าการที่พระอรหันต์จะลดลงมาเป็น
โสดาบันได้ ก็ต้องเติมกิเลสที่ดับไปแล้วให้เกิดขึ้นมาอีก
แต่ความเป็นจริง ทำไม่ได้ เพราะกิเลสที่ถูกทำลายปัจจัย
แห่งการเกิดของกิเลสชนิดนั้นๆ จะกลับมาเกิดขึ้นอีก
ไม่ได้อย่างเด็ดขาด นี่เพราะขาดการศึกษาพระธรรม
โดยเฉพาะพระอภิธรรมให้เข้าใจเสียก่อนค่อยไปปฏิบัติ
เพราะผู้ที่ไม่ศึกษาแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง โอกาสที่จะ
ปฏิบัติผิดย่อมจะมีมาก และเมื่อผิดแล้วยังไม่รู้ว่าเป็นผิดอีก
กลับยึดการปฏิบัติผิดนั้นไว้สอนต่อ เป็นสัสถ์พทปราคาส
และอหังสาจักษิณเวสกายคณธะได้ทั้ง ๒ อย่าง ก็น่าเห็นใจ
และเมื่อไม่นานมานี้ มีผู้ส่งคลิปวิดีโอมาให้ดู ท่านเจ้า
สำนักท่านนี้ประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าท่านบรรลุเป็น
พระอรหันต์มาตั้งนานแล้ว ต่อหน้าหมู่คนจำนวนมาก
แล้วอย่างนี้จะจัดว่าเป็นอาบัติปาราชิกไหม

คำตอบคือ ไม่เป็นครับ เพราะแม้จะเป็นการอวด
อุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน แต่ก็ไม่เป็นอาบัติปาราชิก
เพราะท่านไม่ได้เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
จึงไม่เป็นอาบัติปาราชิก และในพระไตรปิฎกก็แสดงไว้ว่า
ในยุคพันปีที่ ๓ จะไม่มีพระอรหันต์แล้ว อย่างมากก็มี
เพียงพระอนาคามีเท่านั้นครับ

คำถามที่ ๓๓ เป็นเรื่องของรูป ที่ว่าชีวิตรูป
ทำหน้าที่รักษาสหชาตรูปที่เกิดพร้อมกันนั้น หมายความว่า
อะไร และรักษาอย่างไร

คำตอบคือ ชีวิตรูปเป็นรูปชนิดหนึ่งที่เกิดจาก
กรรมเป็นสมุฏฐาน ทำหน้าที่หล่อเลี้ยงหรือรักษาสหชาต
รูปที่เกิดพร้อมกันตน ซึ่งรูปเหล่านั้นก็คือรูปที่เกิดจาก
กรรมเช่นเดียวกันกับตน ก็คือรักษากลุ่มของกัมมชรูป
ที่เกิดพร้อมกันนั่นเอง (กัมมชรูปมี ๑๘ รูป ได้แก่
อวินิพโยครูป ๘ ปริจเฉทรูป ๑ ปสาทรูป ๕ ภาวรูป ๒
หทยรูป ๑ และชีวิตรูป ๑) การตามรักษาของชีวิตรูปนั้น
เมื่อกรรมสร้างกัมมชรูปใดขึ้นมา ชีวิตรูปก็จะตามรักษา
กัมมชรูปนั้นๆ ให้อยู่ได้ครบอายุของรูป แล้วจึงดับไป
ซึ่งอายุของกัมมชรูป จะมีอายุเท่ากับจิตเกิดดับไปแล้ว
๑๗ ดวง และจิตแต่ละดวงจะมีชีวิตินทรีย์เจตสิกตาม

รักษาให้อยู่ได้ ๓ อนุขณะ ดังนั้น จิต ๑๗ ดวง
จึงมีอายุรวม ๕๑ อนุขณะ ซึ่งชีวิตรูปนี้แหละจะตาม
รักษากัมมชรูปให้ตั้งอยู่จนครบ ๕๑ อนุขณะ แล้วจึงดับไป
ดังนั้น กัมมาชรูปจะไม่ดับไปก่อนครบอายุของรูป คือ
๕๑ อนุขณะ นี่ว่าโดยธรรมาธิฐาน

ส่วนบุคคลาธิฐาน ตามความเข้าใจส่วนตัว
ของผม ชีวิตรูปจะตามรักษารูปร่างกายของเราไม่ให้
แห้ง หรือเน่าเปื่อยไป ดังนั้น เมื่อสัตว์ตายลงชีวิตรูป
จะดับลงพร้อมกับจุติจิต จากนั้นก็จะไม่สามารถรักษา
กัมมชรูปทั้งหลายได้อีกแล้ว ดังนั้น ร่างกายของสัตว์
นั้นๆ ก็จะค่อยๆ เน่าเปื่อยลง ส่วนบางศพที่ไม่เน่าก็จะ
ค่อยๆ แห้งลงไปเรื่อยๆ

คำถามที่ ๓๔ ความทุกข์ใจ เศร้าใจ เสียใจ
เมื่อประสบกับสิ่งอันไม่พึงปรารถนา เช่น ถูกโกงเงิน
ถูกใส่ร้าย ถูกไล่ออกจากงาน ค่าขายขาดทุน บ้านถูก
ไฟไหม้ ถูกน้ำท่วม หรือสูญเสียของรักไป ความทุกข์ใจ
และเสียใจเป็นผลของอกุศลธรรมที่เคยทำไว้ในอดีต
ที่เรียกว่าอกุศลวิบาก ใช่หรือไม่

คำตอบคือ ไม่ใช่ครับ การประสบกับสิ่งอันไม่พึง
ปรารถนาอย่างที่แสดงมาแล้ว เป็นต้น เหล่านั้นแหละ

เป็นอกุศลวิบาก ทำให้ต้องประสบกับอารมณ์อันไม่น่า
ปรารถนานั้น ที่เรียกว่า อกุศลอารมณ์ แต่เมื่อประสบกับ
อารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนาเหล่านั้นแล้ว มีการปรุงแต่ง
อารมณ์เหล่านั้นโดยชาตโยนิโสมนสิการ จึงทำให้เกิด
ความทุกข์ใจ และเศร้าเสียใจขึ้นมาอีกทีหนึ่ง แต่ถ้ารับ
อารมณ์อันไม่น่าปรารถนาเหล่านั้นแล้วมีโยนิโสมนสิการ
ต่ออารมณ์เหล่านั้น ความทุกข์ใจ หรือเศร้าเสียใจก็จะ
ไม่เกิดขึ้น หรือถ้าจะเกิดก็อาจจะทุกข์น้อย เช่น เพื่อน
ของผมคนหนึ่งถูกถูกค้าหนี้ไป ๔ ล้านบาท ซึ่งก็ดูว่า
เป็นจำนวนมากอยู่ จึงเกิดความทุกข์ใจ และเครียดจน
เส้นโลหิตสมองแตกเป็นอัมพาตไปหลายปี จึงถึงแก่
ความตาย เพราะเขาไปให้ความสำคัญกับสิ่งที่เสียไป
คือเงิน ๔ ล้านบาท แต่ถ้าหากเขามีโยนิโสมนสิการว่า
เขายังเหลือเงินอีกหลายสิบล้าน ก็ไม่เห็นจะเดือดร้อน
อะไร ดังนั้น ถ้าไม่ใส่ใจในสิ่งที่เสียไป แต่ใส่ใจในสิ่ง
ที่ยังมีอยู่ ก็จะไม่ทุกข์ก็ได้ หรือจะคิดว่า เราคงจะเคยไป
โกงเงินใครในอดีต จึงถูกเขาโกงต่อ ถือว่าใช้หนี้เก่าไป
ก็แล้วกัน อย่างนี้จัดเป็น มหากุศลญาณลัมปยุต คือ
ประกอบด้วยปัญญา รู้เหตุรู้ผลของกรรม ดังนั้น
ถ้าหากเราฟังธรรมแล้วน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ

อยู่เนืองๆ ความทุกข์ย่อมเกิดได้ยาก หรือน้อยลง ส่วน
ความสุขก็จะเกิดได้มากขึ้นครับ

คำถามที่ ๓๕ ความเห็นว่าชาติที่แล้วไม่มี
ชาติหน้าไม่มี เป็นความเห็นผิดใช่หรือไม่

คำตอบคือ ใช่ครับ มีคนจำนวนไม่น้อยเลยที่คิดว่า
ชาตินี้มีเพียงชาติเดียว ชาติที่แล้วก็ไม่มี ชาติหน้าก็ไม่มี
ตายแล้วก็หมดกันไป หรือตายแล้วก็สูญกันไปหมด
อย่างนี้เรียกว่า อูจเฉททิฏฐิ จัดอยู่ในกลุ่มของนิยตมิจฉา-
ทิฏฐิ คือ มีความเห็นที่เที่ยงต่อการไปเกิดในนรกภูมิ
เพราะผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องภพชาติ ย่อมมักจะไม่เชื่อเรื่อง
กรรมและผลของกรรมด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ไม่มีความคิด
จะสร้างบุญกุศลใดๆ เพราะเชื่อว่าผลของกุศลก็ไม่มี
ผู้ที่ไปรับผลของกุศลก็ไม่มี ก็ไม่รู้จักทำบุญกุศลไปทำไม
จึงทำแต่บาปอกุศลทั้งชีวิต เมื่อตายไปแล้ว จึงไปเกิด
ในนรกโดยแน่นอน และยังถ้าไปสอนคนอื่นให้มีความเชื่อ
แบบตนแล้ว บาบก็ยิ่งมีมากยิ่งขึ้น โดยมีนรกขุมหนึ่ง
เป็นที่ไปสำหรับผู้ที่มีความเห็นผิดที่เป็นนิยตมิจฉาทิฏฐินี้
คือโลกันตนรก ที่อยู่ขอบจักรวาลอันหนาวเหน็บ และ
มืดมิด เป็นอยู่ด้วยความหนาวเหน็บ และหิวโหย เมื่อ
ไต่ไปตามขอบจักรวาลไปสัมผัสสฤงฆ์สัตว์นรกตัวอื่น ก็

จับมากินเป็นอาหาร ต่างก็พลัดตกลงไปในบ่อน้ำกรด อันเย็นเยียบ จนถูกกัดกร่อนละลายไปด้วยความเจ็บปวด แล้วก็จะเกิดขึ้นมาเกาะขอบจักรวาลใหม่วนเวียน เช่นนี้ไปเรื่อยๆ นานแสนนานจนกว่าจะหมดกรรม จึงจะพ้นจากนรกขุมนี้

คำถามที่ ๓๖ แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าชาติที่แล้ว และชาติหน้ามีจริงหรือไม่ มีหลักฐานมายืนยันได้ไหม

คำตอบคือ มีหลักฐานครับ คือมีคนที่ระลึกชาติได้ จำนวนไม่น้อยเลยครับ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังที่เคยมีข่าวลงหนังสือพิมพ์มาหลายราย ขอยก ตัวอย่าง รายหนึ่งคือครอบครัวหนึ่งมีลูกชาย พออายุได้ ๓ ขวบ ก็บอกกับพ่อแม่ว่า เขาชื่ออื่นๆ อยู่หมู่บ้านโน้น มีลูกและภรรยา โดยบอกชื่อไว้หมด ซึ่งในตอนแรก พ่อแม่ก็ไม่เชื่อ แต่เมื่อลูกพูดบ่อยๆ ก็อยากรู้ว่าจริงหรือไม่ จึงลองพาลูกชายไปยังที่อยู่ที่เขาบอก ปรากฏว่า ไปพบครอบครัวนั้นจริงๆ และสามารถบอกถึงชื่อของ ลูกสาว ลูกชาย และภรรยา ตลอดจนทรัพย์สินที่เขา ซุกซ่อนอยู่ได้ด้วย ดังนั้น จึงเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า ชาติหน้ามีจริง เมื่อชาติหน้ามีจริง ชาติที่แล้วก็ย่อมมีจริง ดังนั้น จึงไม่ควรประมาทในชีวิต อย่าทำความชั่วทุกชนิด

เพราะกรรมชั่วทุกคนด้อย่อมสร้างผลที่ไม่น่าปรารถนา
เลยในชาติต่อไป และก็ควรทำแต่ความดี ทำบุญกุศล
ให้มากๆ เพราะบุญกุศลทั้งหลายย่อมให้ผลที่ดีกับเราไป
ในภพชาติต่อไป และหากมีโอกาสนี้ ก็อย่าลืมหาเวลา
ไปเจริญสติปัฏฐานบ้าง เพื่อจะได้ละคลายไถ่ถอนความ
เป็นตัวตนเป็นเราออกไปบ้าง อันจะเป็นปัจจัยแก่การละ
กิเลสให้หมดสิ้น เพื่อความไม่เกิดอีกต่อไป อย่าลืมนะครับ
อายุยิ่งมากขึ้น เวลาที่ทำความดีก็เหลือน้อยลงไปทุกที
จึงควรใช้เวลาที่เหลือทำความดีให้คุ้มค่าครับ

คำถามที่ ๓๗ เมื่อการกระทำของพระอรหันต์
ไม่เป็นกุศล แต่เป็นกิริยาจิต คือไม่สร้างผลให้เกิดแล้ว
พระอรหันต์ท่านจะอุทิศบุญให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว
ได้ไหม

คำตอบคือ การกระทำของพระอรหันต์ไม่สร้าง
วิบากก็จริง แต่สามารถอุทิศได้ครับ คือการกระทำ
ของท่านเป็นความดี ที่ไม่มีวิบากสำหรับตัวท่านเอง แต่
ความดีที่ท่านทำสามารถอุทิศให้ผู้อื่นมาอนุโมทนาได้ครับ
ดังตัวอย่างในพระสูตรคือ มารดาของพระสารีบุตร
เมื่อ ๕ ชาติที่แล้ว เป็นเปรตมาขอส่วนบุญจาก
พระสารีบุตร พระสารีบุตรจึงถวายทานแด่พระพุทธรูปเจ้า

แล้วอุทิศบุญนั้นแก่อดีตมารดา เมื่ออดีตมารดาอนุโมทนา
แล้วจึงพ้นจากอัฐภาพเปรตไปเกิดเป็นนางเทพธิดา
แสดงว่าพระอรหันต์สามารถอุทิศบุญให้แก่เปรตได้
แถมยังมีกำลังมากกว่าเรามากด้วย เพราะเป็นการ
กระทำของผู้ที่ไม่มีกิเลส ย่อมมีอานิสงส์มาก

ฉบับนี้ขอยุติไว้เพียงเท่านี้ พบกันใหม่ในฉบับ
วันอาสาฬหบูชา ท้ายที่สุดนี้ ขอความสุขความเจริญใน
ธรรมแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจงมีแก่ท่านสมาชิก
ทุกท่านครับ

ชาวอนุโมทนา

คณะกรรมการมูลนิธินิคมมหาณีรานนท์ ขออนุโมทนา
ท่านผู้มีอุปการะทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา กับมูลนิธินิคม
มหาณีรานนท์

**๑. คุณชนิดา ลัมธงเจริญ คุณทิตติภา ขจรไชยกุล
และคุณนวลศรี มียศ** เห็นประโยชน์ในการทะนุบำรุง
พระพุทธศาสนา รับเป็นประธานทอดผ้าป่า ร่วมกับคณะ
นักศึกษาพระภิกษุฯ วัดสามพระยา วัดธาตุทอง มูลนิธิแนบฯ
ผู้ปฏิบัติธรรมพร้อมสาธุชนทั้งหลาย และญาติ มิตร เพื่อนำ
รายได้เป็นค่าใช้จ่าย เผยแพร่พระพุทธศาสนา ทางสถานีวิทยุ
กระจายเสียง พิมพ์หนังสือธรรมะ ตัดตั้งกล่องวงจรปิด
พร้อมทั้งสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติวิปัสสนา
ในโครงการต่างๆ ของมูลนิธิฯ

**๒. ท่านที่เป็นเจ้าภาพเลี้ยงภัตตาหารต่างๆ ในวันงาน
ทอดผ้าป่าสามัคคีนี้**

**๓. ท่านที่เป็นเจ้าภาพเลี้ยงภัตตาหารพระภิกษุและ
ผู้ปฏิบัติธรรมรายวัน**

**๔. ท่านที่บริจาคทรัพย์ปัจจัยทะนุบำรุงสมทบทุน
มูลนิธินิคมมหาณีรานนท์ ทุนค่าอาหาร ธนาคารบุญ**

ค่าพิมพ์หนังสือเผยแพร่ ค่าน้ำค่าไฟ ค่าภัตตาหารพระภิกษุ และผู้ปฏิบัติธรรม ค่ารักษาพยาบาล ค่าสถานีวิทย์ ค่าซ่อมแซม อาคารต่างๆ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทัวไป

บางท่านที่ไม่สามารถไปบริจาคด้วยตนเอง ได้บริจาค ปัจจัยผ่านทางไปรษณีย์โรซิง ๗๓๒๑๐ หรือบริจาคเป็น ค่าใช้จ่ายต่างๆ โดยโอนเข้าบัญชีมูลนิธิแนบมหานิรานนท์ ผ่านธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาสำนักเพลินจิต เลขที่ ๐๐๑-๙-๓๘๙๔๒-๐ ประเภทออมทรัพย์ และธนาคารกรุงไทย สาขาถนนข้าวสาร เลขที่ ๐๒๗-๑-๒๒๒๙๘-๐ ประเภท ออมทรัพย์

๕. ท่านที่บริจาคเครื่องอุปโภค บริโภคต่างๆ มากมาย แต่มูลนิธิแนบมหานิรานนท์ตลอดมา

มูลนิธิแนบมหานิรานนท์ขออนุโมทนากับทุกท่าน ที่ได้ ร่วมใจกันบำเพ็ญกุศลทอดผ้าป่าสามัคคีครั้งนี้

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย พร้อมทั้งกุศลเจตนาทุกท่าน ที่ได้ร่วมใจกันบำเพ็ญกุศล เพื่อทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทั้งด้านคันถะธุระและวิปัสสนาธุระ จงเป็นพลวปัจจัยให้ท่านทั้งหลายประสบความสุข ความเจริญ มีสติ ปัญญา สามารถ ฐรรมเห็นธรรมตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนถึงความพ้นทุกข์โดยเร็วพลัน ด้วยกันทุกท่านเทอญ.

รายนามผู้บริจาคเงิน
ติดตั้งกันสาดเรือนปฏิบัติธรรม จำนวน ๖๐ หลัง
ระหว่างวันที่ ๑ มีนาคม ถึง วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๘

ผู้บริจาค ๕ หลัง มี ๑ ราย

คุณเบญจมาศ เดชกล้าหาญ

ผู้บริจาค ๓ หลัง มี ๒ ราย

คุณอุไรพรรณ พิพัฒน์ไพบูลย์

คุณพูนศรี นนทการ

ผู้บริจาค ๒ หลัง มี ๑ ราย

คุณชนิดา ลิ้มธงเจริญ

ผู้บริจาค ๑ หลัง มี ๒๕ ราย

อาจารย์ ปราโมช น้อยวัฒน์

คุณวิชัย ผดุงทรัพย์

คุณแม่ณัฐรา ลีวรรณภาไส

คุณสุนีย์ และ เพื่อน

คุณสุภาวรรณ งามประมวล

คุณปชารัตน์ วีระวิทยภิบาล

คุณทรงวุฒิ งามมีศรี

คุณสุวรรณ ต้นตระกูล และบุตร

คุณวรวรรณ วีระสุนทร

คุณชิลาภรณ์ เหล่าสุนทร

คุณพริ้มเพรา ธรรมมงคล

คุณชลิติ คุณญาณรัตน์ เฟื่องอารมณ และบุตร

คุณสุระ คุณทักษิณา รัตนกิจตระกูล

คุณปรีชญ์นันท์ คุณนวลฤดี เต็มฤทธิกุลชัย

คุณทิติภา ขจรไชยกุล

อาจารย์วรวรรณ ศุภจรรยา

คุณเอื้อรัชชัย ศรีสุขประเสริฐ

คุณอังคณา จันศิษย์ยานนท์

คุณสุภาพร - ลูกเอก อัศวศิวกุล

คุณอรดี แยมสรวล และคุณอุษณา วัฒนกวนิชย์

คุณสุภาวดี ล้อทองแท่ง

คุณเรวดี จุนเสนีย์

คุณอุบล จำรูญรัตน์

คุณสุมนพา กระจาดทอง

คุณอุทัย สุชนิรันดร์

ผู้ร่วมบริจาคสมทบ ดังนี้.

รายละเอียด ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒ ราย

รายละเอียด ๔,๖๕๐ บาท จำนวน ๑ ราย

รายละเอียด ๓,๒๐๐ บาท จำนวน ๑ ราย

รายละเอียด ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ ราย

รายละเอียด ๒,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ ราย

รายละเอียด ๑,๐๐๐ บาท จำนวน ๙ ราย

คุณอำนาจ สพันธุ์พงศ์

คุณสมุทร คุณวิไล คุณาญาติ

คุณสายจิตต์ คุณเพ็ญศรี ฟองศรีสิน

คุณนิพนธ์ คุณสมสวัสดิ์ บุญญภัทโร

คุณพูนศรี นนทการ บริจาค ผ้าห่ม จำนวน ๕๙ ผืน

อาจารย์ สุภาภรณ์ พิธิฐ์ศักดิ์

คุณปราโมทย์ อธิธิกุล

คณะนักศึกษาวัดสามพระยา

คณะผู้มีจิตศรัทธาจากมูลนิธิ

คุณสุวณี วีระกันต์

คุณสุรพงษ์ เลิศสิทธิชัย

คุณโหม นันทาภินัย

คุณอรุวรรณ สพันธุ์พงษ์

คุณนุชากร อติพัฒน์

คุณอัญชลี โลกิตสถาพร

คุณชวลิต นิตยะ

ข่าวมูลนิธิ

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์ มีวัตถุประสงค์ทะนุบำรุง
พระพุทธศาสนา ด้วยคันถะธุระและวิปัสสนาธุระ

ด้านคันถธุระ

๑. จัดการเรียนการสอนพระอภิธรรมพร้อมการปฏิบัติ
วิปัสสนากรรมฐาน ให้แก่ พระภิกษุ สามเณร และแม่ชี
หลักสูตรประจำ ๒ ปี ที่สำนักวิปัสสนามูลนิธิแนบมหานีรานนท์
ถนนพุทธมณฑลสาย ๕

๒. จัดการเรียนการสอนพระอภิธรรมฯ เพื่อการปฏิบัติ
วิปัสสนากรรมฐาน ให้แก่ ประชาชนทั่วไป ๓ แห่ง คือ :-

๒.๑ วัดธาตุทอง ถนนสุขุมวิท เขตวัฒนา
ที่วิหารลิมาภรณ์ทุกวันอาทิตย์

● เวลา ๐๘.๓๐ ถึง เวลา ๑๔.๐๐ น.

๒.๒ วัดสามพระยา เขตพระนคร
ที่อาคารสุทธีรังสรรค์ ชั้น ๑

ห้อง ๑๐๑, ๑๐๒ และ ๑๐๓ ทุกวัน :-

● วันจันทร์ ถึง วันศุกร์

เวลา ๐๙.๐๐ น.ถึง ๑๔.๓๐ น.

- วันเสาร์ - อาทิตย์

เวลา ๐๘.๓๐ น. ถึง เวลา ๑๕.๓๐ น

๒.๓ มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ทุกวันอาทิตย์

- เวลา ๐๙.๐๐ น. ถึง เวลา ๑๖.๓๐ น.

**๓. เผยแพร่ธรรมะ ทางวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุ
กองพลที่ ๑ คลื่น เอ.เอ็ม.๑๔๒๒**

- ทุกวันจันทร์ ถึงวันศุกร์

เวลา ๑๐.๓๐ น.ถึง ๑๑.๐๐น.

**๔. จัดพิมพ์วารสารธรรมะ ชื่อ ปัญญาสาร แจกเป็น
ธรรมทาน ประมาณ ๓ เดือนต่อฉบับ สมัครเป็นสมาชิกได้
โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงแต่ประการใด**

๕. เผยแพร่ธรรมะ ทางเว็บไซต์ <http://nab.or.th>.

ด้านวิปัสสนาธุระ

**๑. ได้จัดตั้งสำนักวิปัสสนา ณ เลขที่ ๘๔/๑ หมู่ ๒
ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีเรือน**

ปฏิบัติวิปัสสนา จำนวน ๖๐ หลัง ผู้ที่มีความรู้ปรมาตมธรรม
ตามสมควร สมักรเข้าปฏิบัติได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

๒. จัดอบรมวิปัสสนา หลักสูตร ๗ วัน (สำหรับคนใหม่)

ดังนี้.

วันที่	๑๘ - ๒๕	พฤษภาคม ๒๕๕๘
วันที่	๘ - ๑๕	มิถุนายน ๒๕๕๘
วันที่	๖ - ๑๓	กรกฎาคม ๒๕๕๘
วันที่	๑๗ - ๒๔	สิงหาคม ๒๕๕๘
วันที่	๓ - ๑๐	กันยายน ๒๕๕๘
วันที่	๕ - ๑๒	ตุลาคม ๒๕๕๘
วันที่	๙ - ๑๖	พฤศจิกายน ๒๕๕๘
วันที่	๑๔ - ๒๑	ธันวาคม ๒๕๕๘

๓. จัดอบรมวิปัสสนา (หลักสูตรเพิ่มทักษะ) ๑๒ วัน

ดังนี้

วันที่	๓ - ๑๔	พฤษภาคม ๒๕๕๘
วันที่	๒๐ - ๓๐	กันยายน ๒๕๕๘
วันที่	๒๒	พฤศจิกายน ถึง ๓ ธันวาคม ๒๕๕๘

**๔. สำหรับ พระภิกษุเข้าปฏิบัติธรรม ตามหลักสูตร
ประจำ ดังนี้.**

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ถึง ๖ สิงหาคม ๒๕๕๘

วันที่ ๒๐ - ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ และปิดเทอม -

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

**๕. จำนวนผู้เข้าปฏิบัติธรรม เดือน มกราคม ถึง
เดือน มีนาคม ๒๕๕๘ มีดังนี้.**

พระภิกษุ	๓๔	รูป
สามเณร	๒	รูป
แม่ชี	๑๐	ท่าน
ฆราวาสชาย	๒๒	ท่าน
ฆราวาสหญิง	๑๒๓	ท่าน
รวม	๑๙๑	ท่าน

**๖. อบรมวิปัสสนาฯ แก่ประชาชน หลักสูตร ๗ วัน
เดือน มกราคม ถึง เดือน มีนาคม ๒๕๕๘ มีดังนี้.**

พระภิกษุ	๑๒	รูป
แม่ชี	๖	ท่าน
ฆราวาสชาย	๑๔	ท่าน
ฆราวาสหญิง	๖๒	ท่าน
รวม	๙๔	ท่าน

ข่าวการบำเพ็ญกุศลประจำปี ๒๕๕๘ มี ๔ ครั้ง :-

- ๑) วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๘ ทอดฟ้าป่าสามัคคี
(วันมาฆบูชา)
- ๒) วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ทอดฟ้าป่าสามัคคี
(วันวิสาขบูชา)
- ๓) วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ทอดฟ้าป่าสามัคคี
(วันอาสาฬหบูชา)
- ๔) วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ทอดกฐินสามัคคี

วันและเวลาการบรรยายธรรมะของมูลนิธิแบบมหานีรานนท์ มีดังนี้
สำนักวิปัสสนา ทุกวันอาทิตย์

เวลา ๐๙.๐๐-๑๑.๐๐ น.	ปริจเฉทที่ ๕	อ.แม่ชีสุภัทรา
เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	ปริจเฉทที่ ๖	อ.แม่ชีสุภัทรา
เวลา ๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.	ปริจเฉทที่ ๖	อ.แม่ชีสุภัทรา

วัดธาตุทอง ทุกวันอาทิตย์

อาทิตย์ที่ ๑		
เวลา ๐๘.๓๐-๑๑.๐๐ น.	ธัมมสังคินี	พระมหาเกรียงศักดิ์
เวลา ๑๒.๐๐-๑๕.๐๐ น.	ภาษาบาลีเบื้องต้น	พระมหาเกรียงศักดิ์
อาทิตย์ที่ ๒		
เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๑๕ น.	ปริจเฉทที่ ๕	อ.นิตยา
เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น.	มหาปฏฐาน	อ.สุเมธนา
เวลา ๑๒.๓๐-๑๔.๐๐ น.	ปริจเฉทที่ ๑	อ.โชติ
อาทิตย์ที่ ๓		
เวลา ๐๘.๓๐-๑๒.๐๐ น.	วิปัสสนากรรมฐาน	อ.ปราโมช น้อยวัฒน์
เวลา ๑๒.๓๐-๑๔.๐๐ น.	วิปัสสนากรรมฐาน	อ.ปราโมช น้อยวัฒน์
อาทิตย์ที่ ๔		
เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๑๕ น.	วิปัสสนากรรมฐาน	อ.บุญญัฐศักดิ์
เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น.	วิปัสสนากรรมฐาน	อ.บุญญัฐศักดิ์
เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	ปริจเฉทที่ ๘	อ.บุญญัฐศักดิ์

ตารางบรรยายพระประวัติสามพระยา

ห้อง ๑๐๑		ห้อง ๑๐๒		
จันทร์	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. PHONETICS อ.ดร.ช่วย กรรณวัฒน์	๑๒.๓๐ - ๑๔.๓๐ น. ปริจเฉทที่ ๑ อ.สุนัย	จันทร์	๙.๐๐ - ๑๑.๓๐ น. วิปัสสนา อ.บุญญัฐศักดิ์ ทวีพัฒน์
อังคาร	-	๑๒.๓๐ น. ปริจเฉทที่ ๙ อ.ธเนศวร์	อังคาร	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. วิสุทธิมรรค พระมหาสมชาย
พุธ	-	๑๒.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. ภาษาบาลี พระมหาสมชัย	พุธ	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. วิสุทธิมรรค พระมหาสมชาย
พฤหัสบดี	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ปริจเฉทที่ ๙ อ.อาณัติชัย	๑๒.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. พระสูตร อ.สนธิชัย	พฤหัสบดี	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ปริจเฉทที่ ๙ พระมหาเกรียงศักดิ์
ศุกร์	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ปริจเฉทที่ ๔ อ.บุญญัฐศักดิ์ ทวีพัฒน์	๑๒.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. ภาษาบาลี พระมหาสมชัย	ศุกร์	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. อินทรีย์มกะ อ.แม่ชีสุภาภรณ์
				๑๒.๓๐ - ๑๔.๓๐ น. มาติกา อ.บุญญัฐศักดิ์ ทวีพัฒน์

ห้อง ๑๐๑		ห้อง ๑๐๒		
เสาร์	๘.๓๐ - ๑๑.๓๐ น. ปัจจัยเขตที่ ๒ อ.แวมยัวร์	๑๒.๓๐ - ๑๔.๐๐ น. ปัจจัยเขตที่ ๑ อ.แวมยัวร์	เสาร์	๘.๓๐ - ๑๑.๓๐ น. ปัจจัยเขตที่ ๔ อ.สมพร
				๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. อินทรียมกะ อ.แม่ชีสุภาภรณ์
อาทิตย์	๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. พระสูตร อ.สมพร	๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น. มหาปัฏฐาน (เวทนาติก)	อาทิตย์	๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น. วิปัสสนา อ.แวมยัวร์
	๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ปัจจัยเขตที่ ๓ อ.สนั่น กรณวัฒน์	๑๒.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. อ.สมพร		๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ น. ปัจจัยเขตที่ ๘ อ.แม่ชีสุภาภรณ์

รายชื่อกรรมการมูลนิธิแนบมหานีรานนท์ชุดใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. น.ส. ปราโมช น้อยวัฒน์	ประธานกรรมการ
๒. นายปราโมทย์ อธิติกุล	รองประธานกรรมการ
๓. นายบุญณัฐศักดิ์ ทวีพัฒน์	รองประธานกรรมการ
๔. นายเทพฤทธิ์ สาสิตการมณี	กรรมการ
๕. นายเอียรชัย ศรีสุขประเสริฐ	กรรมการ
๖. นางสาวนีย์ ฐะระงาน	กรรมการ
๗. นางอุไรพรรณ พิพัฒน์ไพบูลย์	กรรมการ
๘. น.ส. วรวรรณ ศุภจรรยา	กรรมการ
๙. น.ส. นิรมล กิรติสิทธิกุล	กรรมการ
๑๐. นายวิชัย ผดุงทรัพย์	กรรมการ
๑๑. น.ส. พูนศรี นนทการ	กรรมการ
๑๒. นายอเนก แก้วศุภวิทย์	กรรมการ และเหรัญญิก
๑๓. น.ส. สดับพิน กฤตตานรากรณ์	กรรมการ และผู้ช่วยเหรัญญิก
๑๔. น.ส. บุญนะ ตูลารักษ์	กรรมการ และเลขานุการ

ปณณายตถํ วิปสฺสติ
คนย่อมนเห็นเนื้อความด้วยปัญญา

